

NASLOV: MEĐUNARODNA KRIVIČNOPRAVNA I POLICIJSKA SARADNJA

AUTORI: prof. dr. Sakib Softić

IZDAVAČ: Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu,
Zmaja od Bosne 8, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

ZA IZDAVAČA: Dekan, prof. dr. Nedžad Korajlić

RECEZENTI: doc. dr. Almir Maljević i doc. dr. Eldan Mujanović

ELEKTRONSKO IZDANJE: <https://www.fkn.unsa.ba/ostala-izdanja>

DTP: Eldin Hodžić

DIZAJN KORICA: Eldin Hodžić

JEZIK: BHS

FORMAT: B5

GODINA IZDANJA: 2020

CIP:

--

Sakib Softić

**Međunarodna
krivičnopravna i
policijska saradnja**

Sarajevo, 2020.

SADRŽAJ

1. Predgovor.....	VII
Popis skraćenica.....	IX
Literatura	XI
I Međunarodna krivičnopravna saradnja.....	1
1. Uvod.....	1
2. Međusobna krivičnopravna pomoć.....	4
2.1. Oblici međusobne krivičnopravne pomoći.....	7
2.2. Načela međusobne krivičnopravne pomoći.....	8
2.3. Opšti vidovi pružanja međunarodne krivičnopravne pomoći.....	9
2.4. Posebni vidovi međusobne krivičnopravne pomoći	12
2.4.1. Ekstradicija.....	12
2.4.1.1. Uvod.....	12
2.4.1.2. Načela.....	14
2.4.1.3. Postupak ekstradicije	18
2.4.1.4. Postupak po molbi Bosne i Hercegovine za izručenje iz druge države.....	20
2.4.2. Priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka	20
2.4.3. Ustupanje i preuzimanje krivičnog gonjenja.....	26
2.4.4. Sprovođenje stranca preko teritorije Bosne i Hercegovine	29
3. Međunarodna krivičnopravna pomoć po konvencijama o suzbijanju transnacionalnog organiziranog kriminala.....	31
4. Međusobna pravna saradnja unutar Evropske unije.....	34
4.1. Uvod.....	34
4.2. Sudska saradnja	35
4.2.1. Međusobna pravna pomoć.....	35
4.2.2. Međusobno priznanje odluka i presuda.....	36
4.3. Tužilačka saradnja	37
4.3.1. Oficiri za vezu (Liaison officer).....	38
4.3.2. Eurojust.....	39
4.4. Ugovor iz Lisabona	40
4.4.1. Pravosudna saradnja po ugovoru iz Lisabona.....	40

4.4.2. Ured Evropskog javnog tužioca (član 86)	42
4.4.3. Policijska saradnja po Lisabonskom ugovoru	43
5. Saradnja sa međunarodnim krivičnim sudovima	45
5.1. Međunarodni krivični tribunal za bivšu Jugoslaviju	45
5.2. Međunarodni krivični sud	50
5.3. Multilateralni sporazumi o pravnoj pomoći Relevantni za saradnju sa međunarodnim krivičnim sudovima	53
5.4. Relevantno zakonodavstvo Bosne i Hercegovine za saradnju sa međunarodnim krivičnim sudovima	56
6. Bilateralni sporazumi o međusobnoj pomoći u krivičnim stvarima sa zemljama bivše SFRJ	59
6.1. Sporazumi sa Republikom Hrvatskom	59
6.2. Sporazumi sa Srbijom i Crnom Gorom	62
6.3. Sporazumi sa BJR Makedonijom	67
6.4. Sporazumi sa Republikom Slovenijom	68
II. Međunarodna policijska saradnja	69
1. Pojam međunarodne policijske saradnje	69
2. Interpol	70
2.1. Uvod	70
2.2. Organizacija	71
3. Policijska saradnja u okviru Evropske unije	78
3.1. Europol	78
3.2. Šengen (<i>Shengen</i>)	82
3.3. Okvirna odluka o pojednostavljanju razmjene informacija	84
3.4. Evropski nalog za hapšenje	84
3.5. Evropska kancelarija protiv prevara (The European Anti-Fraud Office - OLAF)	87
3.6. Evropski policijski koledž	88
III. Saradnja država na suzbijanju transnacionalnog organiziranog kriminala	89
1. Globalna saradnja na suzbijanju transnacionalnog organiziranog kriminala	89
1.1. Uvod	89
1.2. Saradnja u okviru Ujedinjenih nacija	90
1.3. Pravni okvir i mandat	92
2. Regionalni instrumenti	94

2.1. Savjet Evrope	94
2.2. Evropska Unija	95
2.3. Jugoistočna Evropa.....	96
2.3.1. SELEC Centar (Southeast European Law Enforcement Center).....	96
2.3.2. Carpo regionalni projekt.....	97
2.3.3. Konvencija o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi	103
2.4. Zaključak.....	105
3. Nacionalni instrumenti za sprečavanje i suzbijanje organiziranog kriminala u Bosni i Hercegovini	107
1. Uvod.....	107
2. Definiranje organiziranog kriminala	109
3. Zakonodavni okvir.....	111
4. Institucionalni okvir	112
5. Zloupotreba opojnih droga	114
5.1. Institucionalni okvir za realizaciju ciljeva.....	114
5.2. Pravni okvir za realizaciju Strategije.....	115
6. Korupcija	117
7. Trgovina ljudima.....	119
8. Migracije i azil.....	121
8.1. Institucionalni okvir	121
8.2. Pravni okvir	122
9. Pranje novca i finansiranje terorizma	123
9.1. Institucionalni okvir	123
9.2. Pravni okvir	123
10. Kontrola malog oružja i lakog naoružanja.....	125
11. Zaključak.....	126
Prilozi.....	127
A) Primjeri međunarodne krivičnopravne pomoći u praksi sudova.....	127
Predmet Branimir Glavaš	127
Predmet Tihomir Purda	131
B) Multilateralni sporazumi koje je potpisala i ratifikovala Bosna i Hercegovina	133

C) Međunarodni multilateralni ugovori koje je Bosna i Hercegovina preuzela sukcesijom, prihvatanjem ili pristupanjem od značaja za međunarodnu saradnju 136

1. Predgovor

Tematska cjelina međunarodna krivičnopravna i policijska saradnja tradicionalno je pozicionirana u udžbenicima međunarodno krivično pravo a u poslednje vrijeme i u udžbenicima međunarodno i transnacionalno krivično pravo. Kako je u posljednje vrijeme došlo do razdvajanja međunarodnog krivičnog i transnacionalnog krivičnog prava u dvije odvojene grane prava, mora se iznova razmotriti pitanje pozicioniranja tematske cjeline međunarodna krivičnopravna i policijska saradnja. Kojoj od ove dvije grane prava je pripojiti, međunarodnom ili transnacionalnom krivičnom pravu. Ova tematska cjelina se sadržajno razlikuje i od jedne i od druge najmanje onoliko koliko se one međusobno razlikuju. Stoga smo odlučili izdvojiti ovu materiju i izložiti je u posebnom udžbeniku. Obim udžbenika je uslovljen ograničenim ambicijama autora. Cilj pisanja i objavljivanja ovog udžbenika je pružanje uvida u i sticanje osnovnih znanja o pitanjima i institucijama koji pripadaju ovoj materiji. Ovaj udžbenik će biti od pomoći svima onim koji predaju ili izučavaju ovu materiju bilo u formi odvojenog nastavnog predmeta na prvom ili drugom ciklusu, bilo kao tematsku cjelinu u okviru nekog drugog predmeta. Udžbenik će također biti od koristi svima onim koji se bave pitanjima međunarodne krivičnopravne i policijske saradnje u okviru sistema pravosuđa ili u agencijama za sprovođenje zakona.

Sarajevo, marta 2013.

Autor

Popis skraćenica

- 1) European Anti-Fraud Office (OLAF),
- 2) International Criminal Law Service (ICLS),
- 3) Međunarodne organizacije kriminalističke policije - INTERPOL,
- 4) UN Ujedinjene nacije,
- 5) EU Evropska unija,
- 6) European Judicial Network - EJN
- 7) The European Police Agency - EUROPOL,
- 8) MKS - Međunarodni křiivčni sud za bivšu Jugoslaviju,
- 9) The International Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Serious Violations International Humanitarian Law Committed in the Territory of the Former Yugoslavia - ICTY,
- 10) International Criminal Court - ICC,
- 11) Electronic Disclosure System - EDS,
- 12) International Criminal Police Commission - ICPC,
- 13) Međunarodne organizacije kriminalističke policije - Interpol,
- 14) Nacionalni centralni biro (NCB),
- 15) incident response team - IRT,
- 16) The Europol computer system - TECS,
- 17) Europol information system - EIS,
- 18) Analysis Work Files - AWF,
- 19) The Schengen Information System - SIS,
- 20) Short for Supplementary Information Request at the National Entry - SIRENE,
- 21) The European Police College - CEPOL,
- 22) SECI - (SECI centar) za borbu protiv prekograničnog kriminala,
- 23) Commission on Narcotic Drugs - CND,
- 24) Commission on Crime Prevention and Criminal Justice - CCPCJ,
- 25) The Conferences of the States Parties - COP,
- 26) Economic and Social Council - ECOSOC,
- 27) International Scientific and Professional Advisory Council - ISPAC,

- 28) United Nations Office on Drugs and Crime – UNODC,
- 29) Organization for Economic Cooperation and Development – OECD,
- 30) Financial Action Task Forces on Money Laundering – FATF,
- 31) The European Committee on Crime Problems of the Council of Europe – CDPC,
- 32) Financial Intelligence Units – FIU,
- 33) Državna agencija za istrage i zaštitu (SIPA),
- 34) Finansijsko-obavještajno odjeljenje (FOO),
- 35) Obavještajno sigurnosna agencija (OSA/OBA),
- 36) Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova (FMUP),
- 37) Regionalnog centra za kontrolu malog oružja za jugoistočnu Evropu (SEESAC),
- 38) Centar za sigurnosnu saradnju (RACVIAC),
- 39) Radne grupe za borbu protiv krijumčarenja SALW-a.

Literatura

- 1) Degan; Pavišić; Beširević. (2011) Međunarodno i transnacionalno krivično pravo. Beograd: Pravni fakultet; Službeni glasnik.
- 2) Bantekas, I.-Nash, S. (2007). International Criminal Law. (3-th ed.). London and New York: Routledge – Cavendish.
- 3) Gles, S. Police and Judicial Cooperation between the European Union Member States. Results and Prospects. U: Fijnaut § Ouwerkerk (eds), The Future of Police and Judicial Cooperation in the European Union. Str. 27.
- 4) Jounsan, M. The European Union and Cooperation in Criminal Matters: the Search for Balance. The European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations.
- 5) Fijnaut § Ouwerkerk (eds), The Future of Police and Judicial Cooperation in the European Union.
- 6) Andersen , M. (1989) . Policing the World: Interpol and the Politics of International police Co-operation. Oxford: OUP.
- 7) Rošić, M. Europol i međunarodna policijska suradnja kriminalističke policije Republike Hrvatske. policije Republike Hrvatske. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 15, broj 1/2008.
- 8) Joutsen, M. (2006). The European Union and Cooperation in Criminal Matters: the Search for Balance. The European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations, Helsinki, 2006.
- 9) N. Boister, 'Recent Progres in the Development of a Protocol on the Illicit Trade in Tobacco Products' 5 Asian Journal of WTO and International Health Law Policy (2010).
- 10) J Sheptycki, 'Law Enforcement, Justice and Democracy in the Transnational Arena: Refl ections on the War on Drugs' 24 International Journal of the Sociology of Law (1996).
- 11) RS Clark, Th e United Nations Crime Prevention and Criminal Justice Program (Philadelphia: University of Pennsylvania Pres, 1994).

Popis multilateralnih konvencija korištenih u tekstu

- 1) Model Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters (Adopted by General Assembly resolution 45/117, 14 December 1990 subsequently amended by General Assembly resolution 53/112) 9 December 1998.,
- 2) The Model Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters (2007),
- 3) Evropske konvencije o ekstradiciji iz 1957. godine.
- 4) Evropska konvencija o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima iz 1959. godine.
- 5) UN Konvencije protiv transnacionalnog organiziranog kriminala iz 2000. godine.
- 6) UN Konvencije protiv korupcije iz 2003. Godine.
- 7) Konvencije Savjeta Evrope o kompjuterskom kriminalu iz 2001. Godine.
- 8) Model Treaty on Extradition (Adopted by General Assembly resolution 45/116, subsequently amended by General Assembly resolution 52/88) 12 December 1997.
- 9) UN Model Treaty on the Transfer of Supervision of Offenders Conditionally Sentenced or Conditionally Released, GA Resolution 45/119 od 14. 12. 1990. godine.
- 10) European Convention on International Validity of Criminal Judgements (ETS 070) od 28.5.1970.
- 11) European Convention on International Effects of Deprivation of the Right to Drive a Motor Vehicle – ETS 88 od 3.6.1976. stupila na pravnu snagu 28.4.1983. godine.
- 12) European Convention on the Supervision of Conditionally Sentenced or Conditionally Released Offenders- ETS 051 sa Prilogom od 30. 11. 1964. godine, stupila na pravnu snagu 22. 8. 1975. Službeni list SFRJ, broj: 4/91.
- 13) Council of Europe - ETS no. 112 - Convention on the Transfer of Sentenced Persons.
- 14) European Convention on the Transfer of Proceedings in Criminal Matters, Strasbourg 15. 5. 1972. ETS No 73.
- 15) European Convention on the Punishment of Road Traffic Offences. Council of Europe - ETS No. 052. Strasbourg 30. XI. 1964.
- 16) Ugovor iz Lisabona o izmjeni ugovora o Evropskoj uniji i ugovora o osnivanju Evropske zajednice (2007/C 306/01). Prečišćen tekst ugovora o funkcionisanju Evropske Unije.
- 17) The Treaty of Amsterdam of the European Union (article 30(2)(d)).

- 18) Ugovor između UN-a i Nizozemske, Ugovor o sjedištu MKSJ-a, 29.07.1994.
- 19) Convention of 26 July 1995 on the establishment of a European police office (Europol Convention).
- 20) Co-operation Agreement of 5 November 2001 between Interpol and Europol.
- 21) Convention of 10 Murch 1995 on simplified extradition procedure between the Members States of the European Union.
- 22) Convention of 27 Septembar 1996 relating to extradition between the Member States of the European Union.
- 23) Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on Financing of Terrorism (2005).

Popis multilateralnih sporazuma koje je zaključila Bosna i Hercegovina

- 1) Evropska konvencija o nezastarjevanju krivičnih djela zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina (stupila na snagu u Bosni i Hercegovini 2003. godine);
- 2) Evropska konvencija o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima iz 1959. (u Bosni i Hercegovini stupila na snagu 2005. godine), kao i Drugi dopunski protokol (u Bosni i Hercegovini stupio na snagu 2008. godine);
- 3) Evropska konvencija o ekstradiciji, kao i Prvi i Drugi dopunski protokol (Konvencija i oba Dopunska protokola stupila su na snagu u Bosni i Hercegovini 2005. godine); i
- 4) Evropska konvencija o prijenosu postupka u krivičnim stvarima (u Bosni i Hercegovini stupila na snagu 2005. godine).

Popis bilateralnih ugovora

- 1) Sporazum između vlada Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima od 26. februara 1996. godine, Službeni glasnik BiH, br. 1/96.

- 2) Sporazum između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima (prvobitno: Sporazum između vlade Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima) od 26. februara 1996. (Službeni glasnik BiH, br. 1/96), i njegovim izmjenama od 17. juna, 2002. (Službeni glasnik BiH, br. 11/05), 5. decembar 2003. i 11. februar, 2010.,
- 3) Protokol o saglasnosti u ostvarivanju i unapređenju međusobne saradnje u borbi protiv svih oblika teškog kriminala između Državnog odvjetništva Republike Hrvatske i Tužilaštva Bosne i Hercegovine od 21. januara 2005. godine.
- 4) Ugovor između Bosne i Hercegovine i Srbije i Crne Gore o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima, od 24. februara 2005. godine, Službeni glasnik BiH, br. 11/05.
- 5) Ugovor između Bosne i Hercegovina i Srbije i Crne Gore o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima, od 24. februara 2005. godine (Službeni glasnik BiH, br. 11/05) i njegove izmjene od 26. februara 2010. godine u odnosu na Republiku Srbiju.
- 6) Memorandum o saglasnosti u ostvarivanju i unapređenju međusobne saradnje u borbi protiv svih oblika teškog zločina između Republičkog javnog tužilaštva i Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije i Tužilaštva Bosne i Hercegovine, iz 2005. godine.
- 7) Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Makedonije o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima od 13. septembra 2005. godine.
- 8) Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Makedonije o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima od 27. januara 2006. godine.
- 9) Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Makedonije o ekstradiciji, od 27. januara 2006. godine.
- 10) Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Slovenije o ekstradiciji, od 5. aprila 2002. godine, Službeni glasnik BiH, br. 12/05.
- 11) Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Slovenije o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim

stvarima, od 5. aprila 2002. godine, Službeni glasnik BiH, br. 12/05.

- 12) Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Slovenije o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima od 21. oktobra 2009. godine.

Popis zakona i drugih propisa

- 1) Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima. Službeni list BiH, broj: 53/09.
- 2) Zakon o ustupanju predmeta od strane Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju tužilaštvu Bosne i Hercegovine i korištenju dokaza pribavljenih od Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju u postupcima pred sudovima u Bosni i Hercegovini. Službeni glasnik BiH, br. 61/04, 46/06, 53/06, 76/06.
- 3) Zakon R BiH o izručenju na zahtjev Međunarodnog tribunala, Službeni list R BiH, br. No. 12/95, 33/95.
- 4) Zakon FBiH o izručenju okrivljenih osoba po zahtjevu Međunarodnog suda, Službene novine FBiH br. 9/96.
- 5) Zakon RS-e o saradnji Republike Srpske sa Međunarodnim krivičnim sudom u Hagu, Službeni
- 6) glasnik Republike Srpske, br. 52/01.
- 7) Krivični zakon Bosne i Hercegovine, "Sl. Glasnik, Bosne i Hercegovine" br. 03/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 08/10.
- 8) Krivični zakon FBiH (Službene novine FBiH, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05 i 42/10).
- 9) Krivični zakon RS, (Službeni glasnik RS, br. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06 i 73/10).
- 10) Krivični zakon Brčko Distrikta BiH (Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, br. 10/03, 45/04, 06/05 i 21/10).
- 11) Zakon o sprječavanju i suzbijanju zloupotreba opojnih droga. („Sl. Glasnik BiH“, broj 8/06).
- 12) Zakonu o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj: 59/09.
- 13) MKSJ, Statut član 19(2), član 20(2) član 18 (2). 29 (1).
- 14) MKSJ, Pravilnik o postupku i dokazima, pravilo 40bis, 55(G), i 59bis. , pravilo 47(H). (pravilo 55(A). pravilo 55(G), 59bis. 53 (A). pravila 7bis, 11, 13, 59, 61. pravila 59, 61

- 15) Memorandum o razumijevanju između Kancelarije tužilaštva MKSJ-a i Posebnog odjela za ratne zločine Tužilaštva BiH, potpisan 02.09.2005.

Popis predmeta

- 1) Blaškić, Case No. IT-95-14-A,
- 2) Zejnil Delalić (Čelebići), predmet br. IT-96-21,(Pretresno vijeće II, 16.10.1997.).
- 3) "Radislav Krstić, predmet br. IT-98-33-PT,
- 4) Dario Kordić i dr.,
- 5) Blagoje Simić i dr, predmet br. IT-95-9,
- 6) Sud BiH, Branimir Glavaš, predmet br. SU-10-431/10.
- 7) Sud BIH, Tihomir Purda

Ostalo

- 1) Međunarodno krivično pravo i praksa. Materijali za praktičnu obuku. Saradnja i međusobna pravna pomoć. International CriminalaLaw Servis (ICLS). Nastavna oblast 15.
- 2) ODIHR i Vijeće Evrope, Analiza pravnih propisa koji se odnose na borbu protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini Mišljenje broj: 127/2009 (MASz)).
- 3) Strategija u oblasti migracija i azila i akcioni plan za period 2012 – 2015. godine str. 41
- 4) The Explanatory Report on theEuropean Convention on Mutual Legal Asistance in Criminal Maters, 1969 report, Council of Europe.
- 5) Milan Plan of Action, adopted by the Seventh United Nations Congres on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders approved by the General Asembly in its Resolution 40/32 of 29 November 1985.
- 6) Joint Action of 29 June 1998 on good practice in mutual legal asistance in criminal matters.
- 7) Action Plan of 3 December1998 of the Council and the Commision on how best to implement the provisions of the Treaty of Amsterdam on an area of freedom, security and justice.
- 8) Joint Action of 29 June 1998 on the creation of a European Judicial Network.

- 9) Decision of 27 February 2003 on the common use of liaison officers posted abroad by the law enforcement agencies of the Member States.
- 10) Decision on 28 February 2002 setting up Eurojust with view to reinforcing the fight against serious crime.
- 11) Security Council Resolution 827 (1993) (S/RES827, 25 May 1993).
- 12) Sporazum između UN-a (u ime MKSJ-a) i SAD-a, Sporazum o predaji osoba, 05.10.1994.
- 13) Sporazum između UN-a (u ime MKSR-a) i SAD-a, Sporazum o predaji osoba, 24.01.1995.
- 14) Memoranduma o razumijevanju između Ureda javnog tužioca Republike Makedonije, Ureda javnog tužioca Republike Albanije, Ureda glavnog tužila Bosne i Hercegovine, Ureda Državnog odvjetništva Republike....
- 15) Presidency conclusions, Tampere European Council of 15-16 October 1999.
- 16) Framework Decision of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States.
- 17) ATF Recommendations 2012 - International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation.
- 18) Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Strategija Bosne i Hercegovine za borbu protiv organiziranog kriminala (period 2009. – 2012. godine) Sarajevo, septembar 2009. godine.
- 19) borbu protiv organiziranog kriminala (period 2009. – 2012. godine) Sarajevo, septembar 2009. godine.

I MEĐUNARODNA KRIVIČNOPRAVNA SARADNJA

1. Uvod.

Međunarodna krivičnoppravna saradnja obuhvata propise o saradnji i pružanju pravne pomoći jedne države drugoj u materiji istraga, podizanja optužnica i kažnjavanja počilaca krivičnih djela. Propisi o međunarodnoj krivičnoppravnoj saradnji uglavnom sadrže mjere koje se mogu preduzeti u realizaciji te saradnje kao i preduslove za pružanje pravne pomoći te vrste. Ovi propisi uključuju i odredbe o mogućnostima tužilaštva i suda da zahtijevaju pravnu pomoć od organa stranih država. Tužilaštvo i sud ponekad trebaju pomoć od organa drugih država tokom preliminarnih istraga i tokom sudskih postupaka.

Međunarodna krivičnoppravna saradnja sastoji se također i od saradnje različitih državnih organa u cilju sakupljanja i razmjene informacija, traženja i pružanja pomoći i u cilju obezbjeđenja dokaza koji se nalaze u jednoj državi a od koristi su u istrazi i suđenju u drugoj državi.

Međunarodna pokretljivost počilaca krivičnih djela i upotreba naprednih tehnologija su faktori koji zajedno sa drugim čine nužnom saradnju i međusobnu pravnu pomoć sudskih vlasti i agencija za sprovođenje zakona. Da bi udovoljile tom zadatku države su prilagodile nacionalna krivična zakonodavstva i usvojile niz konvencija o međusobnoj pravnoj pomoći u krivičnoj materiji.

Krivična djela sve više imaju prekograničnu dimenziju i po svojoj prirodi su transnacionalna krivična djela. Ovi zločini obuhvataju djela koja imaju stvarni ili potencijalni efekt preko državnih granica kao i djela koja vrijeđaju fundamentalne vrijednosti međunarodne zajednice. To su naročito djela organiziranog kriminala kao što su trgovina ljudima, krijumčarenje migranata, zabranjena trgovina narkoticima, terorizam, kompjuterska krivična djela i slično. Međunarodna krivičnoppravna i policijska saradnja se nameće kao nužnost da bi se ova krivična djela spriječila ili suzbila.

Radi preglednosti izlaganja kao i zbog djelimično različitih pravila, materiju koja se odnosi na međunarodnu krivičnoppravnu saradnju podijelili smo u tri dijela: Prvi dio se odnosi na međunarodnu krivičnoppravnu saradnju i unutar toga: međusobnu

krivičnopravnu pomoć; međunarodnu krivičnopravnu pomoć po konvencijama o suzbijanju transnacionalnog organiziranog kriminala; međusobnu pravnu saradnja unutar Evropske unije; saradnja sa međunarodnim krivičnim sudovima; i bilateralni sporazumi o međusobnoj pomoći u krivičnim stvarima sa zemljama bivše SFRJ.

Drugi dio se odnosi na međunarodnu policijsku saradnju. Treći dio je posvećen saradnji država na suzbijanju transnacionalnog organiziranog kriminala i to na globalnom, regionalnom i nacionalnom nivou.

Međunarodna krivičnopravna i policijska saradnja je relativno nov vid saradnje između država. Stvarne početke policijske saradnje vezujemo za uspostavu Interpola 1923. godine. Saradnja država u ovoj materiji nikad nije postala opšta međunarodna obaveza. Njeno odvijanje isključivo je vezano za postojanje ugovora (multilateralnog ili bilateralnog) ili za postojanje reciprociteta između država.

Nakon Drugog svjetskog rata usvojeno je nekoliko regionalnih konvencija sa ciljem uspostave i olakšanja međunarodne krivičnopravne saradnje između država. Za nas su ovdje najznačajnije: Evropska konvencija o ekstradiciji iz 1957. godine, i Evropska konvencija o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima iz 1959. godine. Ove konvencije zajedno sa dodatnim protokolima, donesene pod okriljem Savjeta Evrope, utrle su put saradnji između evropskih država u ovoj materiji.

Paralelno sa oživotvorenjem ovih konvencija išao je proces integracije evropskih država u Evropsku ekonomsku zajednicu koja je kasnije prerasla u Evropsku uniju, za koju je saradnja utemeljena na spomenutim evropskim konvencijama bila nedovoljna. Ove države su usvojile nove konvencije i druge instrumenta u cilju ubrzanja i produbljivanja ove saradnje čiji je konačni cilj eliminiranje nekažnjivosti iz razloga nemogućnosti sprovođenja krivičnih postupaka i izvršenja izrečenih krivičnih sankcija. To se postiže osnaženjem zakonodavnog i institucionalnog okvira Unije

Bosna i Hercegovina kao sukcesor bivše SFRJ postala je članica brojnih međunarodnih ugovora prvenstveno

zaključenih u cilju međunarodne krivično pravne i policijske saradnje ali i drugih zaključenih u cilju uređenja nekih drugih pitanja a sadrže odredbe o međusobnoj saradnji . Također je Bosna i Hercegovina kao nezavisna država i članica Savjeta evrope postala članica nekih vrlo značajnih evropskih konvecija koje se odnose na ovu materiju. I na kraju u procesu pridruživanja Evropskoj uniji, Bosna i Hercegovina je u obavezi pristupiti međunarodnim sporazumima kojima su uređena ova pitanja u okviru Unije.

2. Međusobna krivičnopravna pomoć

Međunarodna krivičnopravna pomoć se odnosi na odredbe o pravnoj pomoći jedne države drugoj u istragama, krivičnim optužnicama i kažnjavanju počinitelja krivičnih djela. S obzirom na prekograničnu prirodu krivičnih djela međusobna pravna pomoć država je prijeko potrebna. "Međusobna pravna pomoć je „horizontalna“ međudržavna saradnja: to je način na koji države traže i pružaju pomoć jedna drugoj u cilju obezbjeđenja dokaza za krivične postupke koji su pokrenuti u drugim državama."¹

Međusobna pravna pomoć je *formalna* kad se uređuje međunarodnim ugovorima (multilateralnim, regionalnim i bilateralnim) i domaćim zakonodavstvom kojim se regulišu obim, granice i postupak pružanja pravne pomoći. Međusobna pravna pomoć se može dati i *neformalno* putem bilateralne saradnje i razmjene informacija između sudskih i policijskih organa različitih država.

Postoje međunarodni instrumenti čiji je sadržaj i smisao pružanje međusobne pravne pomoći kao i oni koji se bave drugim pitanjima a sadrže također, odredbe o međusobnoj pravnoj pomoći.

U prvu grupu spadaju: *Evropska konvencija o ekstradiciji* iz 1957. godine, *Dodatni protokol uz Evropsku konvenciju o ekstradiciji* iz 1975. godine, *Drugi dodatni protokol uz Evropsku konvenciju o ekstradiciji* iz 1978. godine, *Konvencija o transferu osuđenih osoba* iz 1983. godine, *Dodatni protokol uz Konvenciju o transferu osoba* iz 1997. godine, *Evropska konvencija o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima* iz 1959. godine, *Dodatni protokol uz Evropsku konvenciju o međusobnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima*. Također, značajan je i *UN Model ugovora o međusobnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima* iz 1990. godine² i *UN Model ugovora o međusobnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima* iz 2007. godine.³

¹ Međunarodno krivično pravo i praksa. Materijali za praktičnu obuku. Saradnja i međusobna pravna pomoć. International Criminal Law Servis (ICLS). Nastavna oblast 15. Str.16.

² Model Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters (Adopted by General Assembly resolution 45/117, 14 December 1990 subsequently amended by General Assembly resolution 53/112) 9 December 1998.

³ The Model Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters (2007), available at: http://www.unodc.org/pdf/model_treaty_extradition_revised_manual.pdf.1.3.2013.

U drugu grupu spadaju brojne međunarodne konvencije koje se bave širokim spektrom pitanja a sadrže i odredbe o međusobnoj pravnoj pomoći i saradnji radi ostvarenja ciljeva konvencije.⁴

Odredbe o međusobnoj pravnoj pomoći sadržane su na primjer u članu 18 UN *Konvencije protiv transnacionalnog organiziranog kriminala* iz 2000. godine, članu 46 UN *Konvencije protiv korupcije* iz 2003. godine, i članovima 23-34 *Konvencije Savjeta Evrope o kompjuterskom kriminalu* iz 2001. godine.

Bosna i Hercegovina je zaključila, preuzela sukcesijom ili pristupila brojnim multilateralnim, regionalnim i bilateralnim sporazumima o međusobnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima. Za nas su ovdje posebno značajni sporazumi zaključeni sa državama nastalim raspadom SFRJ.

Sa Republikom Hrvatskom zaključeni su: Sporazum o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima⁵, Sporazum o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima,⁶ Protokol o saglasnosti u ostvarivanju i unapređenju međusobne saradnje u borbi protiv svih oblika teškog kriminala⁷.

⁴ Za razumijevanje ove materijete treba vidjeti: Konvencija o ukidanju potrebe legalizacije stranih javnih isprava (Hag, 5. oktobar 1961. godine), Konvenciju o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece (Hag, 25. oktobar 1980. godine), Konvencija o ostvarivanju alimentacionih zahtjeva u inostranstvu (New York, 20. Juni 1956. godine), Konvencija o izdavanju matičnih knjiga na više jezika (Beč, 8 septembar 1976. godine), Evropska konvencija o obavještenjima o stranom pravu (London, 7. juli 1968. godine), Bečka konvencija o diplomatskim odnosima (Beč, 18. april 1961. godine), Bečka konvencija o konzularnim odnosima (Beč, 24 april 1963. godine), Ugovor o pravnoj pomoći u krivičnim stvarima između SFR Jugoslavije i Republike Austrije od 1. februara 1982. godine, Ugovor o izdavanju između SFR Jugoslavije i Republike Austrije od 1. februara 1982. godine, Ugovor o međusobnom izvršavanju sudskih odluka između SFR Jugoslavije i Republike Austrije od 1. februara 1982. godine, Ugovor o uzajamnom pravnom saobraćaju između FNR Jugoslavije i Republike Austrije od 16. decembra 1954. godine,

⁵ Sporazum između vlada Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima od 26. februara 1996. godine, Službeni glasnik BiH, br. 1/96.

⁶ Sporazum između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima (prvobitno: Sporazum između vlade Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima) od 26. februara 1996. (Službeni glasnik BiH, br. 1/96), i njegovim izmjenama od 17. juna, 2002. (Službeni glasnik BiH, br. 11/05), 5. decembar 2003. i 11. februar, 2010.

⁷ Protokol o saglasnosti u ostvarivanju i unapređenju međusobne saradnje u borbi protiv svih oblika teškog kriminala između Državnog odvjetništva Republike Hrvatske i Tužilaštva Bosne i Hercegovine od 21. januara 2005. godine.

Sa Srbijom i Crnom Gorom su zaključeni: Ugovor o pravnoj pomoći u krivičnim i građanskim stvarima⁸, Ugovor o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima⁹, Memorandum o saglasnosti u ostvarivanju i unapređenju međusobne saradnje u borbi protiv svih oblika teškog zločina.¹⁰

Sa BJR Makedonijom zaključeni su: Ugovor o pravnoj pomoći u krivičnim i građanskim stvarima,¹¹ Ugovor o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima¹² i Ugovor o ekstradiciji¹³.

Sa Republikom Slovenijom zaključeni su: Ugovor o ekstradiciji,¹⁴ Ugovor o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima¹⁵ i Ugovor o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima.¹⁶

Način i postupak pružanja pravne pomoći u krivičnim stvarima u Bosni i Hercegovini je uređen *Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima*.¹⁷

I pored želje država da unaprijede međunarodnu krivičnopravnu saradnju zaključenjem brojnih međunarodnih ugovora postoje brojni bilateralni i neformalni načini saradnje. Tako Objašnjavajući izvještaj za Evropsku konvencij o međusobnom

⁸ Ugovor između Bosne i Hercegovine i Srbije i Crne Gore o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima, od 24. februara 2005. godine, Službeni glasnik BiH, br. 11/05.

⁹ Ugovor između Bosne i Hercegovina i Srbije i Crne Gore o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima, od 24. februara 2005. godine (Službeni glasnik BiH, br. 11/05) i njegove izmjene od 26. februara 2010. godine u odnosu na Republiku Srbiju.

¹⁰ Memorandum o saglasnosti u ostvarivanju i unapređenju međusobne saradnje u borbi protiv svih oblika teškog zločina između Republičkog javnog tužilaštva i Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije i Tužilaštva Bosne i Hercegovine, iz 2005. godine.

¹¹ Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Makedonije o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima od 13. septembra 2005. godine.

¹² Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Makedonije o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima od 27. januara 2006. godine.

¹³ Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Makedonije o ekstradiciji, od 27. januara 2006. godine.

¹⁴ Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Slovenije o ekstradiciji, od 5. aprila 2002. godine, Službeni glasnik BiH, br. 12/05.

¹⁵ Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Slovenije o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima, od 5. aprila 2002. godine, Službeni glasnik BiH, br. 12/05.

¹⁶ Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Slovenije o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima od 21. oktobra 2009. godine.

¹⁷ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj: 53/09.

pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima iz 1959. godine navodi da cilj Konvencije nije da zamijeni nego da nadopuni postojeće aranžmane o krivičnopravnoj saradnji.¹⁸

2.1. Oblici međusobne krivičnopravne pomoći

Međusobna krivičnopravna pomoć obuhvata *opšte* i *posebne* vidove pravne pomoći. Opšti vidovi pravne pomoći obuhvataju vršenje pojedinih procesnih radnji. Posebni vidovi pravne pomoći su: ekstradicija, ustupanje i preuzimanje krivičnog gonjenja, priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka i sprovođenje stranca preko teritorije Bosne i Hercegovine.

Neki autori prihvataju drukčije podjele označavajući opšti vid pravne pomoći kao "mala", ekstradiciju kao "velika" ostavljajući ostale vidove pravne pomoći negdje između.¹⁹

Međunarodna krivičnopravna saradnja odvija se između različitih organa i u različitim stadijima krivičnog postupka. Kao što smo već rekli saradnja se odvija između pravosudnih organa i agencija za sprovođenje zakona. Koji oblik saradnje će biti potreban zavisi od stadija krivičnog postupka. Može se raditi o situaciji kada krivični postupak nije ni započeo. Do agencija za sprovođenje zakona doprla je vijest o izvršenju krivičnog djela a počilac, posljedice, koristi pribavljene krivičnim djelom ili dokazi se nalaze u inostranstvu. U toj situaciji je nužno ostvariti međunarodnu krivičnopravnu saradnju. Ili je postupak već započeo ali je potrebno tražiti ili pružiti neki opšti ili posebni vid pravne pomoći kako bi se krivični postupak okončao.

Postoje situacije kada je racionalnije prepustiti ili preuzeti vođenje krivičnog postupka i ako se tada radi o odricanju od jurisdikcije u korist strane države ili preuzimanju jurisdikcije od strane države.

Također se može raditi o situaciji kada je strani sudski organ donio odluku u određenom predmetu pa bi vođenje novog postupka bilo ne samo nesvrshodno nego bi izražavalo sumnju u kvalitet i dobre namjere stranog sudskog organa što bi dovelo do

¹⁸ The Explanatory Report on the European Convention on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters, 1969 report, Council of Europe.

¹⁹ Na primjer: Degan; Pavišić; Beširević. (2011). Međunarodno i transnacionalno krivično pravo. Beograd: Pravni fakultet; Službeni glasnik. Str. 369.

usložnjavanja međunarodnih odnosa. Stoga je u takvim situacijama svrsishodno priznati stranu sudsku odluku.

I na kraju postoje situacije kada je opravdano izvršiti stranu sudsku odluku ili prepustiti stranoj državi izvršenje vlastite sudske odluke.

2.2. Načela međusobne krivičnopravne pomoći

Na području međunarodne krivičnopravne saradnje važe izvjesna načela koja su ili specifična za ovu materiju ili su pak zajednička za cjelokupnu materiju međunarodnog krivičnog prava. Mi ćemo se ovdje ograničiti na specifična načela međunarodne krivičnopravne saradnje. To su: (1) načelo dvostruke kažnjivosti (načelo identiteta norme), (2) načelo reciprociteta, (3) načelo specijaliteta, i (4) načelo ekstrabilnosti.

Načelo dvostruke kažnjivosti (načelo identiteta norme) zahtijeva da je krivično djelo povodom kojeg se traži međunarodna krivičnopravna saradnja kažnjivo u obje države: u državi koja traži i u državi od koje se traži. To podrazumijeva da su u obje države ispunjeni uvjeti koje materijalno krivično pravo traži za postojanje krivičnog djela. Radnja mora biti društveno opasna i kao takva zakonom označena kao protivpravna radnja čijim izvršenjem se čini krivično djelo.

Načelo reciprociteta ili uzajamnosti znači podjednako postupanje obiju država povodom zahtjeva za pružanja međunarodne krivičnopravne pomoći. Ono je naročito važno kada između država ne postoji sporazum o pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima. U takvim situacijama odluka o udovoljavanju zahtjevu za pružanje pravne pomoći zavisi od postojanja reciprociteta. Ukoliko reciprocitet postoji ili ukoliko zamoljena država nastoji da stvori reciprocitet za ubuduće postupit će po zahtjevu i pružiti konkretni traženi vid međunarodne krivičnopravne pomoći.

Načelo specijaliteta je značajno za neke vidove međunarodne krivičnopravne pomoći, naročito za ekstradiciju. Država moliteljica može postupati u odnosu na lice čija ekstradicija se traži samo u pogledu onog krivičnog djela za koje je ekstradicija odobrena. Ne može postupati u odnosu na krivična djela koja je izručeni počinio prije a ni poslije počinjenja tog krivičnog djela. Također ne može ovo lice izručiti trećoj državi bez aglasnosti zamoljene države.

Načelo ekstradibilnosti znači da postoje određena krivična djela za koja se ekstradicija može odobriti i da postoje ona za koja ne može. Ekstradicija se ne dopušta za sitna krivična djela za koje je predviđena minimalna kazna zatvora kad se ekstradicija traži radi suđenja. Također ukoliko se radi o izdržavanju kazne zatvora ekstradicija se neće odobriti ukoliko se radi o kratkotrajnoj kazni zatvora. Također nisu ekstradibilna politička i vojna krivična djela, krivična djela utemeljena na nekoj vrsti diskriminacije kao ni krivična djela za koja je propisana smrtna kazna prema zakonu države koja traži ekstradiciju.

Ranije su finansijska djela spadala u djela za koja se izručenje odobravalo samo pod posebnim uslovima²⁰ ali je tu došlo do promjene tako da ova djela spadaju u ekstradibilna krivična djela.

2.3. Opšti vidovi pružanja međunarodne krivičnopravne pomoći

Ova materija je uređena međunarodnim, regionalnim i bilateralnim ugovorima kao i unutrašnjim zakonodavstvom pojedinih država.

Izvori prava o opštim vidovima pravne pomoći su *Evropska konvencija o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima* iz 1959. godine i njena dva prateća protokola: Dodatni protokol iz 1978. godine i Drugi dodatni protokol iz 2001. godine. Bosna i Hercegovina je 2009. godine usvojila *Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima*.

Države članice Konvencije su se obavezale da će jedna drugoj pružati najširu moguću pravnu pomoć u postupcima koji se odnose na krivična djela koja spadaju u nadležnost države moliteljice.²¹ Ova pomoć *može* se odbiti ukoliko se odnosi na vojna, politička ili fiskalna djela.²² Dodatni protokol ublažava mogućnost odbijanja pomoći za fiskalna krivična djela.²³

Opći vidovi međunarodne krivičnopravne pomoći obuhvataju izvršenje pojedinih procesnih radnji,²⁴ kao što su: (1)

²⁰ Vidi član 5 Evropske konvencije o ekstradiciji iz 1957. godine.

²¹ Vidi član 1 (1) Konvencije.

²² Vidi članove 1 i 2 Konvencije.

²³ Član 1 Dodatnog protokola glasi: "Strane ugovornice neće vršiti pravo predviđeno u članu 2 (a) Konvencije da odbiju pravnu pomoć samo zbog toga što se zahtjev odnosi na djelo koje je po mišljenju zamoljene strane fiskalno krivično delo."

²⁴ Vidi član 1 Model Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters.

dostavljanje poziva osumnjičenom, okrivljenom, optuženom, svjedoku, vještaku, licu lišenom slobode ili drugom učesniku u krivičnom postupku; (2) dostavljanje akata, pismenih materijala i drugih predmeta koji su u vezi s krivičnim postupkom u državi moliteljici, (3) privremeno oduzimanje predmeta i predaja privremeno oduzetih predmeta državi moliteljici, (4) saslušanje okrivljenog, svjedoka i vještaka, (5) uviđaj, (6) pretres prostorija i lica, (7) zapljenu i kontroliranje isporuke, (8) nadzor i telefonsko prisluškivanje, (9) razmjenu određenih informacija i obavještenja, (10) kao i druge radnje koje se mogu pojaviti u krivičnom postupku koje zahtijevaju međunarodnu pravnu pomoć.²⁵

Evropska konvencija iz 1959. predviđa obavljanje istražnih radnji ili dostavljanje dokaznog materijala, dosijea ili dokumenata kao i saslušanje svjedoka pod zakletvom ukoliko je to dopušteno dok su ostali opći vidovi sadržani u drugim međunarodnim i nacionalnim instrumentima.

Zahtjev za pružanje opštih vidova pravne pomoći u krivičnim stvarima pokreće se zamolnicom.²⁶ Zamolnice domaćih pravosudnih

²⁵ Vidi član 13 Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima. Službeni list BiH, broj: 53/09.

²⁶ Vidi član 3, 4, 5 i 11 Konvencije; Član 3 (zamolnica) Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima glasi:

- (1) Zahtjev za međunarodnu pravnu pomoć podnosi se u formi zamolnice.
- (2) Zamolnica stranog pravosudnog organa kao i njeni prateći akti moraju biti prevedeni na jedan od jezika u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini. Prijevod mora ovjeriti sudski tumač.
- (3) Zamolnica domaćeg pravosudnog organa kao i njeni prateći akti moraju biti prevedeni na jezik u službenoj upotrebi u zamoljenoj državi.
- (4) Ako međunarodnim ugovorom ili odredbama ovog zakona nije drugačije određeno, zamolnica za međunarodnu pravnu pomoć mora sadržavati:
 - a) naziv organa koji je sačinio zamolnicu, oznaku predmeta, tačan naziv zamoljene države, a po mogućnosti i naziv zamoljenog organa;
 - b) pravni osnov za pružanje međunarodne pravne pomoći;
 - c) tačan opis radnje međunarodne pravne pomoći koja se traži i razlog za podnošenje zamolnice za međunarodnu pravnu pomoć;
 - d) zakonski naziv krivičnog djela i kratak opis činjenica;
 - e) precizne lične podatke i državljanstvo lica za koje se traži međunarodna pravna pomoć i njegovo svojstvo u postupku;
 - f) naziv akata i ime ili naziv i adresu primaoca, ako se radi o dostavi sudskih i drugih akata i
 - g) ostale podatke koji mogu biti značajni za postupanje po zamolnici.
- (5) Zamolnica, kao i akti koje dostavljaju sudovi i drugi nadležni organi, moraju biti potpisani i potvrđeni pečatom suda ili organa iz kojeg dolaze.
- (6) Ako podaci sadržani u zamolnici i priloženoj dokumentaciji nisu dovoljni, mogu se zatražiti dodatna obavještenja i dokumentacija.

organa za međunarodnu pravnu pomoć dostavljaju se stranim pravosudnim organima na četiri načina:

- a) dostavljanje posredstvom Ministarstva pravde. Na isti način dostavljaju se domaćim pravosudnim organima zamolnice stranih pravosudnih organa za međunarodnu pravnu pomoć.²⁷ I odgovor na zamolnicu dostavlja se organu koji je tražio pravnu pomoć na isti način.
- b) u hitnim slučajevima domaći pravosudni organ može zamolnicu za međunarodnu pravnu pomoć dostaviti direktno stranom pravosudnom organu, kad je takav način komuniciranja predviđen međunarodnim ugovorom.²⁸
- c) U hitnim slučajevima, kad je takav način komuniciranja predviđen međunarodnim ugovorom, zamolnice za međunarodnu pravnu pomoć mogu se dostavljati i primati posredstvom Međunarodne organizacije kriminalističke policije - INTERPOL-a.²⁹
- d) u slučaju kada ne postoji zaključen međunarodni ugovor, kao i kad je međunarodnim ugovorom izričito predviđen diplomatski put komunikacije, Ministarstvo pravde dostavlja i prima zamolnice za međunarodnu pravnu pomoć posredstvom Ministarstva vanjskih poslova.³⁰

Kada su u pitanju dostavljanje procesnih akata i sudskih odluka, dolazak pred sud svjedoka, vještaka i lica protiv kojih se vodi krivični postupak, član 7 Konvencije predviđa mogućnost jednostavnog slanja akata i odluka primaocu. Ukoliko to država moliteljica zatraži zamoljena strana izvršiće dostavu na neki od načina koji predviđa njeno zakonodavstvo za slične dostave ili na poseban način koji je u skladu sa ovim zakonodavstvom.

Ako to opravdavaju okolnosti konkretnog slučaja, sporazumom nadležnog tužilaštva u Bosni i Hercegovini s nadležnim organima strane države mogu se formirati *zajednički istražni timovi* radi vođenja krivične istrage na teritoriji jedne ili više ugovornica koje formiraju zajednički tim.³¹

²⁷ Vidi član 15 (1) Konvencije i član 4 (1) Zakona.

²⁸ Vidi član 15 (2) Konvencije i član 4 (2). Zakona.

²⁹ Također u hitnim slučajevima "zamolnice za međunarodnu pravnu pomoć mogu se dostavljati i primati putem Međunarodne organizacije kriminalističke policije - INTERPOL Eurojusta -Agencije Evropske unije za policijsku i pravosudnu saradnju u krivičnim stvarima." Član 3. Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima. Septembar 2012. godine.

³⁰ Član 4 (5) Zakona.

³¹ Član 24. Zakona.

Domaći pravosudni organi mogu, ne utičući na vlastite istrage i krivične postupke i pod uslovom reciprociteta bez prethodne zamolnice, nadležnim stranim pravosudnim organima dostavljati podatke koji se odnose na krivična djela, a koji su prikupljeni prilikom vlastitih istraga, ako smatraju da bi dostavljanje takvih podataka moglo pomoći za pokretanje istrage ili krivičnog postupka ili ako bi moglo dovesti do podnošenja zamolnice za pravnu pomoć.³²

Predmeti ili imovinska korist koji su bili privremeno oduzeti s ciljem njihove zaštite mogu biti dostavljeni stranom pravosudnom organu, na njegov zahtjev, po završetku postupka međunarodne pravne pomoći, radi oduzimanja ili povratka nadležnom licu.³³

Predmeti ili imovinska korist mogu biti trajno zadržani u Bosni i Hercegovini.³⁴

Sudovi u Bosni i Hercegovini dužni su, odmah nakon pravosnažnosti presude, da za svakog osuđenog stranca, posredstvom Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, dostave podatke stranoj državi na obrascu koji propisuje Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine.³⁵

Organi nadležni za vođenje kaznenih evidencija u Bosni i Hercegovini dužni su voditi kaznene evidencije za državljane Bosne i Hercegovine osuđene u inozemstvu uključujući i državljane Bosne i Hercegovine rođene u inozemstvu.³⁶

2.4. Posebni vidovi međusobne krivičnopravne pomoći

2.4.1. Ekstradicija

2.4.1.1. Uvod.

Ekstradicija je formalni postupak izručenja optužene ili osuđene osobe drugoj državi. Izručenje stranaca drugoj državi dozvoljava se radi krivičnog gonjenja ili izvršenja pravosnažno izrečene kazne zatvora. Ne postoji opšte pravilo međunarodnog

³² Član 26 (1).

³³ Član 20 (1).

³⁴ Član 20 (4).

³⁵ Član 29 (1).

³⁶ Član 30 (1).

prava koje obavezuje državu da izruči bjegunca državi moliteljici. Ekstradicija se odvija na osnovu ugovora o ekstradiciji ili na osnovu reciprociteta koji postoji između odnosnih država.

Povećanje mobilnosti ljudi a samim tim i počinitelja krivičnih djela zahtijeva povećan stepen saradnje između država na suzbijanju i kažnjavanju počilaca krivičnih djela. Također je nužno unaprijediti saradnju na izručenju bjegunaca.

Ujedinjene nacije su 1990. godine usvojile *Model ugovora o ekstradiciji*³⁷ koji je kasnije dopunjen *Dopunskim odredbama za Model ugovor o ekstradiciji*. Model ugovora pretstavlja nastavak Milanskog akcionog plana prihvaćenog na sedmom Kongresu Ujedinjenih nacija o sprječavanju zločina i tretmanu počilaca iz 1985. godine.³⁸

Ovaj dokument su pripremile UN kao dio nastojanja da se unaprijedi saradnja između država članica u krivičnim stvarima i u borbi protiv organiziranog kriminala. Razlog za izradu Modela ugovora je i taj što su postojeći bilateralni ugovori o ekstradiciji zastarjeli i trebaju biti zamijenjeni modernim sporazumom koji vodi računa o najnovijem razvoju međunarodnog krivičnog prava. Model ugovora je sačinjen tako da pruži državama koristan okvir prilikom pregovaranja o multilateralnim, regionalnim i bilateralnim sporazumima o ekstradiciji. U preambuli se naglašava da države prilikom sačinjavanja ugovora o ekstradiciji moraju voditi računa o zaštiti ljudskih prava sadržanih u Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima i Međunarodnom paktu o građanskim i političkim pravima. Odredbe sadržane u modelu ugovora su slične onim u Evropskoj konvenciji o ekstradiciji iz 1957. godine.

U Evropi je zaključeno nekoliko regionalnih međunarodnih ugovora sa ciljem omogućavanja i olakšavanja izručenja okrivljenih. Najvažnija je *Evropska konvencija o ekstradiciji*, sačinjena 13. decembra 1957. godine u Parizu, *Dodatni protokol uz Evropsku konvenciju o ekstradiciji* sačinjen 15. oktobra 1975. godine u Strazburu, i *Drugi dodatni protokol uz Evropsku konvenciju o ekstradiciji*, sačinjen 17. marta 1978. godine u Strazburu. Odsustvo

³⁷ Model Treaty on Extradition (Adopted by General Assembly resolution 45/116, subsequently amended by General Assembly resolution 52/88) 12 December 1997.

³⁸ Milan Plan of Action, adopted by the Seventh United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders approved by the General Assembly in its Resolution 40/32 of 29 November 1985.

ugovora o ekstradiciji dovodi do nezakonitih oblika izručenja između agencija za sprovođenje zakona.³⁹

Cjelokupan postupak ekstradicije utemeljen je na međusobnom povjerenju država da će izručeni u državi moliteljici imati pošten krivični postupak.

Tradicionalno postupak ekstradicije se odvijao diplomatskim kanalima - posredstvom ministarstava vanjskih poslova. U nekim državama ekstradicija je u nadležnosti sudova, dok je u drugim u nadležnosti izvršne vlasti. Ipak "većina država preferira hibridni sistem".⁴⁰ Bosna i Hercegovina je prihvatila hibridni sistem.

Da bi odobrile ekstradiciju neke države zahtijevaju visok kvalitet dokaza koje onda ispituju dok druge odobravaju ekstradiciju u dobroj vjeri.⁴¹ U svakom slučaju se nastoji postići balans između zaštite ljudskih prava okrivljenog i potrebe efikasnosti u vođenju krivičnih postupaka.

Rast transnacionalnog kriminala, pokretljivost počilaca i povećanje broja bjegunaca nametnuo je državama potrebu za traženjem univerzalnih, regionalnih i bilateralnih mehanizama za što jednostavnije izručenje. I ako se države radije oslanjaju na bilateralne ugovore nameće se potreba šireg pristupa. Primjena multilateralnih rješenja je mnogo lakša među državama koje dijele zajedničko pravno i kulturno naslijeđe nego među udaljenim i kulturno različitim državama.

U Bosni i Hercegovini je ova materija regulisana Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima iz 2009. godine.

2.4.1.2. Načela

³⁹ Primjer "Alžirska grupa". Vidi: Odluke Doma za ljudska prava od 11. oktobra 2002., br. CH/02/8679, CH/02/8689, CH/02/8690, i CH/02/8691) i Odluke Doma za ljudska prava od 4. aprila 2003., br. CH/02/8961 i CH/02/9499. Dom je utvrdio da je njihovo odvođenje iz Bosne i Hercegovine bilo nelegalno i naložio je Vladi Bosne i Hercegovine da upotrijebi sva diplomatska i pravosudna sredstva kako bi se zaštitila njihova prava. Naročito je u slučaju jednog podnosioca Dom izričito naredio Vladi BiH da preduzme sve potrebne korake kako bi se obezbijedilo njegovo puštanje iz Guantánama i povratak u Bosnu i Hercegovinu. (Odluka Doma za ljudska prava od 4. aprila 2003., br. CH/02/8961).

⁴⁰ Bantekas, I.-Nash, S. (2007). *International Criminal Law*. (3-th ed.). London and New York: Routledge – Cavendish. Str.294.

⁴¹ Na primjer "Dom lordova je smatrao da propise o ekstradiciji treba velikodušno tumačiti da bi se olakšala ekstradicija." Bantekas, I.-Nash, S. Ibid. Str. 294-295.

Postupak ekstradicije je utemeljen na načelima koja se djelimično razlikuju od zajedničkih načela za sve vidove pravne pomoći. Ovdje ćemo se osvrnuti na načela dvostruke kažnjivosti, ekstrabiliteta i specijaliteta.

Načelo dvostruke kažnjivosti. Da bi se udovoljilo zahtjevu za izručenje tradicionalno se traži da se radi o ozbiljnom krivičnom djelu kažnjivom po zakonodavstvu obiju država, i države moliteljice i zamoljene države. Ovaj zahtjev je utemeljen na načelu *nullum crimen nulla poena sine lege* koje je zajedničko svim pravnim sistemima. Na ovaj način se isključuje mogućnost da zamoljena država izruči bjegunca koji je tražen zbog radnje koja ne predstavlja krivično djelo po njenom zakonodavstvu. Ovo načelo je dopunjeno načelom ekstradibilnosti.

Načelo ekstradibilnosti. Dodatni zahtjev je da se radi o ekstradibilnom krivičnom djelu. Dok evropski regionalni ugovori propisuju minimalnu kaznu kao uslov za ekstradiciju, sudovi SAD i Velike Britanije sačinjavaju spisak ekstrabilnih krivičnih djela.⁴²

Članom 2 Evropske konvencije o ekstradiciji određena su krivična djela za koja se vrši izručenje:

"1. Izručenje će se vršiti za djela za koja je, prema zakonima države moliteljice i zamoljene države, kao najveća kazna propisana kazna lišenja slobode ili mjere bezbjednosti, lišenja slobode od najmanje godinu dana ili strožija kazna. Kada se radi o kazni ili mjeri bezbjednosti izrečenoj na teritoriji države moliteljice, trajanje izrečene kazne mora biti najmanje četiri meseca.

2. Ako se zahtev za izdavanje odnosi na više različitih djela za koja je, prema zakonu države moliteljice i zamoljene države propisana kazna lišenja slobode ili mjera bezbjednosti lišenja slobode, ali od kojih neka ne ispunjavaju uslov koji se odnosi na visinu kazne, zamoljena država će, i za ova djela moći odobriti izdavanje."

Isto rješenje je prihvaćeno u Zakonu o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima Bosne i Hercegovine.⁴³

⁴² Bantekas, I.-Nash, S. Ibid. Str. 297.

⁴³ Član 33: Dozvoljenost izručenja

(1) Izručenje stranaca drugoj državi dozvoljava se radi krivičnog gonjenja ili izvršenja pravnosnažno izrečene kazne zatvora.

(2) Izručenje, u smislu odredbe stava (1) ovog člana, dozvoljava se samo za krivična djela kažnjiva kako prema zakonima Bosne i Hercegovine, tako i prema zakonima države moliteljice.

Svaka država *može* odbiti izručenje svojih državljana. Neke države također odbijaju izručenje svojih rezidenata. Bosna i Hercegovina spada u krug država koje ne izručuju vlastite državljanke.

Evropska konvencija o ekstradiciji dopušta neizručenje za: (1) vojna krivična djela, (2) politička krivična djela, (3) finansijska krivična djela, (4) krivična djela izvršena na njenoj teritoriji, (5) krivična djela za koja ona već vodi krivični postupak, (6) Ukoliko je krivični postupak pravosnažno okončan, (7) krivična djela za koja je nastupila zastarjelost, i (8) krivična djela za koja se može izreći smrtna kazna.

Dodatni protokol iz 1975. godine isključuje mogućnost da se određena krivična djela mogu smatrati političkim krivičnim djelima. To su:

a) zločini protiv čovječanstva koje predviđa Konvencija o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida iz 1948. godine,

b) krivična djela predviđena u članu 50. Ženevske konvencije iz 1949. godine o poboljšanju položaja ranjenika i bolesnika u oružanim snagama u ratu, članu 51. Ženevske konvencije iz 1949. godine o poboljšanju položaja ranjenika, bolesnika i brodolomnika oružanih snaga na moru, članu 130. Ženevske konvencije iz 1949. godine o postupanju prema ratnim zarobljenicima i članu 137. Ženevske konvencije iz 1949. godine o zaštiti civila u vrijeme rata;

c) sva slična kršenja ratnih zakona koji su na snazi u vrijeme kada počinje primjena ovog protokola i ratnih običaja koji postoje u tom trenutku, koji već nisu predviđeni gore navedenim odredbama Ženevskih konvencija.⁴⁴

Drugi dodatni protokol iz 1978. godine proširuje mogućnost izručenja i na fiskalna krivična djela⁴⁵ kao i za djela za koja se može izreći samo novčana kazna. Ali zato isključuje ekstradiciju u slučaju amnestije.

Rješenja propisana Evropskom konvencijom o ekstradiciji i njenim dodatnim protokolima prihvaćena su i u Zakonu o

(3) Izručenje radi krivičnog gonjenja dozvoljava se samo za krivična djela za koja je i prema krivičnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine i prema zakonima države moliteljice predviđena kazna zatvora od najmanje jedne godine.

(4) Izručenje radi izvršenja pravosnažno izrečene kazne zatvora dozvoljava se ako trajanje izrečene kazne ili njen preostali dio koji se treba izvršiti iznosi najmanje četiri mjeseca.

⁴⁴ Član 1 Dodatnog protokola.

⁴⁵ To je vrlo značajno zbog povećanja broja finansijskih krivičnih djela u opšte, kao i krivičnih djela povezanih sa pranjem novca i zabranjene trgovine narkoticima.

međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima Bosne i Hercegovine.⁴⁶

Načelo specijaliteta. Ugovori o ekstradiciji uglavnom sadrže specijalnu odredbu kojom se obavezuje država moliteljica da sudi bjegunca samo za krivična djela navedena u zahtjevu za izručenje (zamolnici). Na ovaj način se štiti pravo bjegunca na pošten postupak u državi moliteljici i sprječava mogućnost suđenja za druga krivična djela koja nisu navedena u zahtjevu. Može se raditi o krivičnim djelima počinjenim prije ili poslije počinjenja krivičnog djela za koje je izručenje odobreno.⁴⁷

⁴⁶ Vidi član 34 Zakona.

⁴⁷ Član 14 Evropske konvencije o ekstradiciji propisuje:

1. Izdato lice neće biti gonjeno, suđeno ili lišeno slobode radi izvršenja kazne ili mjere bezbjednosti, niti podvrgnuto bilo kakvom drugom obliku ograničenja lične slobode za bilo koje delo učinjeno prije predaje, a koje nije predmet izdavanja, osim u sljedećim slučajevima:

(a) ako država koja ga je izručila na to pristane. U tu svrhu biće podnijet zahtjev sa priložima predviđenim u članu 12 i sudski zapisnik sa izjavama izručenog lica. Ovaj pristanak će se dati u slučaju da krivično delo za koje je traženo povlači za sobom obavezu izručenje na osnovu ove konvencije;

(b) ako izdato lice, i ako je imalo mogućnosti, nije napustilo teritoriju Države ugovornice kojoj je bilo predato u roku od 45 dana od njegovog konačnog puštanja iz zatvora, ili se na nju ponovo vratilo.

2. Međutim, država moliteljica može da preduzme sve neophodne mjere radi, s jedne strane, eventualnog vraćanja sa teritorije i, s druge strane, prekida zastarjelosti u skladu sa svojim zakonodavstvom, uključujući i suđenje u odsustvu.

3. Ako se za vrijeme postupka izmijeni pravna kvalifikacija djela, izdato lice može biti gonjeno ili osuđeno samo u mjeri u kojoj sastavni elementi nove pravne kvalifikacije krivičnog djela dopuštaju izdavanje.

Član 48. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima Bosne i Hercegovine propisuje: (Principi specijaliteta)

(1) U rješenju kojim se dopušta izručenje stranca ministar pravde Bosne i Hercegovine navest će da:

a) se on ne može goniti za drugo djelo, prije izručenja za učinjeno krivično djelo;

b) se prema njemu ne može izvršiti kazna za drugo djelo, prije izručenja za učinjeno krivično djelo;

c) se prema njemu ne može primijeniti teža kazna od one na koju je osuđen, niti smrtna kazna;

d) će prema njemu biti ponovljen krivični postupak ako je osuđen u odsustvu i

e) se on, bez saglasnosti Bosne i Hercegovine, ne smije izručiti trećoj državi radi krivičnog gonjenja za krivično djelo učinjeno prije dopuštenog izručenja ili izvršenja kazne zatvora koja je izrečena prije dopuštenog izručenja.

Član 15 Konvencije o ekstradiciji propisuje da država moliteljica ne može bez saglasnosti zamoljene države izručiti lice trećoj državi radi suđenja za krivična djela počinjena prije izručenja. Isto je propisano članom 50 Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima Bosne i Hercegovine.

2.4.1.3. Postupak ekstradicije

Postupak za izručenje osumnjičenih, optuženih ili osuđenih stranaca pokreće se po molbi (zamolnici) strane države. Molbu za izručenje podnosi država moliteljica diplomatskim putem ili direktno Ministarstvu pravde odnosno drugom nadležnom državnom organu, ako je tako predviđeno međunarodnim ugovorom. Ukoliko sa zamoljenom državom ne postoji sporazum o izručenju pa se izručenje odvija na bazi reciprociteta, molba se podnosi diplomatskim putem. Uz molbu za izručenje podnosi se dokumentacija predviđena međunarodnim multilateralnim ili bilateralnim ugovorom zaključenim između države moliteljice i zamoljene države.⁴⁸

Postupak ekstradicije se u Bosni i Hercegovini sprovodi na sljedeći način. Po prijemu molbe za izručenje (zamolnice) i prateće dokumentacije Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine ih odmah prosljeđuje Tužilaštvu Bosne i Hercegovine. Ako Tužilaštvo Bosne i Hercegovine utvrdi da je država moliteljica uz molbu dostavila i kompletnu ekstradicionu dokumentaciju, ona se bez odgađanja prosljeđuje Sudu Bosne i Hercegovine na rješavanje (član 36 Zakona). Lice čije se izručenje traži bit će lišeno slobode na osnovu raspisane međunarodne potjernice ili na osnovu molbe države moliteljice, u skladu s odredbama Zakona (član 37).⁴⁹ Po saslušanju tužioca i branioca, sudija za prethodni postupak će, po potrebi, sprovesti i druge izviđajne radnje radi utvrđivanja da li postoje pretpostavke za izručenje stranca, odnosno za predaju predmeta na kojima je ili pomoću kojih je učinjeno krivično djelo, ako su ti predmeti oduzeti od stranca. Po provedenim izviđajima, sudija za

(2) Osim navedenih uslova, ministar pravde Bosne i Hercegovine može postaviti i druge uslove za izručenje, u skladu s ovim zakonom i međunarodnim ugovorom.

⁴⁸ Član 12 Konvencije i član 35. Zakona.

⁴⁹ Također i član 16 Konvencije.

prethodni postupak će spise izviđaja, sa svojim mišljenjem, dostaviti Vijeću Suda Bosne i Hercegovine (član 42).

U ekstradicionom postupku Sud Bosne i Hercegovine, rješavajući po molbi strane države za izručenje, odlučuje da li su ispunjene ili ne zakonske pretpostavke za izručenje (član 43). Ako Vijeće Suda Bosne i Hercegovine nađe da su ispunjene zakonske pretpostavke za izručenje stranca, utvrdit će to rješenjem. Protiv ovog rješenja strane i tužilac imaju pravo žalbe Vijeću Apelacionog odjeljenja Suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri dana od dana prijema rješenja. Vijeće Apelacionog odjeljenja Suda Bosne i Hercegovine, povodom žalbe na rješenje, odlučuje rješenjem. Ako Vijeće Apelacionog odjeljenja Suda Bosne i Hercegovine povodom žalbe na rješenje nađe da je žalba neosnovana i da su ispunjene zakonske pretpostavke za izručenje stranca ili ako protiv prvostepenog rješenja Vijeća ne bude podnesena žalba, predmet se dostavlja Ministru pravde Bosne i Hercegovine koji odlučuje o izručenju (član 44).

Ako Ured za saradnju s Interpolom po raspisanoj međunarodnoj potjernici strane države uvidom u postojeću bazu podataka državljanina ili na drugi način utvrdi da je to lice državljanin Bosne i Hercegovine, obavijestit će Interpol države moliteljice koja je raspisala međunarodnu potjernicu i sjedište Interpola o nemogućnosti izručenja vlastitih državljanina i nemogućnosti raspisivanja potjernice na teritoriji Bosne i Hercegovine za državljaninom Bosne i Hercegovine radi njegovog izručenja drugoj državi (član 40 st.1).

Ako je Vijeće Suda Bosne i Hercegovine pravosnažnim rješenjem utvrdilo da su ispunjene pretpostavke za izručenje stranca, Ministar pravde Bosne i Hercegovine, nakon uvida u cjelokupni ekstradicioni spis, donosi rješenje kojim se dopušta ili ne dopušta izručenje stranca. Protiv ovog rješenja ne može se izjaviti žalba niti voditi upravni spor. Ministar pravde Bosne i Hercegovine može odbiti izručenje ako su u pitanju krivična djela za koja je domaćim zakonom predviđena kazna zatvora do tri godine ili ako je strani sud izrekao kaznu zatvora do jedne godine (član 46).⁵⁰

⁵⁰ Član 48. (Principi specijaliteta)

(1) U rješenju kojim se dopušta izručenje stranca ministar pravde Bosne i Hercegovine navest će da:

a) se on ne može goniti za drugo djelo, prije izručenja za učinjeno krivično djelo;
b) se prema njemu ne može izvršiti kazna za drugo djelo, prije izručenja za učinjeno krivično djelo;

Pojednostavljeno izručenje. Lice čije se izručenje traži može dati saglasnost za predaju državi moliteljici na pojednostavljeni način bez sprovođenja ekstradicionog postupka, kao i odreći se prava na princip specijaliteta (član 52).

2.4.1.4. Postupak po molbi Bosne i Hercegovine za izručenje iz druge države.

Ako se protiv lica koje se nalazi u drugoj državi u Bosni i Hercegovini vodi krivični postupak ili ako je licu koje se nalazi u stranoj državi domaći sud izrekao kaznu zatvora, Ministar pravde Bosne i Hercegovine može podnijeti molbu za izručenje tog lica, na obrazložen prijedlog organa koji vodi postupak, odnosno organa nadležnog za izvršenje (član 57). U hitnim slučajevima, kada postoji opasnost da će lice čije se izručenje traži pobjeći ili se sakriti, Ministar pravde Bosne i Hercegovine može, i prije podnošenja ekstradicione molbe, zatražiti od zamoljene države da se to lice privremeno pritvori (član 58).

Ako lice čije se izručenje traži bude izručeno Bosni i Hercegovini, moći će se krivično goniti, odnosno prema njemu će se moći izvršiti kazna samo za krivično djelo za koje je izručenje dopušteno, osim ako se lice odreklo tog prava, a država koja ga je izručila nije postavila takav uslov (član 59).

2.4.2. Priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka

Materija priznanja i izvršenja stranih sudskih presuda regulisana je međunarodnim ugovorima i unutrašnjim zakonodavstvom država. Na ovim prostorima priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka je u primjeni od 1985. godine kada je uvedeno izmjenama Zakona o krivičnom postupku SFRJ.⁵¹

c) se prema njemu ne može primijeniti teža kazna od one na koju je osuđen, niti smrtna kazna;

d) će prema njemu biti ponovljen krivični postupak ako je osuđen u odsustvu i

e) se on, bez saglasnosti Bosne i Hercegovine, ne smije izručiti trećoj državi radi krivičnog gonjenja za krivično djelo učinjeno prije dopuštenog izručenja ili izvršenja kazne zatvora koja je izrečena prije dopuštenog izručenja

(2) Osim navedenih uslova, ministar pravde Bosne i Hercegovine može postaviti i druge uslove za izručenje, u skladu s ovim zakonom i međunarodnim ugovorom.

⁵¹ Zakon o krivičnom postupku ("Službeni list SFRJ", br. 4/77, 14/85, 36/77, 26/86, 74/87, 57/89 i 3/90).

Na globalnom nivou za ovu materiju je od značaja Model sporazuma o prijenosu nadzora nad uslovno osuđenim i uslovno otpuštenim licima koji je usvojila Generalna skupština UN 1990. godine.⁵²

Na regionalnom nivou usvojeni su: *Evropska konvencija o međunarodnom važenju krivičnih presuda*,⁵³ *Evropska konvencija o međunarodnim posljedicama oduzimanja prava na upravljanje motornim vozilom*,⁵⁴ *Evropska konvencija o nadzoru uslovno osuđenih ili uslovno otpuštenih lica* iz 1964. godine sa Dodatnim protokolom⁵⁵ i *Konvencija Savjeta Evrope o transferu osuđenih osoba* iz 1983. godine.⁵⁶

Internacionalizacija kriminala nametnula je potrebu priznanja i izvršenja stranih sudskih odluka. Da bi se to činilo po jedinstvenom modelu Ujedinjene nacije su sačinile Model sporazuma o prijenosu nadzora nad uslovno osuđenim i uslovno otpuštenim licima iz 1990. godine. Ovaj instrument kao i mnogi drugi sačinjeni unutar sistema UN utemeljeni su na Milanskom akcionom planu iz 1985. godine o sprečavanju zločina i tretmanu počinilaca. Pozvane su države koje još nisu ustanovile ugovorne odnose sa drugim državama u materiji nadzora nad uslovno osuđenim i uslovno otpuštenim licima da zaključe takve sporazume i da uzmu u obzir ovaj Model sporazuma. Članom 1 Modela propisan je obim primjene, članom 2 utvrđuju se kanali za komunikaciju, članom 3 potrebna dokumentacije, članom 7 razlozi za odbijanje, članom 8 položaj osuđenog, članom 9 prava žrtava, članom 10 posljedice transfera za državu koja je izrekla presudu, članom 11 posljedice transfera za državu koja vrši nadzor itd.

Evropska konvencija o međunarodnoj važnosti krivičnih presuda iz 1970. godine sačinjena unutar Savjeta Evrope je najvažniji regionalni instrument u ovoj materiji. Članom 1 definisani su

⁵² UN Model Treaty on the Transfer of Supervision of Offenders Conditionally Sentenced or Conditionally Released, GA Resolution 45/119 od 14. 12. 1990. godine.

⁵³ European Convention on International Validity of Criminal Judgements (ETS 070) od 28.5.1970. Dostupno na: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/070.htm>. 16.3.2013.

⁵⁴ European Convention on International Effects of Deprivation of the Right to Drive a Motor Vehicle – ETS 88 od 3.6.1976. stupila na pravnu snagu 28.4.1983. godine.

⁵⁵ European Convention on the Supervision of Conditionally Sentenced or Conditionally Released Offenders- ETS 051 sa Prilogom od 30. 11. 1964. godine, stupila na pravnu snagu 22. 8. 1975. Službeni list SFRJ, broj: 4/91.

⁵⁶ Council of Europe - ETS no. 112 - Convention on the Transfer of Sentenced Persons.

najvažniji pojmovi sadržani u konvenciji. Tako "evropska krivična presuda" znači bilo koju konačnu odluku izrečenu od krivičnog suda države ugovornice kao rezultat krivičnog postupka.

Konvencija je sastavljena od 68 članova podijeljenih u četiri dijela: prvi – definicije, drugi - izvršenje evropskih krivičnih presuda, treći -međunarodne posljedice evropske krivične presude i četvrti – završne odredbe. Drugi dio je podijeljen u pet sekcija. Prva sekcija (članovi 2-14) – opšte odredbe u članu 2 propisuje obim primjene. To su sankcije koje uključuju lišavanje slobode, novčane kazne i diskvalifikacije. Član 3 propisuje da su države ugovornice nadležne u slučajevima i pod uslovima propisanim Konvencijom da izvrše sankcije koje su u noj izvršive a izrečene u drugoj državi ugovornici. Ova nadležnost može biti ustanovljena samo po zahtjevu druge države ugovornice. Član 5 propisuje da država koja je izrekla sankciju može tražiti od druge države ugovornice izvršenje sankcije ukoliko su ispunjeni određeni uslovi. To su: a) da je osuđena osoba rezident te države, b) da će izvršenje sankcije u drugoj državi vjerovatno popraviti izgleda za socijalnu rehabilitaciju osuđenog, c) za kazne lišenja slobode ukoliko već izdržava takvu sankciju u toj državi, d) ukoliko je ta druga država država porijekla osuđenog i izrazi spremnost za izvršenje sankcije i e) ukoliko ona ne može izvršiti sankciju a zamoljena država može. Članovi 6 i 7 se odnose na uslove odbijanje izvršenja. Članovi 8 do 12 odnose se na posljedice transfera a članovi 13 i 14 na različite druge odredbe. Sekcija 2 (članovi 15-20) odnose se na zahtjev za izvršenje. Sekcija 3 (članovi 21-30) odnosi se na presude donesene u odsustvu (*in absentia i ordonnances penales*) koje se izvršavaju po istim pravilima kao i druge presude. Sekcija 4 (članovi 31-36) odnosi se na privremene mjere. Peta sekcija (članovi 37-52) odnosi se na izvršavanje sankcija.

Član 37 koji se odnosi na opšte odredbe propisuje da se izrečena sankcija države izricanja sankcije može izvršiti u državi od koje se traži izvršenje samo na osnovu sudske odluke njenog nadležnog suda. Ipak ukoliko se radi samo o novčanoj kazni ili konfiskaciji odluku o potvrđivanju može donijeti i neki drugi državni organ ukoliko postoji mogućnost žalbe sudu.

Ukoliko je prihvaćen zahtjev za izvršenje kazne lišenja slobode, sud države u kojoj se kazna izvršava donosi svoju presudu na osnovu domaćeg prava koja zamjenjuje presudu države izricanja kazne. Ta presuda može biti drukčije prirode ili trajanja nego što je izrečena u državi izricanja kazne (član 44)

Ukoliko je u pitanju zahtjev za izvršenje novčane kazne ili konfiskacije određene sume novca sud zamoljene države će izvršiti konverziju u domaću valutu (član 45).

Sekcija 1 Trećeg dijela sadrži pravilo *ne bis in idem* (članovi 53-55). Sekcija 2 obavezuje države članice konvencije da u svome zakonodavstvu, ukoliko je to prikladno omogući svojim sudovima da prilikom izricanja presude uzmu u obzir bilo koju raniju evropsku krivičnu presudu za neko drugo krivično djelo i da je spoje u cjelini ili u nekom dijelu (član 56).

Evropska konvencija o međunarodnim posljedicama oduzimanja prava na upravljanje motornim vozilom iz 1976. godine usvojena je sa ciljem harmonizacije nacionalnih zakonodavstava i osiguranja da odluke o oduzimanju prava imaju efekt izvan države u kojoj je donesena. Konvencija se sastoji iz četiri poglavlja. Prvo, član 1 sadrži definiciju oduzimanja prava na upravljanje motornim vozilom. Poglavlje dva (članovi 2-5) se bavi posljedicama oduzimanja prava na upravljanje motornim vozilom. Član 2 obavezuje državu članicu koja je izrekla mjeru oduzimanja prava na upravljanje motornim vozilom da o tome bez odlaganja obavijesti državu koja je izdala vozačku dozvolu kao i državu čiji je počinitelj trenutni rezident. Poglavlje 3 (članovi 6-10) odnose se na postupak primjene a Poglavlje četiri (članovi 11-17) odnose se na završne odredbe.

Evropska konvencija o nadzoru nad uslovno osuđenim ili uslovno otpuštenim licima sa Dodatnim protokolom iz 1964. godine sastoji se iz 40 članova podijeljenih u šest dijelova. Prvi dio (članovi 1-9) sadrži osnovne principe. Član 1 propisuje obavezu država ugovornica da pruže jedna drugoj uzajamnu pomoć nužnu za socijalnu rehabilitaciju počinitelja. Pomoć se odnosi na nadzor ponašanja osoba koje su oglašene krivim i uslovno osuđene ili su uslovno otpuštene. Ta pomoć se odnosi na olakšanje dobrog vladanja i readaptacije u socijalni život kao i na vršenje nadzora nad njegovim ponašanjem i potrebom izricanja ili izvršenja kazne koja mu je zapriječena. U daljem tekstu se propisuju uslovi za odbijanje nadzora (član 7), kao i na u drugom dijelu - mjere nadzora ukoliko se on prihvati, i u dijelu tri - izvršenje presuda ukoliko se nadzor opozove. Četvrti dio se odnosi na prepuštanje predmeta zamoljenoj državi, peti dio na zajedničke odredbe i šesti dio na završne odredbe.

Konvencija Savjeta Evrope o transferu osuđenih osoba iz 1983. godine sastoji se iz 26 članova. Usvojena je sa ciljem obavezivanja država članica da sarađuju u pogledu transfera osuđenih osoba u

skladu sa odredbama Konvencije radi izdržavanja izrečene sankcije. Transfer može tražiti država koja je izrekla presudu ili država u kojoj treba da izdržava kaznu.

Uslovi za transfer propisani članom 3 su: a) da je osuđeni državljanin države u koju treba izdržavati kaznu, b) da je presuda konačna, c) ukoliko je u trenutku prijema zahtjeva za transfer osuđenom ostalo najmanje šest mjeseci neizdržane kazne ili je dužina kazne neutvrđena, d) ukoliko je osuđeni saglasan sa transferom ili ukoliko je zbog godina ili njegovog fizičkog ili mentalnog zdravlja pristanak dao njegov zakonski zastupnik i e) ukoliko se država koja je izrekla kaznu i država u kojoj će izdržavati kaznu o tome saglase. Član 4 propisuje obavezu informisanja o transferu osuđene osobe. Pismeni zahtjev za transfer mora biti praćen nužnom dokumentacijom. Nakon transfera osuđeni nastavlja sa izdržavanjem kazne.

Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima Bosne i Hercegovine posvetio je poglavlje VI (članovi 62-76) izvršenju stranih sudskih presuda u krivičnim stvarima.

Domaći sud u Bosni i Hercegovini postupit će po molbi države izricanja kazne za izvršenje sudske presude u krivičnim stvarima samo ako je to predviđeno međunarodnim ugovorom i izvršit će pravosnažnu presudu u odnosu na sankciju koju je izrekao strani sud, na način da presudom izrekne sankciju prema krivičnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine. Strana sudska presuda u krivičnim stvarima može se izvršiti kako prema državljaninu Bosne i Hercegovine tako i prema licima koja na teritoriji Bosne i Hercegovine imaju prebivalište. Izvršenje strane sudske presude u krivičnim stvarima koja podrazumijeva zatvor moguće je:

a) po molbi strane države, u slučaju kada je osuđeno lice nedostupno toj državi, a državljanin je Bosne i Hercegovine i ima prebivalište u Bosni i Hercegovini ili ima samo prebivalište u Bosni i Hercegovini, i
b) po molbi državljanina Bosne i Hercegovine, koji izdržava kaznu zatvora u državi izricanja kazne, za transfer u Bosnu i Hercegovinu, s ciljem daljnijeg izdržavanja kazne zatvora izrečene u državi izricanja kazne (član 62).

Ako drukčije nije određeno međunarodnim ugovorom, strana sudska presuda u krivičnim stvarima bit će izvršena samo ako su ispunjeni sljedeći uslovi: a) ako je presuda pravosnažna i ako ju je izrekao nadležni pravosudni organ države izricanja kazne; b) ako je krivično djelo predviđeno kao krivično djelo i po zakonima Bosne i Hercegovine; c) ako u vrijeme podnošenja molbe osuđeno lice treba

izdržati još najmanje šest mjeseci od izrečene kazne zatvora; d) ako osuđeno lice da saglasnost za izvršenje; e) da lice za koje se traži izvršenje strane sudske presude u krivičnim stvarima nije već osuđeno za to krivično djelo u Bosni i Hercegovini ili se za to djelo u Bosni i Hercegovini vodi krivični postupak ili je u Bosni i Hercegovini oslobođeno od optužbe i f) da izvršenje krivične sankcije nije zastarjelo prema zakonima države izricanja kazne i Bosne i Hercegovine (član 63. Stav 1).

Dok Strana sudska presuda u krivičnim stvarima neće biti izvršena ako: a) bi izvršenje bilo u suprotnosti s principima pravnog poretka Bosne i Hercegovine ili obavezama koje je Bosna i Hercegovine preuzela zaključivanjem međunarodnog ugovora i b) ako je krivično djelo za koje se traži izvršenje, prema mišljenju organa u Bosni i Hercegovini koji donose odluku po molbi, djelo političke ili vojne prirode (član 63 . stav 2).

Stvarna i mjesna nadležnost suda u Bosni i Hercegovini za vođenje postupka po molbi za priznanje i izvršenje strane sudske presude u krivičnim stvarima određuje se na isti način kao i za vođenje krivičnog postupka u konkretnom predmetu, kada bi taj postupak bio vođen u Bosni i Hercegovini (član 64).

Uz molbu se prilaže potrebna dokumentacija (član 65).

Kada Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine primi molbu za priznanje i izvršenje strane sudske presude u krivičnim stvarima, dužno je molbu s popratnom dokumentacijom dostaviti nadležnom sudu (član 66). Nadležni sud odlučuje o molbi za priznanje i izvršenje strane sudske presude u krivičnim stvarima u savjetu sastavljenom od trojice sudija, van pretresa (član 68 stav 1). Prilikom odlučivanja po molbi, sud je vezan činjeničnim stanjem utvrđenim u stranoj presudi i u izreci presude koju donosi unijet će i potpunu izreku i naziv suda iz strane presude i izreći će sankciju, pri čemu se odluka o sankciji zasniva na krivičnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine, a razloge kojima se sud rukovodio pri izricanju sankcije unijet će u obrazloženje presude (član 68 stav 3).) Protiv ove presude, žalbu mogu izjaviti tužilac, osuđeni i njegov branilac.

Pravosnažna presuda kojom se priznaje strana sudska presuda u krivičnim stvarima dostavlja se putem Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine državi izricanja kazne i osuđenom licu, njegovom braniocu i tužiocu (član 70).

Poglavlje VII (članovi 77-78) Zakona odnosi se na *transfer osuđenih lica* iz strane države u Bosnu i Hercegovinu. Dok se

poglavlje VIII (članovi 79-82) odnosi na transfer osuđenih lica iz Bosne i Hercegovine u stranu državu.

Osuđeni državljanin Bosne i Hercegovine koji se nalazi na izdržavanju kazne zatvora u stranoj državi, može, na lični zahtjev, biti premješten u Bosnu i Hercegovinu, s ciljem daljnjeg izdržavanja kazne zatvora izrečene u stranoj državi.⁵⁷

Osuđeni stranac koji se nalazi na izdržavanju kazne zatvora u Bosni i Hercegovini na osnovu presude domaćeg suda, može podnijeti molbu da izrečenu kaznu nastavi izdržavati u državi čiji je državljanin.⁵⁸

Vrijeme, mjesto i datum preuzimanja osuđenog lica iz Bosne i Hercegovine u državu izdržavanja kazne ili iz države izricanja kazne u Bosnu i Hercegovinu, kao i način njegovog transporta, dogovara Ured za saradnju s Interpolom s Interpolom strane države, a realizaciju transfera obavljaju pripadnici Granične policije Bosne i Hercegovine, uz asistenciju pripadnika Ureda za saradnju s Interpolom.⁵⁹

2.4.3. Ustupanje i preuzimanje krivičnog gonjenja

Povećano kretanje ljudi i dobara kao i mobilnost počinitelaca krivičnih djela doprinijeli su pojavi ustupanja i preuzimanja krivičnog gonjenja kao novog vida saradnje između država u krivičnoj materiji. Na taj način je omogućeno da se počiniocu krivičnog djela sudi u državi njegovog prebivališta.

Ovaj vid saradnje u krivičnoj materiji je višestruko koristan kako za države kojih se to tiče tako i za počinioce.

U vezi sa pitanjem ustupanja i preuzimanja mogli bi postaviti pitanje da li su sva djela pogodna da budu predmet ustupanja i preuzimanja ili su to samo neka i po kojem kriteriju to odrediti. Kod ustupanja predmeta država se odriče od svoje jurisdikcije u korist druge države a kod preuzimanja gonjenja preuzima jurisdikciju koja joj po pravu ne pripada. Stoga je važno tačno u tvrditi obim primjene.

Ne postoji neka opšta norma međunarodnog prava koja bi obavezivala države na ustupanje ili preuzimanje krivičnog gonjenja.

⁵⁷ Član 77 (1).

⁵⁸ Član 79 (1).

⁵⁹ Član 81.

Ova pitanja se uređuju međunarodnim sporazuma ili na osnovu reciprociteta.

Najopštiji međunarodni instrument koji se bavi uređenjem ovog pitanja je *Model sporazuma o prijenosu postupaka u krivičnim stvarima* iz 1990. godine. Ovaj instrument je sačinjen u okviru Ujedinjenih nacija u cilju jačanja međunarodne saradnje i međusobne pomoći država članica u krivičnim postupcima uz uvažavanje nacionalnog suvereniteta, jurisdikcije i nemiješanja u unutrašnja pitanja drugih država.

Model sporazuma se sastoji od 15 članova. Član 1 se odnosi na obim primjene instrumenta propisujući da jedna država može ustupiti drugoj vođenje krivičnog postupka kad je to u interesu efikasnijeg i kvalitetnijeg vođenja krivičnog postupka. Od država članica se traži da usklade nacionalno zakonodavstvo u skladu sa ovim sporazumom kako bi se omogućilo ustupanje i preuzimanje krivičnog gonjenja. Model sporazuma dalje proisuje da zahtjevi moraju biti u pismenoj formi popraćeni potrebnom dokumentacijom i upućeni kroz utvrđene kanale komuniciranja. Uslov za podnošenje zahtjeva je dvostruka kažnjivost. Mora se raditi o krivičnom djelu po zakonodavstvu obiju država.

Na regionalnom nivou od značaja su Evropska konvencija o prijenosu postupaka u krivičnim stvarima⁶⁰ i Evropska konvencija o kažnjavanju saobraćajnih delikata na putevima⁶¹ kao i u izvjesnoj mjeri Evropska konvencija o ekstradiciji o kojoj je već bilo riječi.

Evropska konvencija o prijenosu postupaka u krivičnim stvarima iz 1972. godine sastoji se iz 47 članova podijeljenih u šest dijelova.

Prvi dio (član 1) odnosi se na definiciju povrede. Drugi dio (članovi 2-5) odnosi se na nadležnost. Član 2 propisuje da svaka država ugovornica ima nadležnost za vođenje krivičnog postupka primjenjujući vlastito krivično zakonodavstvo na krivična djela na koja je primjenjivo zakonodavstvo druge države ugovornice. Ova nadležnost može biti izvršena samo na osnovu zahtjeva za vođenje postupka podnesenog od druge države ugovornice. Treći dio se odnosi na transfer postupaka i podijeljen je na 5 sekcija. Sekcija 1 (članovi 6-11) se odnosi na zahtjev za preuzimanje postupka.

⁶⁰ European Convention on the Transfer of Proceedings in Criminal Matters , Strasbourg 15. 5. 1972. ETS No 73.

⁶¹ European Convention on the Punishment of Road Traffic Offences. Council of Europe - ETS No. 052. Strasbourg 30. XI. 1964.

Sekcija 2 (članovi 13- 20) se odnosi na prijenos postupka. Sekcija 3 (članovi 21-22) se odnosi na posljedice koje ima zahtjev za preuzimanje postupka u državi koja je zahtijevala prijenos postupka. Sekcija 4 (članovi 23- 26) se odnosi na posljedice koje ima zahtjeva za preuzimanje na zamoljenu državu. Sekcija 5 (članovi 27- 29) se odnosi na privremene mjere koje usvaja zamoljena država.

Četvrti dio (članovi 30-34) bavi se pitanjem vođenja protiv iste osobe postupaka u više država. Član 30 obavezuje svaku državu ugovornicu koja je svjesna da se protiv iste osobe vodi krivični postupak u drugoj državi a koji nije ni političke ni vojne prirode, da se odrekne ili suspenduj vlastiti krivični postupak ili ga prenese drugoj državi.

Peti dio (članovi 35-37) *ne bis in idem*, bavi se zabranom ponovnog vođenja krivičnog postupka za isto krivično djelo. I šesti dio (članovi 38-47) su završne odredbe.

Evropska konvencija o kažnjavanju saobraćajnih delikata na putevima iz 1964. godine sadrži 35 članova i dva kratka aneksa koji su podijeljeni u 5 sekcija. Prva sekcija (članovi 1-2) sadrži osnovna načela. Član 1 propisuje da ukoliko osoba koja je rezident na teritoriji jedne ugovorne strane počini saobraćajni prekršaj na teritoriji druge ugovorne strane, država na čijoj je teritoriji počinjen prekršaj može ili ukoliko to nacionalno pravo traži mora zahtijevati od države prebivališta da preuzme postupak ukoliko ga sama nije pokrenula, ili ukoliko ga je pokrenula a izgleda joj nemoguće da ga provede do konačne presude ili da u potpunosti izvrši presudu.

Član 2 propisuje da saobraćajna povreda mora biti kažnjiva u obje države. Druga sekcija (članovi 2-7) se bavi postupkom u državi prebivališta. Treća sekcija (članovi 8-13) se bavi izvršenjem u državi prebivališta (residence). Četvrta sekcija (članovi 14-23) se bavi opštim odredbama i peta (članovi 24-35) završnim odredbama.

Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima Bosne i Hercegovine (članovi 83-92) bavi se ustupanjem i preuzimanjem krivičnog gonjenja.

Ako je na teritoriji Bosne i Hercegovine krivično djelo počinio stranac koji ima prebivalište u stranoj državi, toj državi se mogu ustupiti svi krivični spisi radi krivičnog gonjenja i suđenja, ako se strana država tome ne protivi. Ustupanje krivičnog gonjenja i suđenja nije dopušteno ako se njime stranac može izložiti nepravednom postupku, nehumanom i ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju. Prije podizanja optužnice, odluku o ustupanju donosi tužilac. Nakon podizanja optužnice, a do ustupanja predmeta sudiji,

odnosno savjetu u svrhu zakazivanja glavnog pretresa - odluku donosi sudija za prethodno saslušanje, na prijedlog tužioca. Nakon otvaranja glavnog pretresa, odluku o ustupanju krivičnog gonjenja, na prijedlog tužioca, donosi sudija, odnosno vijeće pred kojim se vodi glavni pretres.

Ustupanje se može izvršiti za krivična djela iz nadležnosti suda s propisanom kaznom zatvora do deset godina, ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno ili ako ne postoji uzajamnost s tom državom, koja se pretpostavlja, dok se drukčije ne dokaže. Ako je oštećeni državljanin Bosne i Hercegovine, ustupanje nije dopušteno ako se on tome protivi, osim ako je dato osiguranje za ostvarivanje njegovog imovinskopravnog zahtjeva (Član 83).

Zahtjev za preuzimanje krivičnog gonjenja stranoj državi podnosi se u formi zamolnice (član 84). Zamolnica se podnosi nadležnom organu zamoljene države putem Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine (član 85).

Po zamolnici pravosudnih organa strane države nadležni pravosudni organ u Bosni i Hercegovini može preuzeti krivično gonjenje u slučajevima predviđenim zakonom i međunarodnim ugovorom. Po prijemu zamolnice države moliteljice za preuzimanje krivičnog gonjenja, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine prosljeđuje je: a) Tužilaštvu Bosne i Hercegovine, za djela iz nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine; b) nadležnom tužilaštvu u entitetu, putem entitetskog ministarstva pravde, za djela iz nadležnosti sudova u entitetima i c) nadležnom tužilaštvu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, putem Pravosudne komisije Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, za djela iz nadležnosti suda u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine (član 86).

Zamolnica strane države za preuzimanje krivičnog gonjenja mora sadržavati sve elemente predviđene međunarodnim ugovorom ako takav ugovor postoji (član 87).

2.4.4. Sprovođenje stranca preko teritorije Bosne i Hercegovine

Ministar pravde Bosne i Hercegovine može dopustiti sprovođenje preko teritorije Bosne i Hercegovine lica iz strane države čije izručenje traži strana država. Sprovođenje preko teritorije Bosne i Hercegovine može se dopustiti na molbu strane države pod uslovom da

se ne radi o državljaninu Bosne i Hercegovine kao i da se izvršenje ne traži za političko ili vojno krivično djelo.⁶²

Uz molbu se prilažu potrebni podatci koji se odnose na identitet lica, njegovo državljanstvo, izvod iz krivičnog zakona države moliteljice i presuda.⁶³

Po pitanju troškova sprovođenja mjerodavan je reciprocitet ukoliko postoji.

⁶² Član 61 (1).

⁶³ Član 35 (5).

3. Međunarodna krivičnopravna pomoć po konvencijama o suzbijanju transnacionalnog organiziranog kriminala

Međunarodna pokretljivost počinitelja krivičnih djela i upotreba naprednih tehnologija zahtijevaju saradnju i međusobnu pomoć pravosudnih organa i agencija za sprovođenje zakona različitih država. To se naročito odnosi na suzbijanje transnacionalnog organiziranog kriminala. Radi suzbijanja transnacionalnog organiziranog kriminala i kažnjavanja počinitelja države su zaključile veći broj međunarodnih konvencija o suzbijanju određenih vidova transnacionalnog organiziranog kriminala i uskladile nacionalno zakonodavstvo sa obavezama koje su preuzele ratifikacijom tih konvencija.

Odredbes o međusobnoj pravnoj pomoći sadržane su u brojnim univerzalnim, regionalnim i bilateralnim konvencijama i sporazumima koji se odnose na suzbijanje transnacionalnog organiziranog kriminala. Mi ćemo se ovdje pozabaviti samo najvažnijim.

UN Konvencija protiv transnacionalnog organiziranog kriminala iz 2000. godine, sadrži odredbe o međusobnoj pravnoj pomoći kojim su sublimirana i dograđena iskustva iz ranijih multilateralnih i bilateralnih instrumenata koji se odnose na transnacionalni organizirani kriminal.

Član 18 Konvencije sadrži odredbe o međusobnoj pravnoj pomoći. Pozivaju se države članice Konvencije da pruže jedna drugoj najveću moguću međusobnu pravnu pomoć u istragama, progonu i sudskim postupcima za kaznena djela obuhvaćena Konvencijom. Kaznena djela na koja se odnosi međusobna pravna pomoć su "ozbiljni zločini" koji uključuju organizirane kriminalne grupe, zločine koji su ustanovljeni ovom konvencijom i zločini ustanovljeni protokolima na ovu konvenciju. Države članice su dužne na osnovu člana 18 (1) Konvencije "pružiti jedna drugoj sličnu pomoć": a) kada država članica koja je podnijela zahtjev ima razloga sumnjati da je kazneno djelo međunarodnog karaktera, b) da se žrtve, svjedoci, korist, sredstva ili dokazi za takva kaznena djela nalaze na području države članice koja je primila zahtjev, i c) da kazneno djelo uključuje organiziranu zločinačku grupu.

Međusobna pravna pomoć pruža se u najširem mogućem obimu na temelju važećih zakona, međunarodnih ugovora, sporazuma i dogovora (član 18 . st. 2).

Član 18 (3) propisuje da se međusobna pravna pomoć može tražiti u bilo koju od sljedećih svrha: (a) radi prikupljanja iskaza svjedoka ili izjava od pojedinih osoba; (b) radi dostavljanja sudskih dokumenata; (c) radi izvršenja pretresa i privremenog oduzimanja ili zamrzavanja; (d) radi pregleda i izviđaja; (e) radi prikupljanja obavijesti, dokaznoga materijala i vještačenja; (f) radi pribavljanja izvornika ili ovjerenih prijepisa relevantnih isprava i zapisa, uključujući državne, bankovne, financijske, gospodarske i poslovne zapise; (g) radi utvrđivanja ili praćenje koristi od kaznenog djela, imovine, sredstava ili drugih stvari u svrhu prikupljanja podataka; (h) radi olakšavanja dobrovoljnog pojavljivanja osoba u državi stranci koja je podnijela zahtjev; i (i) radi bilo koje druge vrste pomoći koja nije u suprotnosti s domaćim pravom države stranke koja je podnijela zahtjev.

Član 18 (7) Konvencije propisuje da će se paragrafi 9 do 29 ovog

člana primijeniti kad države nisu vezane bilateralnim ili regionalnim ugovorima o međusobnoj pravnoj pomoći. Ukoliko postoji sporazum on će se primijeniti ukoliko se države ne dogovore da primijene paragrafe 9 do 29 Konvencije. Tako paragrafi 9 do 29 se mogu koristiti kao "mini ugovor o međusobnoj pomoći" u odsustvu drugih ugovora. Ovi paragrafi se odnose na različita pitanja kao na primjer: član 18 (9) se odnosi na pitanje kad se može odbiti međusobna pravna pomoć; član 18 (10-12) na uslove za transfer osoba; član 18 (13) na ovlaštene organe za primanje zahtjeva za međusobnu pravnu pomoć; član 18 (14) na oblik i jezik zahtjeva; član 18 (15) na sadržaj zahtjeva; član 18 (16) na zahtjev za dodatne informacije; član 18 (17) na izvršavanje zahtjeva u skladu sa zakonom zamoljene države; član 18 (18) sadrži odredbe o izvođenju dokaza video sredstvima; član 18 (19) se odnosi na upotrebu informacija i dokaza; član 18 (20) na povjerljivost zahtjeva; član 18 (21-23) na odbijanje zahtjeva; ⁶⁴ član 18 (24) na izvršenje zahtjeva; član 18 (25-

⁶⁴ Član 18 (21) glasi: " Međusobna pravna pomoć može biti odbijena:

(a) ukoliko zahtjev nije sačinjen u skladu s odredbama ovog člana;

(b) ukoliko država stranka koja je primila zahtjev smatra da bi njegovo izvršenje moglo štetiti njezinom suverenitetu, sigurnosti, javnom redu ili drugim osnovnim interesima;

26) na odlaganje pomoći; član 18 (27) na sigurnost svjedoka, eksperata i drugih osoba koje pružaju dokaze; 18 (28) na troškove povezane sa zahtjevom; član 18 (29) na obaveze zamoljene države da preda dokaze državi moliteljici; i član 18 (30) na razmatranje mogućnosti zaključenja bilateralnih i multilateralnih sporazuma radi sprovođenja odredbi ovog člana.

UN Konvencija protiv korupcije iz 2003. godine posvetila je član 46 međusobnoj pravnoj pomoći u materiji korupcije. Države ugovornice će jedna drugoj pružati najširu moguću pravnu pomoć u pogledu istraga, krivičnog gonjenja i sudskih postupaka u vezi sa krivičnim djelima koja obuhvata ova Konvencija. Međusobna pravna pomoć pruža se u najvećoj mogućoj mjeri u skladu s relevantnim zakonima, ugovorima, sporazumima i aranžmanima države ugovornice kojoj se upućuje zahtjev, u pogledu istrage, krivičnog gonjenja ili sudskog postupka u odnosu na krivična dela za koja se neko lice u državi ugovornici koja upućuje zahtjev može smatrati odgovornim.

UN Model ugovora o međusobnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima iz 2007. godine⁶⁵ sačinjen je od UNODC odsjeka za pravne poslove i ugovore u skladu sa Rezolucijom Generalne skupštine UN 45/117, amandirane Rezolucijom 53/112 od 9 decembra 1998. godine. Ovaj model je sačinjen radi pomoći državama prilikom izrade unutrašnjih propisa radi efektivne implementacije međusobne pravne pomoći

Konvencija Savjeta Evrope o kompjuterskom kriminalu iz 2001. godine⁶⁶ posvetila je članove 23 do 34 međunarodnoj saradnji u suzbijanju kompjuterskog kriminala. Član 23 odnosi se na opća načela u vezi sa međunarodnom saradnjom, član 24 na ekstradiciju, članovi 25-26 su opća načela koja se odnose na međusobnu sudsku

(c) ukoliko bi tijelima države stranke koja je primila zahtjev bilo zabranjeno njezinim domaćim pravom izvršiti radnju koja se zahtijeva u svezi s bilo kojim sličnim kaznenim

djelom, ako je bilo predmetom istrage, progona ili sudskog postupka pod njezinom nadležnošću;

(d) ukoliko bi udovoljavanje zahtjevu za pružanje međusobne pravne pomoći bilo protivno pravnom sustavu države stranke koja je primila zahtjev." Konvencija priznaje različitost pravnih sistema i dopušta državama odbijanje pružanja pravne pomoći pod određenim uslovima (član 18 st.21). Ali države stranke ne mogu uskratiti pružanje međusobne pravne pomoći na temelju ovog člana pozivajući se na bankarsku tajnu (član 18 st. 8).

⁶⁵ www.unodc.org/unodc/en/legal-tools/Model.gtml. 20.2.2013.

⁶⁶ Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 89. sjednici, održanoj 25. marta 2006. godine, donijelo Odluku o ratifikaciji Konvencije o kompjuterskom kriminalu.

pomoć, dok se članovi 27-34 odnose na procedure koje se odnose na međusobnu pomoć u odsustvu primjenjivih međunarodnih ugovora.

4. Međusobna pravna saradnja unutar Evropske unije

4.1. Uvod

Usvajanjem *Ugovora iz Maastrichta* 1992. godine Evropska ekonomska zajednica prerasla je u Evropsku uniju. Međusobni odnosi zemalja Evropske unije uređeni su trojkom strukturom koja se popularno nazivala "tri stuba". Stupanjem na pravnu snagu Ugovora iz Lisabona 2009. godine ovi stubovi su prestali postojati. Međusobna pravna pomoć se odvija na temeljima ovog ugovora.⁶⁷

Što se tiče međusobne saradnje moguće je govoriti o međusobnoj saradnji između država članica Evropske Unije i saradnji između država članica Evropske Unije i formalno pridruženih država.⁶⁸ Ova saradnja može biti:

Horizontalna saradnja između nadležnih organa EU država članica sa vrlo malo zajedničkih institucija kao što je na primjer Šengenski sporazum;

Vertikalna saradnja između nadležnih organa članica EU i EU agencija sa nezavisnim institucijama, kao što su OLAF koji koordinira borbu protiv prevara; i

"Hibridna" vertikalna saradnja između država članica Evropske unije i specijalnih EU agencija, kao što su Europol i Eurojust, koje vode države članice ali na evropskom nivou.⁶⁹

Što se tiče pravnog okvira saradnje možemo razlikovati:

a) međunarodno pravo u tradicionalnom smislu koje čine stare konvencije o međusobnoj pravnoj pomoći i novi ugovori vezani za

⁶⁷ Ugovor iz Lisabona o izmjeni ugovora o Evropskoj uniji i ugovora o osnivanju Evropske zajednice (2007/C 306/01). Prečišćen tekst ugovora o funkcionisanju Evropske Unije.

⁶⁸ Gles, S. Police and Judicial Cooperation between the European Union Member States. Results and Prospects. U: Fijnaut & Ouwerkerk (eds), The Future of Police and Judicial Cooperation in the European Union. Str. 27.

⁶⁹ Gles, S. Ibid. Str. 31.

policijsku saradnju; (b) pravo Evropske unije koje su usvojile institucije EU;

(c) nacionalno pravo država članica EU uključujući propise o međusobnoj pravnoj pomoći; i

(d) *ad hoc* propisi usvojeni od nadležnih lokalnih vlasti kao što su odluke o ostanovljenju zajedničkih istražnih timova.⁷⁰

Države Evropske unije su mnogo učinile i na harmonizaciji krivičnog zakonodavstva, kako materijalnog tako i procesnog.

4.2. Sudska saradnja

Sve države Evropske unije članice su brojnih multilateralnih ugovora o međusobnoj pravnoj pomoći i ekstradiciji. U okviru Evropske unije dogovoreni su standardi i "dobra praksa" u međusobnoj pravnoj pomoći i vrše se stalne provjere u kojoj mjeri se postupa u skladu sa ovim standardima. Evropska unija se kreće prema sistemu međusobnog priznanja sudskih odluka i presuda u krivičnim stvarima što znatno ubrzava saradnju. To će omogućiti da presuda izrečena u jednoj državi članici Unije bude kao takva izvršena u drugoj članici Unije. Prvi koraci u uzajamnom priznanju su učinjeni sa Evropskim nalogom za hapšenje, izvršavanjem novčanih kazni i zamrzavanjem imovine. Također je ustanovljen sistem međusobne evaluacije po kojem eksperti iz različitih država procjenjuju praktično sprovođenje međusobne saradnje.

4.2.1. Međusobna pravna pomoć

Sve države članice Evropske Unije istovremeno su članice *Konvencije Savjeta Evrope o međusobnoj pomoći u krivičnim stvarima*. Od trenutka zaključenja konvencije prošlo je dosta vremena i u međuvremenu su se pojavile nove ideje kako bi ta pravna pomoć trebala da se pruža.⁷¹ Nastoji se maksimalno ubrzati i pojednostaviti

⁷⁰ Vidi: Gles, S. Ibid. Str. 31-32.

⁷¹ O pravnoj pomoći unutar Evropske Unije vidi: Jounsan, M. The European Union and Cooperation in Criminal Matters: the Search for Balance. The European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations. Helsinki, 2006; Također: Bantekas, I-Nash, S. Ibid. Str. 362-385; Gles, S. Police and Judicial Cooperation between the European Union Member States. Results and Prospects. U:

međusobna pravna pomoć te ograničiti uslove i razloge za odbijanje zahtjeva. Evropska Unija je 1998. godine usvojila set propisa o standardima i dobroj praksi.⁷² Njihov cilj je bio da se države članice javno obavežu da će poštivati i podržati standarde koji se odnose na postupanje po zahtjevima za pružanje pravne pomoći. Države Evropske Unije usvojili su 29. 5. 2000. godine vlastitu Konvenciju o međusobnoj pomoći i njen Protokol od 16. 10. 2001. godine. Ova konvencija predstavlja dopunu Evropske konvencije o međusobnoj pravnoj pomoći iz 1959. godine i njenog Protokola iz 1978. godine. Ona sadrži odredbe koje odražavaju ne samo "dobru praksu" nego i razvoj istražnih tehnika i aranžmana. Možda je najinteresantnija inovacija promjena osnovnog principa međusobne pravne pomoći. Umjesto primjene principa da se pomoć odvija u skladu sa zakonodavstvom zamoljene države, po Konvenciji zamoljena država mora udovoljiti formalnostima i proceduri izričito navedenoj od države moliteljice. Zamoljena država može odbiti da to učini samo ukoliko je to u suprotnosti sa fundamentalnim pravnim principima zamoljene države.

Značajan poticaj ovoj saradnji dali su Europl i Eurojust kao centralne institucije u kojima svaka država članica ima oficira za vezu koji ne samo što olakšavaju razmjenu informacija nego i rješavaju probleme na dnevnoj bazi.

Istaknut primjer saradnje unutar Evropske unije je timski rad nacionalnih i evropskih agenata koji se bore protiv prevara koje ugrožavaju finansijske interese Unije.⁷³ Šengenski sporazum predstavlja primjer institucionalne saradnje između država članica i nečlanica Unije.

Ova saradnja se odvija kroz međusobnu pravnu pomoć, kroz uspostavu mješovitih i hibridnih institucija i kroz uzajamno priznanje kao na primjer Evropski nalog za hapšenje.⁷⁴

4.2.2. Međusobno priznanje odluka i presuda

Fijnaut § Ouwerkerk (eds), *The Future of Police and Judicial Cooperation in the European Union*, 25-48.

⁷² Joint Action of 29 June 1998 on good practice in mutual legal assistance in criminal matters. Također: Action Plan of 3 December 1998 of the Council and the Commission on how best to implement the provisions of the Treaty of Amsterdam on an area of freedom, security and justice.

⁷³ European Anti-Fraud Office (OLAF).

⁷⁴ Gles, S. Ibid. Str. 32.

Do sada je relativno malo pažnje posvećeno priznavanju važnosti odluka donesenih od stranih organa vlasti ili sudova i njihovom izvršenju kao takvih. Princip međusobnog priznanja bi ubrzao prikupljanje dokaza, oduzimanje imovine i izvršenje odluka i presuda.

Postoji vrlo malo multilateralnih i bilateralnih sporazuma koji se bave ovim pitanjem. Među njima je najznačajnija Evropska konvencija o međunarodnoj važnosti krivičnih presuda sačinjena u okviru Savjeta Evrope 1970. godine.⁷⁵ Ovu konvenciju potpisalo je malo država a još manje ratifikovalo. Ona se odnosi samo na pravosnažne presude.

Sa pojavom Evropskog naloga za hapšenje države se kreću ka uzajamnom priznanju sudskih odluka i presuda. U isto vrijeme (*Tampere* 1999. godine) kad se pojavila ideja o Evropskom nalogu za hapšenje postalo je jasno da to nije moguće bez uzajamnog priznanja sudskih odluka i presuda. Stoga je Evropski nalog za hapšenje prvi primjer uzajamnog priznanja sudskih odluka i presuda u okviru EU. U februaru 2005. godine usvojena je Okvirna odluka o međusobnom priznanju novčanih kazni. Nekoliko dana kasnije prihvaćena je Okvirna odluka o nalogu za konfiskaciju. U novembru 2004. godine šefovi država EU prihvatili su novi program o progresu u pravosuđu i unutrašnjim poslovima.

4.3. Tužilačka saradnja

Tužilačka saradnja je dio šire sudske saradnje. Međusobni kontakti tužilaca iz različitih država utemeljeni su na bilateralnim ili multilateralnim sporazumima o međusobnoj pravnoj pomoći. Neformalni kontakti su olakšani kroz međunarodnu asocijaciju tužilaca kao i drugih nevladinih organizacija.

Unutar Evropske unije razvijena je Evropska sudska mreža sa ciljem unapređenja kontakata između tužilaca. To podrazumijeva kompjutersku veze između država što će vjerovatno vremenom dovesti do automatskog prevođenja zahtjeva za saradnju. Nekoliko država EU je imenovala oficire za vezu u inostranstvu sa zadatkom ubrzavanja odgovora na zahtjev za ekstradiciju. Tužilačka i sudska saradnja je unaprijeđena i kroz Šengenske strukture. Uspostavljen je

⁷⁵ European Convention of 28 May 1970 on the International Validity of Criminal Judgements.

Eurojust sa ciljem pomaganja u koordinaciji optužbi i prekograničnih predmeta.

Evropska sudska mreža (eng. *European Judicial Network - EJN*)⁷⁶ je uspostavljena u cilju ostvarenja direktne saradnje među pojedincima koji se bave neposrednom primjenom prava. Ova mreža se prvenstveno sastoji od centralnih vlasti odgovornih za međunarodnu sudsku saradnju u krivičnim stvarima i od sudskih i drugih kompetentnih vlasti koje imaju specifične odgovornosti u međunarodnoj saradnji. EJN je prije svega usmjeren na unapređenje saradnje u odnosu na ozbiljna krivična djela kao što su organizirani kriminal, korupcija, trgovina drogama i terorizam.

EJN unapređuje saradnju kroz organizovanje redovnih sastanaka i to najmanje tri puta godišnje. Na ovim sastancima se raspravlja o predmetima (*case studies*), pitanjima generalne politike i praktičnim pitanjima. Sastanci se održavaju u različitim državama Evropske unije što doprinosi boljem razumijevanju sistema za međunarodnu saradnju a učesnici se međusobno upoznaju.

EJN također priprema različite "alate" za praktičare kao što su: website i CDrom, kao i jedinstven model za podnošenje zahtjeva za međusobnu pravnu pomoć. Nastojanja su trenutno usmjerena na automatsko prevođenje na različite jezike EU.

4.3.1. Oficiri za vezu (*Liaison officer*)

Koncept oficira za vezu (eng. *liason officer*) je utemeljen na pozitivnim iskustvima sa oficirima za vezu koji se koriste za unaprjeđenje saradnje među agencijama za sprovođenje zakona i koji koriste direktne kontakte da ubrzaju prikupljanje i razmjenu informacija. U cilju stvaranja osnove za uspostavu magistrata za vezu 22 aprila 1996. godine savjet Evrope je prihvatio Zajedničku akciju na okviru za razmjenu magistrata za vezu u cilju poboljšanja sudske saradnje. Ugovor iz Amsterdama poziva Savjet Evrope da "unaprijedi sporazume o vezi između službenika koji se bave istragama i optužbama koji su specijalizirani u borbi protiv organiziranog kriminala u tijesnoj vezi sa Europolom."⁷⁷

⁷⁶ Joint Action of 29 June 1998 on the creation of a European Judicial Network.

⁷⁷ The Treaty of Amsterdam of the European Union (article 30(2)(d)).

Konačno je 2003 godine usvojena odluka o zajedničkom korištenju oficira za vezu situiranog u inostranstvu od strane agencija za sprovođenje zakona država članica.⁷⁸

Oficir za vezu je službenik koji je osposobljen za sudsku saradnju i koji je upućen u drugu državu na osnovu bilateralnog i multilateralnog sporazuma u cilju povećanja efikasnosti sudske saradnje i omogućavanja boljeg uzajamnog razumijevanja pravnih i sudskih sistema između odnosnih država. U principu magistrati za vezu se šalju u državu sa kojom postoji veći broj zahtjeva za međusobnu pomoć i gdje razlike u pravnim sistemima uzrokuju odlaganja.

Oficiri za vezu djeluju na generalnom nivou gdje se bave razmjenom informacija i statističkih podataka, identifikovanjem problema i mogućih rješenja. Na individualnom nivou oficiri za vezu se bave pojedinim zahtjevima za međusobnu pravnu pomoć.

4.3.2. Eurojust

Eurojust predstavlja formalnu strukturu za koordinaciju tužioca. Tokom godina je evoluirala ideja uspostave odvojenog tijela uporedivog sa Europolom koje će se baviti koordinacijom nacionalnih tužilaštava i pružanjem pomoći istragama ozbiljnog organiziranog kriminala koji se dešava u dvije ili više država članica.

Ideja je usvojena na Specijalnom savjetu EU održan u Tampere-u 1999. godine nakon čega je u martu 2001. godine u Brusels-u počela sa radom privremena jedinica nazvana "Pro Eurojust" a godinu dana kasnije je počeo sa radom Eurojust.⁷⁹ Od 1 januara 2001. godine sjedište Eurojust-a je premješteno u Hag.

Eurojust je sastavljen od po jednog člana iz svake države članice u saglasnosti sa njenim pravnim sistemom, tužioca ili policijskog službenika sa jednakim nadležnostima (član 1 Odluke). Ovi predstavnici rade u Hagu i sastaju se svake sedmice radi rasprave o pojedinim predmetima kao i o generalnoj politici koordiniranja istraga. Plenarni sastanci su posvećeni političkim pitanjima gdje se prihvataju administrativne odluke i izvještava o novim predmetima.

⁷⁸ Decision of 27 February 2003 on the common use of liaison officers posted abroad by the law enforcement agencies of the Member States.

⁷⁹ Decision on 28 February 2002 setting up Eurojust with view to reinforcing the fight against serious crime.

Ciljevi Eurojasta su da u kontekstu istraga i krivičnih optužbi za teška krivična djela, naročito kad su organizirana, koja se tiču dviju ili više država članica: a) stimuliše i popravi saradnju između nadležnih vlasti koje se bave istragama ili podizanjem optužnica, b) popravi saradnju između nadležnih organa država članica olakšavanjem međusobne pravne pomoći, i c) na drugi način podrži nadležne organe država članica da učine istrage i optuženja efikasnijim.

Eurojast nema nikakve operativne ovlasti. Umjesto toga nacionalni predstavnici nakon što utvrde šta treba činiti kontaktiraju nadležne vlasti njihove vlastite države.

4.4. Ugovor iz Lisabona

Ugovor iz Lisabona se bavi pravosudnom (član 82-86) i policijskom saradnjom (članovi 87-89) ne razmatrajući pitanje reorganizacije načina pravosudne i policijske saradnje. Član 82 Ugovora usmjerava pravosudnu saradnju na međusobno priznanje sudskih presuda drugih država članica što je najveća značajka ovog dijela ugovora.

4.4.1. Pravosudna saradnja po ugovoru iz Lisabona

Pravosudna saradnja u kaznenim stvarima u Uniji temelji se na načelu uzajamnog priznavanja presuda i sudskih odluka te uključuje usklađivanje zakona i drugih propisa država članica u područjima priznavanja presuda i sudskih odluka te policijske i pravosudne saradnje u kaznenim stvarima s prekograničnim elementima i osobito teškog kriminaliteta s prekograničnim elementima koji proizlaze iz prirode ili učinka takvih kaznenih djela ili iz posebne potrebe njihova zajedničkog suzbijanja.⁸⁰

Evropski parlament i Savjet, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, usvajaju mjere za:

(a) utvrđivanje pravila i postupaka kojima se osigurava priznavanje svih oblika presuda i sudskih odluka u čitavoj Uniji

⁸⁰ Vidi: član 82 (1).

(b) sprečavanje i rješavanje sukoba nadležnosti među državama članicama

(c) potporu osposobljavanju sudaca i sudskog osoblja

(d) olakšavanje suradnje među sudskim ili drugim odgovarajućim tijelima država članica u vezi s kaznenim postupcima i izvršenjem odluka.⁸¹

Evropski parlament i Savjet mogu direktivama donesenima u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom utvrditi minimalna pravila potrebna za olakšavanje uzajamnog priznavanja presuda i sudskih odluka te policijske i pravosudne saradnje u kaznenim stvarima s prekograničnim elementima. U tim se pravilima uzimaju u obzir razlike pravnih tradicija i sistema država članica.

Pravila se odnose na:

(a) uzajamno prihvaćanje dokaza među državama članicama,

(b) prava pojedinaca u kaznenom postupku,

(c) prava žrtava kaznenog djela,

(d) sve druge posebne aspekte kaznenog postupka koje je Savjet unaprijed odredilo odlukom. Takvu odluku Savjet donosi jednoglasno uz prethodnu saglasnost Evropskog parlamenta. Usvajanje minimalnih pravila iz ovog stava ne sprječava države članice da zadrže ili uvedu višu razinu zaštite pojedinaca.⁸²

Evropski parlament i Savjet mogu direktivama donesenim u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom utvrditi minimalna pravila o definiranju kaznenih djela i sankcija na području osobito teškog kriminaliteta s prekograničnim elementima koji proizlaze iz prirode ili učinka takvih kaznenih djela ili iz posebne potrebe njihovog zajedničkog suzbijanja. Ta područja kriminaliteta su sljedeća: terorizam, trgovina ljudima i seksualno iskorištavanje žena i djece, nezakonita trgovina drogom, nezakonita trgovina oružjem, pranje novca, korupcija, krivotvorenje sredstava plaćanja, kompjuterski kriminal i organizirani kriminal. S obzirom na razvoj kriminaliteta, Savjet može usvojiti odluku kojom se utvrđuju ostala područja kriminaliteta koja ispunjavaju kriterije definirane u ovom stavu. Savjet odlučuje jednoglasno uz prethodnu saglasnost Evropskog parlamenta.⁸³

Eurojust je obavezan da podupre i ojača usklađivanje i saradnju među nacionalnim tijelima nadležnim za istragu i kazneni

⁸¹ Ibid.član 82 (1).

⁸² Ibid. Član 82 (2).

⁸³ Ibid. Član 83 (1).

progon u vezi s teškim kriminalitetom koji pogađa dvije ili više država članica ili koji zahtijeva zajednički kazneni progon, na temelju provedenih radnji i informacija koje su pribavila tijela država članica i Europol.

U tom smislu Evropski parlament i Savjet uredbama donesenim u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom utvrđuju ustroj, funkcioniranje, područje djelovanja i zadatke Eurojusta. Ti zadatci mogu uključivati:

(a) pokretanje kaznenih istraga i predlaganje pokretanja kaznenog progona koji provode nadležna nacionalna tijela, ponajprije onih koja se odnose na kaznena djela protiv finansijskih interesa Unije;

(b) koordinaciju istraga i kaznenih djela protiv finansijskih interesa Unije;

(c) jačanje pravosudne saradnje, uključujući rješavanje sukobâ nadležnosti i bliskom saradnjom s Evropskom pravosudnom mrežom. Tim se uredbama utvrđuju i aranžmani za uključivanje Evropskog parlamenta i nacionalnih parlamenata u ocjenu aktivnosti Eurojusta. Formalne radnje u pravosudnom postupku izvršavaju nadležni nacionalni službenici (član 85).

4.4.2. Ured Evropskog javnog tužioca (član 86)

Radi suzbijanja kaznenih djela koja utječu na finansijske interese Unije, Savjet uredbama donesenima u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom može od Eurojusta osnovati Ured evropskog javnog tužioca.

Savjet odlučuje jednoglasno uz prethodnu saglasnost Evropskog parlamenta. Ako jednoglasna odluka izostane, skupina od najmanje devet država članica može zatražiti da se nacrt direktive uputi Evropskom savjetu. U tom se slučaju postupak u Savjetu suspendira. Nakon rasprave i u slučaju konsenzusa, Evropski Savjet u roku od četiri mjeseca od te suspenzije vraća nacrt Savjetu na usvajanje.

U istom roku u slučaju neslaganja i ako najmanje devet država članica želi uspostaviti pojačanu saradnju na temelju nacrta dotične uredbe, one u skladu s tim izvještavaju Evropski parlament, Savjet i Komisiju (član 86).

Ured evropskog javnog tužioca nadležan je za istragu, kazneni progon i podizanje optužnice, po potrebi u saradnji s

Europolom, protiv počinitelja i supočinitelja kaznenih djela protiv finansijskih interesa Unije.

On svoju tužiteljsku funkciju u odnosu na takva kaznena djela obnaša pred nadležnim sudovima država članica (član 86).

Uredbama koje je usvojio Savjet utvrđuju se opća pravila koja se primjenjuju na Ured evropskog javnog tužioca, uvjeti kojima se uređuje način vršenja njegovih funkcija, poslovnik koji se primjenjuje na njegove aktivnosti, kao i ona kojima se uređuje prihvaćanje dokaza te pravila koja se primjenjuju na sudsko preispitivanje procesnih mjera koje ono poduzima pri vršenju svojih funkcija.

Evropski savjet može, istodobno ili naknadno, donijeti odluku o proširenju ovlasti Ureda evropskog javnog tužioca kako bi se obuhvatila teška kaznena djela s prekograničnim elementima te, u skladu s time, izmijeniti odredbe u pogledu počinitelja i supočinitelja teških kaznenih djela koja utječu na više država članica. Evropski Savjet odlučuje jednoglasno uz prethodnu saglasnost Evropskog parlamenta i nakon savjetovanja s Komisijom (član 86).

4.4.3. Policijska saradnja po Lisabonskom ugovoru

Lisabonski ugovor (član 87-89) samo se dotiče pitanja policijske saradnje tako da ne nameće potrebu reorganizacije organa i postupaka. Ali pitanje uslova i ograničenja u okviru kojih nadležni organi država članica mogu djelovati na teritoriji druge države članice u saradnji sa organima te države propisuje Savjet, na koji način mu je data zakonodavna nadležnost u ovoj materiji (član 89).

Unija uspostavlja policijsku saradnju u koju su uključena sva nadležna tijela država članica, koja uključuje policiju, carinu i druge službe zadužene za izvršavanje zakona specijalizirane u području sprječavanja, otkrivanja i istrage kaznenih djela.⁸⁴

Radi ostvarivanja ovih ciljeva Evropski parlament i Savjet, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, mogu utvrditi mjere koje se odnose na:

- (a) prikupljanje, pohranu, obradu, analizu i razmjenu odgovarajućih podataka;
- (b) potporu osposobljavanju osoblja i na saradnju pri razmjeni osoblja, opremu i istraživanje otkrivanja zločina;

⁸⁴ Ibid. Član 87 (1).

(c) zajedničke istražne tehnike za otkrivanje teških oblika organiziranog kriminala.⁸⁵

Savjet, odlučujući u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom, može utvrditi mjere koje se odnose na operativnu suradnju među nadležnim organima država članica. Savjet odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Evropskim parlamentom.⁸⁶

Zadatak Europolu je poduprijeti i ojačati djelovanje policijskih i drugih službi zaduženih za izvršavanje zakona država članica i njihovu uzajamnu suradnju u sprečavanju i suzbijanju teškog kriminaliteta koji pogađa dvije ili više država članica, terorizma i oblika kriminaliteta koji utječu na zajednički interes obuhvaćen politikom Unije.⁸⁷

Evropski parlament i Savjet uredbama usvojenima u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom utvrđuju ustroj, funkcioniranje, područje djelovanja i zadatke Europolu. Ti zadatci mogu uključivati:

(a) prikupljanje, pohranu, obradu, analizu i razmjenu podataka, osobito onih koje su dostavila tijela država članica, trećih zemalja ili drugih subjekata

(b) koordinaciju, organizaciju i provedbu istražnih i operativnih radnji koje se provode zajednički s nadležnim tijelima država članica ili u okviru zajedničkih istražnih timova, po potrebi u suradnji s Eurojustom.⁸⁸

Tim se uredbama utvrđuju i postupci za kontrolu djelatnosti Europolu koju provodi Evropski parlament zajedno s nacionalnim parlamentima.

Bilo koja operativna akcija Europolu mora se provoditi u suradnji i u dogovoru s organima države članice ili države o čijem je državnom području riječ. Primjena prisilnih mjera isključiva je odgovornost nadležnih nacionalnih organa država članica.⁸⁹

⁸⁵ Ibid. Član 87 (2).

⁸⁶ Ibid. Član 87 (3).

⁸⁷ Ibid. Član 88 (1).

⁸⁸ Ibid. Član 88 (2).

⁸⁹ Ibid. Član 88 (3).

5. Saradnja sa međunarodnim krivičnim sudovima

Ovdje se nećemo baviti pitanjima saradnje država sa Međunarodnim vojnim sudovima ustanovljenim nakon Drugog svjetskog rata pošto je to dio istorije međunarodnog krivičnog prava i nema praktični značaj.

Za nas je ovdje intesantna saradnja država sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) s obzirom da misija Suda nije još uvijek okončana kao i saradnja država sa stalnim Međunarodnim krivičnim sudom (MKS) s obzirom da je Bosna i Hercegovina članica Statuta Suda.

Saradnja država sa ovim sudovima je obavezna ali je pravni osnov ove saradnje različit.

5.1. Međunarodni krivični tribunal za bivšu Jugoslaviju

Ovdje ćemo se ukratko baviti pitanjem saradnje država sa Međunarodnim krivičnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju (eng. *The International Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Serious Violations International Humanitarian Law Committed in the Territory of the Former Yugoslavia – ICTY*).

Osnov obaveznosti saradnje država sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju je sadržan je u članu 25 Povelje Ujedinjenih nacija koji obavezuje sve države članice Ujedinjenih nacija da "prihvate i izvršavaju odluke Savjeta sigurnosti u skladu sa Poveljom". Član 29 daje mogućnost Savjetu sigurnosti da osniva pomoćne organe potrebne za obavljanje njegovih zadataka.

Poglavlje VII koje se odnosi na slučajeve prijetnje miru, povrede mira ili akt agresije u svome uvodnom članu 39 ovlašćuje savjet sigurnosti da donosi obavezne odluke usmjerene ka očuvanju ili ponovnoj uspostavi mira.

MKSJ je osnovan Rezolucijom Savjeta sigurnosti UN 827⁹⁰ koja je obavezujuća za sve države članice Ujedinjenih nacija a to su danas skoro sve države.⁹¹ U uvodu Rezolucije se navodi da Savjet sigurnosti postupa po poglavlju VII Povelje i "odlučuje da ustanovi

⁹⁰ Security Council Resolution 827 (1993) (S/RES827, 25 may 1993).

⁹¹ U ovom trenutku imamo 192 države članice Ujedinjenih nacija.

međunarodni tribunal sa isključivim ciljem krivičnog gonjenja osoba odgovornih za ozbiljna kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjenog na području bivše Jugoslavije između 1 januara 1991. i datuma koji će biti utvrđen od Savjeta sigurnosti nakon ponovne uspostave mira...". Ovom rezolucijom savjet sigurnosti "4. *Odlučuje* da sve države u punoj mjeri sarađuju sa Međunarodnim sudom i njegovim organima u skladu sa ovom rezolucijom i Statutom Međunarodnog suda, te da, shodno tome, sve države preduzimaju sve mjere koje su neophodne po odredbama njihovih nacionalnih zakonodavstava da provedu odredbe ove rezolucije i Statuta, uključujući obavezu država da udovolje zahtjevima za pomoć ili nalogima koje izda Pretresno vijeće shodno članu 29 Statuta". Član 103 Povelje propisuje da "u slučaju sukoba između obaveza država članica Ujedinjenih nacija po ovoj povelji i njihovih obaveza po nekom drugom međunarodnom sporazumu, prednost će imati njihove obaveze po Povelji." Tako obaveze država članica da sarađuju sa Tribunalom imaju prednost u odnosu na sve druge obaveze država članica.

Član 29 Statuta MKSJ, pod naslovom "Saradnja i pravosudna pomoć", glasi:

1. Države moraju sarađivati s Međunarodnim sudom u istrazi i krivičnom gonjenju osoba optuženih da su počinile teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava.

2. Države moraju bez nepotrebnog odgađanja udovoljiti svakom zahtjevu za pomoć ili nalogu koji je izdalo pretresno vijeće, što, između ostalog, uključuje sljedeće:

(a) utvrđivanje identiteta i pronalaženje osoba;

(b) uzimanje iskaza i dostavu dokaza;

(c) uručenje dokumenata;

(d) hapšenje ili pritvaranje osoba;

(e) predaju ili dovođenje optuženih pred Međunarodni sud.

Obaveza saradnje država sa MKSJ proizlazi iz: 1) rezolucije 827 Savjeta sigurnosti UN, 2) člana 29 Statuta Suda, 3) bilateralnih sporazuma: a) ugovor o sjedištu između MKSJ (UN) i Holandije kao zemlje domaćina⁹² i, b) između države i MKSJ⁹³ i 4) nacionalnog zakonodavstva.

⁹² Vidi npr. ugovor između UN-a i Nizozemske, *Ugovor o sjedištu MKSJ-a*, 29.07.1994. Preuzeto iz: Međunarodno krivično pravo i praksa. Materijali za praktičnu obuku. Saradnja i međusobna pravna pomoć. International Criminal Law Servis (ICLS). Nastavna oblast 15. str. 6. nota 8.

Iz ove odredbe kao i jurisprudencije MKSJ može se izvući zaključak o postojanju dvije vrste saradnje u krivičnim stvarima: *horizontalna* i *vertikalna* saradnja.

MKSJ je u predmetu Blaškić definirao međusobno krivičnopravnu saradnju između država kao horizontalnu saradnju a saradnju između država i MKSJ kao vertikalnu saradnju.⁹⁴ Ali "Ona ne uključuje prinudno izvršenje u slučaju nepoštivanja. MKSJ nema ovlasti da kazni države ako ne postupe u skladu s njegovim zahtjevima. Prinudnim izvršenjem mogu se baviti samo Savjet sigurnosti UN-a i zemlje članice UN-a."⁹⁵

Pored država koje moraju sarađivati s Međunarodnim sudom u istrazi i krivičnom gonjenju osoba da su počinile teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava, to isto moraju činiti paradržavni entiteti što se vidi iz činjenice nametanja obaveza RS od strane MKSJ.⁹⁶

U toku istrage MKSJ može odrediti pritvor u trajanju do 90 dana i dovođenje optuženog u MKSJ po čemu države i nedržavni

⁹³ Vidi npr. Sporazum između UN-a (u ime MKSJ-a) i SAD-a, *Sporazum o predaji osoba*, 05.10.1994; Sporazum između UN-a (u ime MKSR-a) i SAD-a, *Sporazum o predaji osoba*, 24.01.1995. Preuzeto iz: Međunarodno krivično pravo i praksa. Materijali za praktičnu obuku. Saradnja i međusobna pravna pomoć. International Criminala Law Servis (ICLS). Nastavna oblast 15. str. 6. Nota 9.

⁹⁴ " MKSJ je definisao međudržavnu saradnju u krivičnim stvarima kao 'horizontalan' odnos, dok je saradnja između države i MKSJ-a 'vertikalna' (odnosno, MKSJ ima prednost nad nacionalnim sudovima i ima ovlast da izda naloge koji su obavezujući za države)." Vidi predmet *Blaškić*, Odluka po zahtjevu Republike Hrvatske za preispitivanje Odluke Raspravnog vijeda II od 18.07.1997. godine, str. 47, gdje se govori o „horizontalnom“ i „vertikalnom“ odnosu. Napomena iz predmeta *Blaškić* o „vertikalnom odnosu“ (obaveza država da sarađuju sa MKSJ-om) naknadno je potvrđena. *Blaškić*, Nalog Republici Hrvatskoj za dostavu dokumenata, Pretresno vijeće I od 21.07.1998; Zejnil Delalić (Čelebići), predmet br. IT-96-21, (Pretresno vijeće II, 16.10.1997.). Preuzeto iz : Međunarodno krivično pravo i praksa. Materijali za praktičnu obuku. Saradnja i međusobna pravna pomoć. International Criminala Law Servis (ICLS). Nastavna oblast 15. str. 6.

⁹⁵ Ibid. Str. 5.

⁹⁶ "MKSJ je proširio obavezu saradnje tako što je uključio nedržavne aktere, kao što su grupe koje formom podsjedaju na državu, međunarodne organizacije i organe međunarodnih organizacija." Radislav Krstić, predmet br. IT-98-33-PT, Obavezujući nalog Republici Srpskoj za dostavu dokumenata, Pretresno vijeće I, 12.03.1999; Dario Kordić i dr., Nalog za dostavu dokumenata Posmatračke misije Evropske zajednice i njenih zemalja članica, Pretresno vijeće III, 04.08.2000; Blagoje Simić i dr, predmet br. IT-95-9, Odluka po zahtjevu za pravosudnu pomoć od SFOR-a i drugih, Pretresno vijeće, 18.10.2000. Preuzeto iz: Međunarodno krivično pravo i praksa. Materijali za praktičnu obuku. Saradnja i međusobna pravna pomoć. International Criminala Law Servis (ICLS). Nastavna oblast 15. Str. 5-6.

akteri moraju postupiti.⁹⁷ Nakon potvrđivanja optužnice MKSJ može izdati nalog za hapšenje, pritvor, predaju ili dovođenje optuženog.⁹⁸ Države su obavezne postupiti po Nalogu MKSJ i same pritvoriti okrivljenog.⁹⁹ Nalog za hapšenje obuhvata hapšenje i predaju MKSJ od strane države¹⁰⁰ i nedržavnih aktera.¹⁰¹ U izuzetnim okolnostima sudija ili pretresno vijeće mogu u interesu pravde naložiti da se bilo koji dokument ili informacija do daljnjeg ne objelodanjuje javnosti.¹⁰²

Tokom istrage Tužilac je ovlašten da ispituje osumnjičene, žrtve i svjedoke, prikuplja dokaze i provodi istragu na licu mjesta. Prilikom obavljanja tih poslova tužilac može, kada je to prikladno, zatražiti pomoć nadležnih državnih vlasti.¹⁰³ Također, države moraju saradivati s Međunarodnim sudom u istrazi i krivičnom gonjenju osoba optuženih da su počinile teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava.¹⁰⁴ U slučaju nedostavljanja dokaza MKSJ ima ovlasti da naredi državama i državnim zvaničnicima da dostave dokaze MKSJ.¹⁰⁵ "Nakon žalbenog postupka, Žalbeno vijeće je jednoglasno zaključilo da države ne mogu zadržavati dokumente i drugi dokazni materijal koji zahtijeva MKSJ. Međutim, raspravno vijeće može usvojiti praktična rješenja u korist legitimnih i *bona fide* interesa i bojazni države u pogledu nacionalne sigurnosti."¹⁰⁶

⁹⁷ MKSJ, Statut član 29 (1), Pravilnik o postupku i dokazima, pravilo 40*bis*, 55(G), i 59*bis*.

⁹⁸ MKSJ, Statut član 19(2); Pravilnik o postupku i dokazima MKSJ-a, pravilo 47(H). (izmijenjeno 1. decembra 2000., izmijenjeno 13. decembra 2000.).

⁹⁹ MKSJ, Statut, član 20(2). " Osoba protiv koje je potvrđena optužnica mora, na temelju sudskog naloga ili naloga za hapšenje Međunarodnog suda, biti pritvorena, odmah obaviještena o optužbama protiv nje i prebačena na Međunarodni sud."

¹⁰⁰ MKSJ, Pravilnik o postupku i dokazima, pravilo 55(A). (izmijenjeno 12. novembra 1997., izmijenjeno 12. aprila 2001.).

¹⁰¹ *Ibid.* pravilo 55(G), 59*bis*.

¹⁰² MKSJ, Pravilnik o postupku i dokazima, pravilo 53 (A).

¹⁰³ MKSJ, Statut član 18 (2).

¹⁰⁴ MKSJ, Statut član 29 (1).

¹⁰⁵ *Blaškić*, Nalog Republici Hrvatskoj za dostavljanje dokaza, Pretresno vijeće, 21.07.1998. Preuzeto iz: Međunarodno krivično pravo i praksa. Materijali za praktičnu obuku. Saradnja i međusobna pravna pomoć. International Criminala Law Servis (ICLS). Nastavna oblast 15. str.7. nota 19.

¹⁰⁶ *Blaškić*, Odluka po zahtjevu Republike Hrvatske za preispitivanje odluke Raspravno vijeda II od 18.07.1997, Žalbeno vijeće, 29.10.1997, Član 62 - 67. Preuzeto iz: Međunarodno krivično pravo i praksa. Materijali za praktičnu obuku. Saradnja i međusobna pravna pomoć. International Criminala Law Servis (ICLS). Nastavna oblast 15. str. 8.nota 20.

Nakon što je okončan krivični postupak protiv Blaškića Sud je usvojio novo pravilo 54bis¹⁰⁷ pod nazivom *Nalozi za dostavu dokumenata koji se upućuju državama* po kojem država može odbiti saradnju sa MKSJ-om ako bi ta saradnja bila prijetnja za bezbjednost te države (54bis (F)). Ukoliko bi država istakala prigovor s obrazloženjem da bi objelodanjivanje dokumenta ili informacije naškodilo interesima njene nacionalne bezbjednosti ona:

(i) mora navesti u mjeri u kojoj je to moguće osnovu po kojoj tvrdi da će interesi njene nacionalne bezbjednosti biti ugroženi; i

(ii) može od sudije ili pretresnog vijeća zatražiti da se za pretres o prigovoru odrede odgovarajuće zaštitne mjere, uključujući konkretno:

(a) održavanje pretresa o prigovoru *in camera* i *ex parte*;

(b) odobrenje da se dokumenti podnesu u redigovanom obliku, popraćeni izjavom višeg državnog funkcionera pod zakletvom, u kojoj se

objašnjavaju razlozi redigovanja;

(c) izdavanje naloga da se ne radi transkript pretresa i da se dokumenti koji Međunarodnom sudu neće više biti potrebni vrate direktno državi, a da se ne zavode u Sekretarijatu i ne zadržavaju na neki drugi način.

(G) U vezi s procedurom iz stava (F) gore, sudija ili pretresno vijeće mogu odrediti sljedeće zaštitne mjere za pretres o prigovoru:

(i) da se odredi samo jedan sudija iz vijeća koji će pregledati dokumente i saslušati argumente; i/ili

(ii) da se državi dozvoli da za taj pretres obezbijedi svoje simultane prevodioce i svoje prijevode osjetljivih dokumenata.

(H) Odbijanje zahtjeva podnesenog u skladu s ovim pravilom ne sprečava podnosioca zahtjeva da kasnije podnese novi zahtjev u vezi s istim dokumentima ili informacijama ukoliko iskrsnu nove okolnosti.

(I) Nalogom donesenim na osnovu ovog pravila može se odrediti da država dostavi dokumente ili informacije o kojima je riječ na način koji omogućava zaštitu njenih interesa, što može uključivati aranžmane opisane u stavovima (F)(ii) ili (G)."¹⁰⁸

MKSJ ne može sam prisiliti državu da ispunjava svoje obaveze niti može državama zbog toga nametnuti sankcije ali može sačiniti izvještaj o neizvršenju obaveza od strane država i podnijeti

¹⁰⁷ Usvojeno 17. novembra 1999.

¹⁰⁸ Izmijenjeno 12. aprila 2001.

ga Savjetu sigurnosti UN.¹⁰⁹ Također MKSJ može obavijestiti Savjet sigurnosti ako država ne postupi u skladu sa nalogom za hapšenje.¹¹⁰ Savjet sigurnosti može zbog toga sankcionirati neposlušnu državu.

5.2. Međunarodni krivični sud

Međunarodni krivični sud (eng. *International Criminal Court* – ICC) je osnovan putem multilateralnog sporazuma pod okriljem Generalne skupštine UN. Obaveze država članica na saradnju sa ovim sudom proizlaze iz obaveza preuzetih Statutom Suda. Ali i Savjet sigurnosti može uputiti Sudu predmet iz nadležnosti Suda bez obzira da li je država članica Statuta. U ovakvom slučaju država koja nije članica Statuta ali je članica UN može biti obavezana na saradnju sa Sudom po Poglavlju VII Povelje.

Države članice su, u skladu sa odredbama Statuta, dužne da u potpunosti sarađuju sa Sudom i to kako u fazi istrage tako i u daljem toku postupka koji se vodi protiv lica koja se terete za izvršenje krivičnih dela iz nadležnosti Suda (član 86).

Sud je ovlašćen da zahtijeva saradnju država članica. Zahtjev se prosljeđuje diplomatskim putem ili na drugi odgovarajući način koji je država članica predvidjela ratifikacijom, prihvatanjem odnosno izjavljivanjem saglasnosti na dokument o osnivanju Suda i na Statut Suda (član 87. Stav 1a Statuta). Ukoliko država članica odbije da postupi po zahtjevu za saradnju koji joj je uputio Sud, i to učini protivno odredbama Statuta, te na taj način onemogućiti Sud u obavljanju poslova iz njegove nadležnosti, Sud o tome treba da se izjasni a nakon toga predmet prosljeđuje Skupštini država članica, odnosno Savjetu sigurnosti ako je u konkretnom predmetu postupao po nalogu Savjeta sigurnosti (član 87 stav 7). Sud može da pozove na saradnju bilo koju državu koja nije članica Statuta, da Sudu u smislu odredbi ovog dijela Statuta, pruži pravnu pomoć na bazi sporazuma samo za ovu svrhu (*ad hoc* sporazum), kakvog drugog sporazuma sa tom državom ili da mu izađe u susret po nekom drugom ugovornom osnovu (član 87 stav 5).

Sud se može obratiti za pomoć bilo kojoj međunarodnoj organizaciji u smislu pribavljanja informacije ili dokumenta. Sud se može opredijeliti za drugi oblik saradnje i pomoći na osnovu prethodnog sporazuma sa tom organizacijom pri čemu zahtjev koji

¹⁰⁹ MKSJ, Pravilnik o postupku i dokazima MKSJ, pravila 7bis, 11, 13, 59, 61.

¹¹⁰ MKSJ, Pravilnik o postupku i dokazima MKSJ, pravila 59, 61.

upućuje Sud mora biti u skladu sa djelatnošću i mandatom te organizacije (član 87 stav 6).

U situaciji kada je izvršenje jednog ili više krivičnih dela prijavljeno tužiocu od strane Saveta sigurnosti koji postupa u saglasnosti sa Poglavljem VII Povelje UN sve ili pojedine zemlje članice UN-a mogu biti obavezane na saradnju sa MKS (član 13 b Statuta). Također obaveza saradnje sa MKS može proisteći iz sporazuma koji je MKS zaključio sa pojedinim državama.

Države članice Statuta su dužne da u svojim nacionalnim zakonodavstvima predvide i normativno regulišu sve oblike saradnje sa Sudom opisane u ovom dijelu Statuta (član 88 Statuta). Bosna i Hercegovina je 2009. godine usvojila Zakon o primjeni Rimskog Statuta Međunarodnog krivičnog suda i saradnji sa Međunarodnim krivičnim sudom.¹¹¹

Sud može uputiti zahtjev državi članici da uhapsi i preda traženo lice. Države članice su dužne da se, u skladu sa rješenjima predviđenim u ovom dijelu Statuta i u skladu sa domaćim pravom, povinuju zahtjevu za hapšenje i predaju traženog lica (član 89 Statuta).

Države članice će, u skladu sa odredbama ovog dijela Statuta i rješenjima nacionalnih zakonodavstava, postupati u skladu sa zahtjevom Suda za pružanje pravne pomoći u fazi istrage, prethodnog postupka i suđenja (član 93 Statuta). Po zahtjevima za pomoć će biti postupljeno u skladu sa odgovarajućom procedurom po zakonu države od koje se pomoć traži, osim ako to nije zabranjeno zakonom, na način preciziran zahtjevom, uključujući primjenu svakog postupka, preciziranog u tom zahtjevu ili omogućavanje licu preciziranom u zahtjevu da bude prisutno prilikom pružanja tražene pomoći i pri provođenju postupka (član 99 st. 1 Statuta). Saradnja sa MKS obuhvata sve oblike saradnje, uključujući hapšenje i transfer osoba kao i dostavljanje dokaza.

Član 93 (1) Statuta propisuje druge oblike saradnje koji mogu biti potrebni:

“Države članice će, u skladu sa odredbama ovog dijela Statuta i rješenjima nacionalnih zakonodavstava, postupati u skladu sa zahtjevom Suda za pružanje pravne pomoći u fazi istrage, prethodnog postupka i suđenja, i to u:

¹¹¹ Objavljeno u "Sl. glasnik BiH", br. 84 od 27 oktobra 2009.

(a) Identifikaciji lica, utvrđivanju njihovih boravišta i određivanju lokacija na kojima se traže određeni predmeti;

(b) Izvođenju dokaza uključujući uzimanje izjava svjedoka pod zakletvom, pronalaženju dokaza uključujući pribavljanje nalaza vještaka i drugih izveštaja neophodnih Sudu;

(c) Ispitivanju bilo kog lica protiv koga se vodi istraga ili kome se sudi;

(d) Pripremanju dokumentacije uključujući i sudsku dokumentaciju;

(e) Stvaranju pretpostavki za dobrovoljno svjedočenje ili vještačenje pred Sudom;

(f) Privremenom transferu lica kao što je to opisano u stavu 7;

(g) Pretraživanju terena uključujući iskopavanje i pregledanje grobnica;

(h) Obavljanju pretresa i oduzimanju predmeta;

(i) Pribavljanju izvještaja i dokumenata uključujući i zvanične izvještaje i dokumenta,

(j) Zaštiti oštećenih i svjedoka kao i čuvanje dokaza;

(k) Pronalaženju, ulaženju u trag, zamrzavanju i oduzimanju prihoda, imovine i dobara, te predmeta kojima je krivično djelo izvršeno, pri čemu se ne smiju ugroziti prava savjesnog trećeg lica;

(l) Bilo kog drugog oblika pomoći koji nije zabranjen zakonom države od koje se pomoć traži a od koje se očekuje da pomogne Sudu u istrazi i daljem postupku povodom krivičnih djela iz nadležnosti Suda...”

Član 102 Statuta objašnjava značenje pojmova izručenje i ekstradicija:

(a) "izručenje" znači predavanje lica Sudu od strane države, a u skladu sa ovim statutom;

(b) "ekstradicija" znači predavanje lica od strane jedne države drugoj državi regulisano ugovorom, konvencijom ili domaćim (nacionalnim) zakonom.

Sud može izdati nalog za hapšenje osobe u svakom trenutku nakon otpočinjanja istrage (član 58 stav 1). Umjesto zahtjeva za određivanje pritvora, tužilac može da podnese zahtjev kojim traži od Vijeća koje vodi prethodni postupak da uputi sudski poziv (član 58 stav 7). Država članica koja je primila zahtjev za privremeno hapšenje ili hapšenje i izručenje, odmah je dužna preduzeti korake kako bi uhapsila lice koje se traži, u skladu sa svojim zakonima i odredbama Statuta.

Pod izvjesnim okolnostima država može ograničiti saradnju sa MKS:

- (1) Ako država potpisnica primi konkurentni zahtjev od druge države za izručenje iste osobe zbog istog djela (član 90 Statuta);
- (2) Ako bi pomoć MKS-u naškodila bezbjednosti te države (član 72 i 93 stav 4 Statuta).
- (3) Ukoliko je pružanje određenog oblika pravne pomoći, zabranjeno u državi od koje se pomoć zahtijeva, na osnovu osnovnih pravnih načela koja su zastupljena u toj državi i opšteg su karaktera (član 93 stav 3);
- (4) Sud ne može nastaviti sa sprovođenjem zahtjeva za izručenje ili pomoći koja bi zahtijevala od države da postupa protivno svojim obavezama po međunarodnom pravu a vezano za državni ili diplomatski imunitet lica ili vlasništva treće države, osim ako Sud prethodno ne dobije pristanak na saradnju te treće države o ukidanju imuniteta (član 98 stav 1 Statuta).

Sud može, po zahtjevu, saradivati i pružati pravnu pomoć državi članici u njenom provođenju istrage ili vođenju postupka povodom krivičnih dela iz nadležnosti Suda ili koja sama po sebi predstavljaju teška krivična dela prema pravu odnosne države (član 93 stav 10). Pod istim uslovima može pružati pomoć I državi nečlanici Statuta.

5.3. Multilateralni sporazumi o pravnoj pomoći Relevantni za saradnju sa međunarodnim krivičnim sudovima

Pošto je ranije bilo govora o međusobnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima ovdje će biti riječi samo o međusobnoj pravnoj pomoći u krivičnom gonjenju osoba koje se terete za krivična djela ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida.

Polazna tačka u ovoj materiji je *Evropska konvencija o međusobnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima* iz 1959. godine, Dopunski protokol I iz 1978. godine i Dopunski protokol II iz 2001. godine. Bosna i Hercegovina je ratifikovala ovu konvenciju i dodatne protokole. Po krivičnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine kažnjiva su krivična djela genocida, ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti na koji način se Konvencija primjenjuje na ova krivična

djela. Strane ugovornice Konvencije se obavezuju da, pružaju jedna drugoj najširu moguću pravnu pomoć u svakom postupku koji se odnosi na krivična dela čije krivično gonjenje, u trenutku kada je zatražena pomoć, spada u nadležnost sudskih organa strane moliteljice (član 1 Konvencije). Po ovoj konvenciji i Dodatnom protokolu države mogu tražiti: a) svjedočenje vještaka ili svjedoka iz druge države; b) prijenos dokumenata ili drugih dokaza od druge države; c) privremeni premještaj pritvorene osobe iz druge države; d) stragu od strane organa druge države, uključujući prikrivenu istragu; i e) zajedničku istragu sa organima druge države.¹¹²

Pravna pomoć može se odbiti ako se zahtjev odnosi na krivična djela koja su, po ocjeni zamoljene strane, politička krivična djela ili djela povezana s političkim krivičnim delima ili kada ispunjenje zahtjeva može biti na štetu suverenosti, bezbjednosti, ili javnih ili drugih bitnih interesa te države.

Evropska konvencija o ekstradiciji se pod opštim uslovima koji su ranije izloženi primjenjuje i na krivična djela genocida, ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti.

Evropska konvencija o prijenosu postupaka u krivičnim stvarima iz 1972. godine se primjenjuje i na krivična djela genocida, ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti. Bosna i Hercegovina je ratifikovala ovu konvenciju.

Kada je neko lice po zakonu jedne države ugovornice osumnjičeno da je počinilo krivično djelo, ta država može zatražiti od druge države ugovornice da pokrene postupak u slučaju i pod uslovima predviđenim ovom konvencijom (član 6 stav 1).

Države ugovornice mogu (prema članu 8 Konvencije) jedna od druge zatražiti preuzimanje postupka u bilo kojem od sljedećih slučajeva:

(a) ako se sumnja da lice u pitanju ima stalni boravak u zamoljenoj državi;

(b) ukoliko je osumnjičeno lice državljanin zamoljene države ili je ona njegova država porijekla;

(c) ukoliko osumnjičeno lice u zamoljenoj državi izdržava ili treba da izdržava kaznu koja podrazumijeva lišavanje slobode;

(d) ukoliko se postupak za isto ili druga krivična dela pokreće protiv osumnjičenog lica u zamoljenoj državi;

¹¹² Vidi str. 17.

(e) ukoliko se smatra da je prijenos postupka poželjan u interesu istine, a posebno ukoliko se glavni dokazni materijal nalazi u zamoljenoj državi;

(f) ukoliko se smatra da bi izvršenje presude u zamoljenoj državi, ako bi ista bila izrečena, vjerovatno poboljšalo izgleda za društvenu rehabilitaciju osuđenog lica;

(g) ukoliko se smatra da se ne može obezbijediti prisustvo osumnjičenog lica za saslušanja u toku postupka u državi moliteljici dok njegovo lično prisustvo na saslušanjima u toku postupka u zamoljenoj državi može da bude obezbijeđeno;

(h) ukoliko se smatra da država u pitanju ne bi mogla izvršiti presudu ukoliko bi ista bila donijeta, čak i kada bi mogla da pribjegne ekstradiciji, dok bi zamoljena država to mogla.

Država kojoj je upućen zahtjev može odbiti pomoć pod određenim okolnostima:

ako je djelo političke prirode; ako država kojoj je zahtjev upućen smatra da je zahtjev zasnovan na rasnom, vjerskom, nacionalnom ili političkom mišljenju; ako je osobi suđeno u drugoj državi za isto djelo; ili ako bi zahtjev bio protivan osnovnim pravnim principima države kojoj je upućen zahtjev ili protivan njenim međudržavnim obavezama (član 11).

Po prijemu zahtjeva, država kojoj je zahtjev upućen može poduzeti potrebne mjere u skladu sa vlastitim zakonodavstvom uključujući privremeno hapšenje, pritvor, oduzimanje imovine i drugih dokaza.

Evropska konvencija o nezastarijevanju krivičnih djela zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina. Bosna i Hercegovina je ratifikovala ovu konvenciju. Konvencija ima za cilj osigurati da zločini protiv čovječnosti uključujući i genocid kao njegov kvalifikovani oblik i ratni zločini nikad ne zastarijevaju po zakonima država potpisnica. Države mogu proširiti važenje odredaba ove konvencije i na druga krivična djela.¹¹³

¹¹³ BiH je također potpisala i ratifikovala sljedeće konvencije koje se odnose na materiju saradnje sa međunarodnim krivičnim sudovima:

Evropska konvencija o nezastarijevanju krivičnih djela zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina (stupila na snagu u Bosni i Hercegovini 2003. godine);

Evropska konvencija o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima iz 1959. (u Bosni i Hercegovini stupila na snagu 2005. godine), kao i Drugi dopunski protokol (u Bosni i Hercegovini stupio na snagu 2008. godine);

Evropska konvencija o ekstradiciji, kao i Prvi i Drugi dopunski protokol (Konvencija i oba Dopunski protokola stupila su na snagu u Bosni i Hercegovini 2005. godine); i

5.4. Relevantno zakonodavstvo Bosne i Hercegovine za saradnju sa međunarodnim krivičnim sudovima

Bosna i Hercegovina je usvojila nekoliko zakona u cilju regulisanja saradnje i pružanja pravne pomoći međunarodnim krivičnim sudovima i stranim državama. Neke zakone usvojili su i njeni entiteti.

*Zakon o ustupanju predmeta od strane Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju tužilaštvu Bosne i Hercegovine i korištenju dokaza pribavljenih od Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju u postupcima pred sudovima u Bosni i Hercegovini*¹¹⁴ propisuje postupak ustupanja predmeta koje Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju ustupa Tužilaštvu Bosne i Hercegovine, kao i korištenje dokaza koje je MKSJ pribavio u postupku pred sudovima u Bosni i Hercegovini.

Ako MKSJ ustupi predmet u kojem je optužnica potvrđena u skladu s Pravilom 11. *bis* Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ, tužilac Bosne i Hercegovine preuzima krivično gonjenje u skladu s tačkama optužnice MKSJ i činjenicama navedenim u optužnici. Nakon što prilagodi optužnicu MKSJ u skladu sa ZKPBiH, tužilac takvu prilagođenu optužnicu dostavlja Sudu Bosne i Hercegovine. Prilagođenu optužnicu prihvata Sud Bosne i Hercegovine ako se utvrdi da je optužnica MKSJ prilagođena na odgovarajući način, te ako prilagođena optužnica zadovoljava formalne uslove ZKPBiH (član 2 stav 1 Zakona).

Dokazi pribavljeni u skladu sa Statutom i Pravilnikom o postupku i dokazima MKSJ mogu se koristiti u postupcima pred sudovima u Bosni i Hercegovini. Sudovi ne mogu zasnovati osuđujuću presudu isključivo ili u odlučujućoj mjeri na prethodnim iskazima svjedoka koji nisu dali usmeni iskaz na glavnom pretresu (član 3).

Nakon saslušanja stranaka, sud može, na vlastitu inicijativu ili na prijedlog jedne od stranaka, odlučiti da prihvati kao dokazane činjenice koje su utvrđene pravosnažnom odlukom u drugom postupku pred MKSJ-om, ili da prihvati pismeni dokazni materijal iz

Evropska konvencija o prijenosu postupka u krivičnim stvarima (u Bosni i Hercegovini stupila na snagu 2005. godine).

¹¹⁴ Zakon o ustupanju predmeta od strane Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju tužilaštvu Bosne i Hercegovine i korištenju dokaza pribavljenih od Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju u postupcima pred sudovima u Bosni i Hercegovini. Službeni glasnik BiH, br. 61/04, 46/06, 53/06, 76/06.

postupaka pred MKSJ-om ako se odnosi na pitanja od značaja u tekućem postupku (član 4). Ovaj zakon se dalje bavi pitanjima: prihvatanja činjenica utvrđenih odlukama MKSJ-a; dokazima koje je MKSJ pribavio od svjedoka; izjavama vještaka datih pred MKSJ-om; izjavama datim službenicima MKSJ-a; i dokumentima i forenzičkim dokazima koje je pribavio MKSJ.

Memorandum o razumijevanju između kancelarije Tužilaštva MKSJ i Tužilaštva Bosne i Hercegovine,¹¹⁵ reguliše pitanja koja se odnose na saradnju Tužilaštva MKSJ i Tužilaštva Bosne i Hercegovine. On se naročito bavi pitanjima pristupa bazi podataka za elektronski uvid u dokumente (*Electronic Disclosure System - EDS*) i materijalima koji nisu u toj bazi, pristupom izjavama svjedoka, kontaktom sa svjedocima, pristup nalazima vještaka, koordinacijom među timovima.

Zakon Republike Bosne i Hercegovine o izručenju na zahtjev MKSJ,¹¹⁶ reguliše postupak izručenja optuženih MKSJ za krivična djela iz Statuta Suda.

Zakon Federacije Bosne i Hercegovine o izručenju na zahtjev MKSJ,¹¹⁷ reguliše postupak izručenja osoba protiv kojih je pokrenut ili se vodi krivični postupak iz nadležnosti MKSJ. On obavezuje FBIH da izruči takvu osobu MKSJ bez obzira na njeno državljanstvo.

Zakon RS o saradnji RS sa MKSJ,¹¹⁸ reguliše saradnju RS sa MKSJ. Zakon se naročito bavi pitanjima pribavljanja dokaza, ustupanjem nadležnosti, pritvaranjem i izručenjem MKSJ te izvršenjem pravosnažnih presuda.

*Krivični zakon Bosne i Hercegovine*¹¹⁹ u glavi XVII pod naslovom Krivična djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom inkriminiše krivična djela iz Statuta MKSJ i MKS: genocid, zločine protiv čovječnosti i ratne zločine. Član 19 Zakona propisuje da krivično gonjenje i izvršenje kazne ne zastarijeva za krivična djela genocida, zločina protiv čovječnosti te ratnih zločina.

¹¹⁵ Memorandum o razumijevanju između Kancelarije tužilaštva MKSJ-a i Posebnog odjela za ratne zločine Tužilaštva BiH, potpisan 02.09.2005.

¹¹⁶ Zakon R BiH o izručenju na zahtjev Međunarodnog tribunala, Službeni list R BiH, br. No. 12/95, 33/95.

¹¹⁷ Zakon FBIH o izručenju okrivljenih osoba po zahtjevu Međunarodnog suda, Službene novine FBIH br. 9/96.

¹¹⁸ Zakon RS-e o saradnji Republike Srpske sa Međunarodnim krivičnim sudom u Hagu, Službeni glasnik Republike Srpske, br. 52/01.

¹¹⁹ Krivični zakon Bosne i Hercegovine, "Sl. Glasnik, Bosne i Hercegovine" br. 03/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 08/10.

*Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima Bosne i Hercegovine*¹²⁰ reguliše način i postupak pružanja međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima, ako međunarodnim ugovorom nije drukčije uređeno ili ako međunarodni ugovor ne postoji, što uključuje i zločine iz nadležnosti međunarodnih krivičnih sudova.

*Zakon o primjeni određenih privremenih mjera radi efikasnog provođenja mandata međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju te drugih međunarodnih restriktivnih mjera*¹²¹ reguliše pitanja zamrzavanja imovine i ekonomskih sredstava lica protiv kojih je podignuta optužnica pred MKSJ i njihovih pomagača.

¹²⁰ Službeni glasnik BiH, br. 53/09.

¹²¹ Službeni glasnik BiH, br. 25/06.

6. Bilateralni sporazumi o međusobnoj pomoći u krivičnim stvarima sa zemljama bivše SFRJ

Bosna i Hercegovina je zaključila brojne sporazume o međusobnoj saradnji u krivičnim stvarima sa državama nastalim raspadom bivše SFRJ. Mi ćemo se ovdje osvrnuti samo na najvažnije.

6.1. Sporazumi sa Republikom Hrvatskom

*Sporazum o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima*¹²²

Po ovom sporazumu državljani jedne države ugovornice imaju jednaku garanciju svojih prava i slobodan pristup sudovima i sudjeluju u postupcima pred sudovima druge države ugovornice pod jednakim uslovima kao njezini državljani (član 1).

Države ugovornice uzajamno će pružati pravnu pomoć tako da će dostavljati i uručivati pismena, razmjenjivati obavijesti o pitanjima iz zakonodavstva i krivične evidencije te obavljati pojedine procesne radnje kao što su: pojedine istražne radnje, dostavljanje materijalnih dokaza, saslušavanje okrivljenih, svjedoka, stranaka, vještaka i drugih osoba, sudski uviđaj, vještačenje i drugo (član 3).

Države ugovornice, pružaju jedna drugoj pravnu pomoć u skladu sa odredbama ovog sporazuma, u svim postupcima u vezi sa krivičnim djelima za koja su bili nadležni pravosudni organi države moliteljice u trenutku kada je pravna pomoć zamoljena (član 24). To se odnosi i na prekršaje i na privredne prestupe.

Ako državljanin države ugovornice počini krivično djelo na teritoriji druge države ugovornice, može država na čijem je teritoriju počinjeno ovo krivično djelo, pod uslovima iz ovog sporazuma, zamoliti drugu državu ugovornicu da preuzme krivično gonjenje. Ukoliko do toga dođe, nadležni organi zamoljene države provode krivični postupak u skladu sa propisima te države. Pravosudni organi države moliteljice poduzimaju u vezi sa molbom za preuzimanje krivičnog gonjenja, sve što je potrebno da bi zamoljenoj državi omogućili obavljanje procesnih radnji koje su u njezinoj nadležnosti. Te mjere podrazumijevaju i predaju organima

¹²² Sporazum između vlada Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima od 26. februara 1996. godine, Službeni glasnik BiH, br. 1/96.

zamoljene države okrivljenog koji je u pritvoru države moliteljice (član 34).

Ovaj sporazum se primjenjivao samo na području Federacije Bosne i Hercegovine.

*Sporazum o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima,*¹²³

Ovim sporazumom je izmijenjen sporazum o pravnoj pomoći u krivičnim i građanskim stvarima iz 1996. godine.

Nadležni organi za postupanje po ovom sporazumu su Ministarstvo za civilne poslove i komunikacije Bosne i Hercegovine i Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave Republike Hrvatske koji daju saglasnost za prisutnost predstavnika pravosudnih organa države moliteljice pri pružanju pravne pomoći u zamoljenoj državi.

Države ugovornice obvezuju se da će na molbu, u skladu s uvjetima utvrđenim ovim Sporazumom međusobno izvršavati sudske odluke u kaznenim stvarima koje je donio sud jedne države ugovornice protiv državljanina druge države ugovornice ili protiv osobe koja na njezinom teritoriju ima stalno prebivalište i to:

1. preuzimati nadzor nad osobama prema kojima je pravomoćno izrečena uvjetna kaznena sankcija za vrijeme provjeravanja,
2. preuzimati izvršenje kazni zatvora i drugih mjera koje predstavljaju lišenje slobode (član 1).

Nadzor ili izvršenje prema odredbama ovog Sporazuma preuzet će se ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

1. ako je osuđena osoba državljanin države izvršenja ili tamo ima stalno prebivalište,
2. ako je sudska odluka pravomoćna,
3. ako se osuđena osoba s tim suglasi,
4. ako je djelo, na kojem se temelji pravomoćna sudska odluka, kazneno djelo prema pravu obiju država,
5. ako država presuđenja i država izvršenja pristaju na prijenos izvršenja ili nadzora,

¹²³ Sporazum između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima (prvobitno: Sporazum između vlade Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima) od 26. februara 1996. (Službeni glasnik BiH, br. 1/96), i njegovim izmjenama od 17. juna, 2002. (Službeni glasnik BiH, br. 11/05), 5. decembar 2003. i 11. februar, 2010.

6. ako osuđena osoba u vrijeme podnošenja molbe ima još najmanje izdržati šest mjeseci od izrečene kazne ili mjere što uključuje i uvjetnu sankciju.

U posebnim slučajevima ugovorne strane mogu pristati na prijenos izvršenja i u slučaju kad osuđena osoba mora još izdržati manji period izrečene kazne od šest mjeseci ili mjere što uključuje i uvjetnu sankciju.

Ako osuđena osoba ne može dati pravovaljan pristanak na prijenos izvršenja ili nadzora, pristanak zakonskog zastupnika treba pribaviti prema pravu one države na čijem teritoriju boravi osuđena osoba (član 2).

Države ugovornice će na molbu, pod uvjetima utvrđenim ovim Sporazumom međusobno nadzirati osobe kojima je sud u jednoj državi ugovornici pravomoćno izrekao uvjetnu kaznenu sankciju za vrijeme provjeravanja. Nadzor se provodi u onoj državi ugovornici čiji je osuđenik državljanin ili u kojoj ima stalno prebivalište (član 7).

Ako je osoba koja je državljanin jedne od država ugovornica ili osoba koja na njezinom teritoriju ima stalno prebivalište, pravomoćno osuđena za kazneno djelo u drugoj državi ugovornici na kaznu zatvora ili joj je izrečena sigurnosna mjera, svaka država ugovornica može zahtijevati da se izvršenje kazne zatvora ili sigurnosne mjere provede u onoj državi ugovornici čiji je osuđenik državljanin ili u kojoj ima stalno prebivalište.

Ovaj Sporazum ne isključuje pravo osuđene osobe, njezinog zakonskog zastupnika, supružnika, srodnika u pravnoj liniji, brata ili sestre na podnošenje molbe za prijenos izvršenja suda koji je donio odluku, ili nadležnom tijelu kako države izricanja presude tako i države čiji je osuđenik državljanin ili u kojoj ima stalno prebivalište.

Nadležno tijelo države presuđenja poučit će osuđenika, što je moguće prije, o mogućnosti izdržavanja kazne ili sigurnosne mjere u državi čiji je državljanin ili na čijem teritoriju ima stalno prebivalište (član 13).

*Protokol o saglasnosti u ostvarivanju i unapređenju međusobne saradnje u borbi protiv svih oblika teškog kriminala*¹²⁴.

Ovaj protokol o saglasnosti u ostvarivanju i unapređenju međusobne saradnje u borbi protiv svih oblika teškog kriminala, posebno organiziranog kriminala, nedozvoljene trgovine

¹²⁴ Protokol o saglasnosti u ostvarivanju i unapređenju međusobne saradnje u borbi protiv svih oblika teškog kriminala između Državnog odvjetništva Republike Hrvatske i Tužilaštva Bosne i Hercegovine od 21. januara 2005. godine.

narkoticima, krijumčarenja ljudima, trgovine oružjem, korupcije, pranja novca, međunarodnog terorizma, ratnih zločina i sličnih pitanja od zajedničkog interesa potpisan je između Državnog odvjetništva Republike Hrvatske i Tužilaštva Bosne i Hercegovine

6.2. Sporazumi sa Srbijom i Crnom Gorom

*Ugovor o pravnoj pomoći u krivičnim i građanskim stvarima*¹²⁵

Državljeni jedne države ugovornice imaju jednaku pravnu zaštitu u postupcima pred sudovima i drugim organima druge države ugovornice kao i njeni državljani.

Državljeni jedne države ugovornice imaju na teritoriji druge države ugovornice slobodan pristup sudovima i drugim organima. Pred ovim organima oni mogu zastupati svoje interese, podnose zahtjeve i preduzimaju radnje pod istim uslovima kao i njeni sopstveni državljani (član 2)

Pravna pomoć, u smislu ovog ugovora, obuhvata: dostavljanje pismena i preduzimanje procesnih radnji (saslušanje stranaka, svedoka i drugih lica, oduzimanje predmeta, privremena predaja, uviđaj, vještačenje i dr.), davanje obaveštenja o propisima država ugovornica, priznanje i izvršenje sudskih i arbitražnih odluka (član 3).

Radi pružanja pravne pomoći prema ovom ugovoru, sudovi i drugi nadležni organi država ugovornica međusobno komuniciraju preko svojih nadležnih organa, i to: za Srbiju i Crnu Goru - preko Ministarstva za ljudska i manjinska prava; za Bosnu i Hercegovinu - preko Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine.

Navedene odredbe ne isključuje komuniciranje diplomatskim, odnosno konzularnim putem.

U hitnim slučajevima sudovi i drugi nadležni organi država ugovornica mogu komunicirati preko Međunarodne organizacije kriminalističke policije (INTERPOL) (član 4).

Zahtjev za pružanje pravne pomoći prema ovom ugovoru podnosi se u vidu zamolnice (član 5). Postupanje po zamolnicama vrši se po propisima zamoljene države (član 8).

¹²⁵ Ugovor između Bosne i Hercegovine i Srbije i Crne Gore o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima, od 24. februara 2005. godine, Službeni glasnik BiH, br. 11/05.

*Ugovor o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima*¹²⁶

Po ovom sporazumu države ugovornice se obvezuju da će na molbu, u skladu s uvjetima utvrđenim ovim Sporazumom, međusobno izvršavati sudske odluke u kaznenim stvarima koje je donio sud jedne države ugovornice protiv državljanina druge države ugovornice ili protiv osobe koja na njezinom teritoriju ima stalno prebivalište tako što će: preuzimati nadzor nad osobama prema kojima je pravomoćno izrečena uvjetna kaznena sankcija za vrijeme provjeravanja i preuzimati izvršenje kazni zatvora i drugih mjera koje predstavljaju lišenje slobode (član 1). Ovaj ugovor je nakon raspada državne zajednice Srbije i Crne Gore izmijenjen i dopunjen 26 februara 2010. godine, u odnosima sa Republikom Srbijom.

Nadzor ili izvršenje prema odredbama ovog Sporazuma preuzet će se ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

1. ako je osuđena osoba državljanin države izvršenja ili tamo ima stalno prebivalište,
2. ako je sudska odluka pravomoćna,
3. ako se osuđena osoba s tim saglasi,
4. ako je djelo, na kojem se temelji pravomoćna sudska odluka, kazneno djelo prema pravu obiju država,
5. ako država presuđenja i država izvršenja pristaju na prijenos izvršenja ili nadzora,
6. ako osuđena osoba u vrijeme podnošenja molbe ima još najmanje izdržati šest mjeseci od izrečene kazne ili mjere što uključuje i uvjetnu sankciju.

U posebnim slučajevima ugovorne strane mogu pristati na prijenos izvršenja i u slučaju kad osuđena osoba mora još izdržati manji period izrečene kazne od šest mjeseci ili mjere što uključuje i uvjetnu sankciju. Ako osuđena osoba ne može dati pravovaljan pristanak na prijenos izvršenja ili nadzora, pristanak zakonskog zastupnika treba pribaviti prema pravu one države na čijem teritoriju boravi osuđena osoba (član 2).

Ako je osoba koja je državljanin jedne od država ugovornica ili osoba koja na njezinom teritoriju ima stalno prebivalište, pravomoćno osuđena za kazneno djelo u drugoj državi ugovornici na kaznu zatvora ili joj je izrečena sigurnosna mjera, svaka država

¹²⁶ Ugovor između Bosne i Hercegovina i Srbije i Crne Gore o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima, od 24. februara 2005. godine (Službeni glasnik BiH, br. 11/05) i njegove izmjene od 26. februara 2010. godine u odnosu na Republiku Srbiju.

ugovornica može zahtijevati da se izvršenje kazne zatvora ili sigurnosne mjere provede u onoj državi ugovornici čiji je osuđenik državljanin ili u kojoj ima stalno prebivalište. Ovaj Sporazum ne isključuje pravo osuđene osobe, njezinog zakonskog zastupnika, supružnika, srodnika u pravnoj liniji, brata ili sestre na podnošenje molbe za prijenos izvršenja sudu koji je donio odluku, ili nadležnom tijelu kako države izricanja presude tako i države čiji je osuđenik državljanin ili u kojoj ima stalno prebivalište.

Izvršenje se provodi isključivo prema pravu države izvršenja (član 13 i 15).

Po članu 15 Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine i Ministarstvo pravde Srbije davat će na zahtjev jedni drugim tekst propisa koji važe ili su važili na teritoriji njihovih država, a po potrebi i obavještenja o određenim pravnim pitanjima.

Saradnja između Bosne i Hercegovine i Srbije u krivičnim stvarima odvija se putem Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine i Ministarstva pravde Srbije. U hitnim slučajevima sudovi i drugi nadležni organi mogu komunicirati i preko Međunarodne organizacije kriminalističke policije. Za pružanje pomoći u upravnim stvarima i u nekim slučajevima u građanskim stvarima nadležni organi jedne države mogu neposredno komunicirati sa sudovima, nadležnim organima i strankama u drugoj državi ugovornici. Države mogu uvijek komunicirati diplomatskim putem.

Ako to opravdavaju okolnosti slučaja, sporazumom nadležnih pravosudnih organa mogu se formirati zajednički istražni timovi radi preduzimanja koordiniranih i usklađenih istražnih radnji, naročito kada se radi o teškim oblicima kriminala. Ovi istražni timovi formiraju se za svaki konkretan slučaj (član 36a).

Zahtjev za pružanje pravne pomoći prema ovom ugovoru podnosi se u vidu zamolnice. Zamolnicu podnosi sud ili drugi nadležni organ države ugovornice kojoj je pravna pomoć potrebna i upućuje je nadležnom sudu ili drugom nadležnom organu države ugovornice od koje se traži pravna pomoć (član 5). Postupanje po zamolnicama vrši se po propisima zamoljene države (član 8).

Opći vidovi pravne pomoći po članu 32 obuhvataju:

1) Izvršenje procesnih radnji...

2) primjenu mjera kao što su nadzor i snimanje telefonskih i drugih razgovora ili komunikacija i optička snimanja lica, kontroliran a isporuka, pružanje simuliranih poslovnih usluga, sklapanje simuliranih pravnih poslova, angažovanje prikrivenog isljednika, računarsko potraživanje i obrada podataka;

3)razmjena obavještenja i dostavljanje pismena i predmeta koji su u vezi sa krivičnim postupkom u državi moliteljici, dostavljanje podataka bez zamolnice, korišćenje audio i video konferencijske veze, formiranje zajedničkih istražnih timova.

4)privremenu predaju lica lišenog slobode radi ispitivanja pred nadležnim organima države moliteljice.

Ako je državljanin jedne države ugovornice ili lice koje na njenoj teritoriji ima prebivalište učinilo krivično delo na teritoriji druge države ugovornice, koje je sudski kažnjivo u objema državama ugovornicama, država ugovornica u kojoj je djelo učinjeno može zamoliti drugu državu ugovornicu da preuzme krivično gonjenje. Nadležni organi zamoljene države sprovode krivični postupak u skladu sa propisima te države (član 39)

Memorandum o saglasnosti u ostvarivanju i unapređenju međusobne saradnje u borbi protiv svih oblika teškog zločina.¹²⁷

Države potpisnice navedenog Memoranduma su se saglasile da će saradivati na području suzbijanja, sprovođenja istraga i krivičnog gonjenja počinitelja krivičnih djela sa područja organiziranog kriminala, kriminalnih grupa i zločinačkih organizacija. Saradnja će se ostvarivati kroz razmjenu podataka, dokumenata i dokaza koji se odnose na sve oblike organiziranog kriminala. Potpisnici, također, saraduju s ciljem sprječavanja i suzbijanja korupcije i drugih mogućih oblika organiziranog kriminala. Potpisnice su se obavezale da će procijeniti svoje nacionalne propise i praksu radi poboljšanja zakonskih okvira i mehanizama u borbi protiv organiziranog kriminala. Kao mehanizam za provedbu saradnje utvrđena je Nacionalna kontaktna tačka u Tužiteljstvu BiH, koja čini sastavni dio rasprostranjene regionalne tužilačke mreže kontaktnih tačaka zemalja potpisnica Memoranduma.¹²⁸

¹²⁷ U procesu saradnje zemalja regije, 30.03.2005. godine, došlo je do zaključenja „Memoranduma o razumijevanju između Ureda javnog tužioca Republike Makedonije, Ureda javnog tužioca Republike Albanije, Ureda glavnog tužila Bosne i Hercegovine, Ureda Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, Ureda Republičkog tužioca Republike Srbije, Ureda Javnog tužioca Republike Crne Gore“ kao zemalja Zapadnog Balkana u okviru CARDS projekta u kojem je aktivno učešće uzelo Tužilaštvo Bosne i Hercegovine. 30. 3. 2005. godine.

¹²⁸ <http://www.tuzilastvobih.gov.ba/?opcija=sadrzaj&kat=5&id=11&jezik=h>. 4.3.2013.

U julu 2005. godine, potpisan je „Protokol o saglasnosti u ostvarivanju i unapređenju međusobne saradnje u borbi protiv svih oblika teškog kriminala, posebno organiziranog kriminala, nedozvoljene trgovine narkoticima, krijumčarenja ljudima, trgovine oružjem, korupcije, pranja novca, međunarodnog terorizma, ratnih zločina i sličnih pitanja od zajedničkog interesa između između Republičkog tužilaštva Srbije i Tužilaštva Bosne i Hercegovine“¹²⁹

Također su sa Srbijom potpisani:

Memorandum o saglasnosti u ostvarivanju i unapređenju saradnje u borbi protiv svih oblika teškog kriminala između Republičkog javnog tužilaštva Srbije, Tužilaštva za ratne zločine i Tužiteljstva / Tužilaštva Bosne i Hercegovine od 1.7.2005. godine.

Protokol o saradnji između Ministarstva pravde Republike Srbije i Ministarstva pravde Federacije Bosne i Hercegovine (28.04.2006.)

Protokol o saradnji između Ministarstva pravde Republike Srbije i Ministarstva pravde Republike Srpske (07.04.2009.)¹³⁰

Sa Crnom Gorom je u maju 2005. godine potpisan "Protokol o saglasnosti u ostvarivanju i unapređenju međusobne saradnje u borbi protiv svih oblika teškog kriminala, posebno organiziranog kriminala, nedozvoljene trgovine narkoticima, krijumčarenja

¹²⁹ <http://www.tuzilastvobih.gov.ba/?opcija=sadrzaj&kat=5&id=11&jezik=b>. 4.3.2013.

¹³⁰ Vidi također: **A.1.** Ugovor između Srbije i Crne Gore i Bosne i Hercegovine o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima od 24. februara 2005. godine ("Službeni list SCG"-Međunarodni ugovori broj 6/2005) stupio na snagu 9. februara 2006.

A.2. Ugovor između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine o izmenama i dopunama navedenog ugovora od 26. februara 2010. godine ("Službeni list SCG"-Međunarodni ugovori broj 6/2005) stupio na snagu 9. februara 2006.

A.3. Ugovor između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine o izmenama i dopunama Ugovora između Srbije i Crne Gore i Bosne i Hercegovine o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima ("Službeni glasnik RS-Međunarodni ugovori "br. 13/10).

A.4. Ugovor između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine o izmenama i dopunama Ugovora između Srbije i Crne Gore i Bosne i Hercegovine o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima, potpisan u Beogradu 26. februara 2010. godine, od tog datuma se i primenjuje ("Službeni glasnik RS-Međunarodni ugovori " br. 13/10).

A.5. 15.maja 2012.g. u Beogradu parafiran je Ugovor između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine o izručenju. Dostupno na: <http://www.mpravde.gov.rs/lt/articles/medjunarodne-aktivnosti-eu-integracije-i-projekti/medjunarodna-pravna-pomoc/preuzimanje-potpisanih-ugovora.html>. 4.3.2013.

ljudima, trgovine oružjem, korupcije, pranja novca, međunarodnog terorizma, ratnih zločina i sličnih pitanja od zajedničkog interesa između između Vrhovnog državnog tužioca Republike Crne Gore i Tužilaštva Bosne i Hercegovine“¹³¹

6.3. Sporazumi sa BJR Makedonijom

*Ugovor o pravnoj pomoći u krivičnim i građanskim stvarima*¹³²

Ovaj ugovor propisuje obim i način pružanja pravne pomoći između vlasti Bosne i Hercegovine i BJR Makedonije.

Ugovor o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima,¹³³

Ovaj ugovor reguliše pitanja međusobnog izvršavanja sudskih odluka u krivičnim stvarima kao i način komunikacije između ugovornih strana.

*Ugovor o ekstradiciji*¹³⁴

Ovaj ugovor reguliše standardna pitanja koja sadrži ova vrsta ugovora. To su zahtjevi za ekstradiciju, način komuniciranja među ugovornim stranama, propisivanje prateće dokumentacije koju treba priložiti uz zahtjev, primjenu procesnog prava kao i druga pitanja koja se tiču izručenja osoba.

Sporazum o saglasnosti u ostvarivanju međusobne saradnje u borbi protiv svih oblika teškog kriminala, između Ureda javnog tužioca Republike Makedonije i Tužilaštva Bosne i Hercegovine“ zaključen u martu 2005. godine.¹³⁵

¹³¹ <http://www.tuzilastvobih.gov.ba/?opcija=sadrzaj&kat=5&id=11&jezik=b>. 4.3.2013

¹³² Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Makedonije o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima od 13. septembra 2005. godine.

¹³³ Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Makedonije o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima od 27. januara 2006. godine.

¹³⁴ Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Makedonije o ekstradiciji, od 27. januara 2006. godine.

¹³⁵ <http://www.tuzilastvobih.gov.ba/?opcija=sadrzaj&kat=5&id=11&jezik=b>. 4.3.2013

6.4. Sporazumi sa Republikom Slovenijom

*Ugovor o ekstradiciji*¹³⁶,

Ovaj ugovor reguliše standardna pitanja koja sadrži ova vrsta ugovora. To su zahtjevi za ekstradiciju, način komuniciranja među ugovornim stranama, prateća dokumentacija koju treba priložiti uz zahtjev, primjenu procesnog prava kao i druga pitanja koja se tiču izručenja osoba.

*Ugovor o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima*¹³⁷

Ovaj ugovor reguliše pitanja međusobnog izvršavanja sudskih odluka u krivičnim stvarima kao i način komunikacije između ugovornih strana.

*Ugovor o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima*¹³⁸

Ovaj ugovor propisuje obim i način pružanja pravne pomoći između vlasti Bosne i Hercegovine i Republike Slovenije.

¹³⁶ Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Slovenije o ekstradiciji, od 5. aprila 2002. godine, Službeni glasnik BiH, br. 12/05.

¹³⁷ Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Slovenije o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima, od 5. aprila 2002. godine, Službeni glasnik BiH, br. 12/05.

¹³⁸ Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Slovenije o pravnoj pomodi u građanskim i krivičnim stvarima od 21. oktobra 2009. godine.

II. MEĐUNARODNA POLICIJSKA SARADNJA

1. Pojam međunarodne policijske saradnje

Povećanje međunarodnog organiziranog kriminala i pokretljivost osumnjičenih rezultiralo je povećanjem interesa država za razvoj saradnje u cilju olakšavanja prikupljanja i prijenosa dokaza za upotrebu u krivičnim postupcima u drugim državama. Relaksacija graničnih kontrola, olakšan pristup svim vidovima saobraćajnih sredstava i unaprjeđenje komunikacija kombinovano olakšali su prekogranične kriminalne aktivnosti uključujući i povećanje terorističkih aktivnosti što je vidljivo u posljednje dvije decenije.

Povećanja svih ovih kriminalnih aktivnosti dovelo je do povećanja potrebe za saradnjom između agencija za sprovođenje zakona. Ali saradnja između agencija za sprovođenje zakona različitih država opterećena je brojnim teškoćama među kojima su najčešće nedostatak volje da se dijele informacije sa stranim agencijama za sprovođenje zakona.

Međunarodna policijska saradnja sadrži veliki broj različitih policijskih djelatnosti među kojima su najznačajnije: 1. prikupljanje i razmjena informacija, podataka i predmeta, i 2. osiguranje toka krivičnog i predkrivičnog postupka.¹³⁹

Postoje različite definicije međunarodne policijske saradnje. "Normativno shvatanje tu saradnju određuje kao saradnju između policijskih organa različitih država, koja se preduzima na osnovu zahtjeva druge države (ili međunarodne organizacije), pri čemu se postupa u skladu sa međunarodnim ili nacionalnim policijskim propisima."¹⁴⁰

¹³⁹ Vidi više: Degan; Pavišić; Beširević. (2011). Međunarodno i transnacionalno krivično pravo. Beograd: Pravni fakultet; Službeni glasnik. Str. 435-437.

¹⁴⁰ Ibid, str. 434. Fus nota izostavljena.

2. Interpol

2.1. Uvod

Međunarodna organizacija kriminalističke policije (*The International Criminal Police Organisation* – ICPO) poznat pod nazivom Interpol je međuvladina organizacija koja olakšava saradnju između nacionalnih agencija za provedbu zakona. On olakšava komunikaciju između agencija, nudi širok spektar operativnih podataka i pruža druge policijske usluge. Interpol djeluje na četiri službena jezika: Engleski, Francuski, Arapski i Španski. Formiran je 1923. godine kao Međunarodni krivični policijski odbor (*The International Criminal Police Commission* – ICPC) i trenutno broji 190 država članica. Mada ukoliko tragamo za njegovim porijeklom moramo se vratiti u 1914. godinu na Prvi međunarodni policijski kongres u Monaku gdje su predstavnici 14 zemalja razmatrali mogućnost uspostave međunarodne kancelarije gdje bi se držali podatci o krivičnim djelima i unaprijedio postupak ekstradicije. Drugi međunarodni policijski kongres održan je 1923. godine u Beču kada je uspostavljen ICPC. Nakon Drugog svjetskog rata sjedište je preseljeno u Paris i iz tog perioda potiče njegov telegrafski naziv Interpol.¹⁴¹

Primarni cilj Interpola je da olakša prekograničnu policijsku saradnju u borbi protiv transnacionalnog organiziranog kriminala uključujući zabranjenu trgovinu drogama, trgovinu ljudima, terorizam i dječiju pornografiju putem interneta. Jedna od najvažnijih funkcija je širenje informacija koje se odnose na krivična djela između država upotrebom interpolovog komunikacionog sistema.

Generalna skupština, upravno tijelo ICPC sačinilo je njegov Statut (Constitution) 1956. godine kojim je promijenjeno i ime organizacije u "International Criminal Police Organisation – Interpol"¹⁴²

Član 2 propisuje da je uloga Interpol-a:

- (1) Da osigura i unaprijedi najširu moguću međusobnu pomoć između svih krivičnih policijskih vlasti unutar zakona koji

¹⁴¹ Vidi više: Andersen, M. (1989). *Policing the World: Interpol and the Politics of International Police Co-operation*. Oxford: OUP.

¹⁴² Interpol Constitution of 13 June 1956.

postoje u različitim državama i u duhu univerzalne deklaracije o ljudskim pravima.

- (2) Da ustanovi i razvije sve institucije za koje je vjerovatno da će efikasno doprinijeti sprečavanju i suzbijanju običnih krivičnih djela.

Glavna funkcija Interpola je pokretanje istraga i širenje informacija. Prema tome Interpol nije operativna agencija koja postupa na isti

način kao domaće policijske agencije. Član 3 Ustava zabranjuje Interpolu da preduzme bilo koju intervenciju ili aktivnost političkog, vojnog, religioznog ili rasnog karaktera. Ovaj član je uzrokovao probleme vezane za terorističke aktivnosti s obzirom da je pružao mogućnosti interpretacije terorističkih akata kao političkih. Radi toga je 1984. godine Generalna skupština Interpola revidirala uputstvo po kojem sama izjava teroriste da je djelo počinio iz političkih razloga nije dovoljna da bi se djelo smatralo političkim. Svaki predmet se mora razmatrati odvojeno prema njegovoj suštini i pri tome svi elementi moraju biti razmatrani. "I ako član 3 nije promijenjen uputstvo je dalo Interpolu mnogo pragmatičniju osnovu za razlikovanje običnih krivičnih djela i 'politički motivisanih' "¹⁴³

2.2. Organizacija

Interpol je kao nezavisna nepolitička organizacija priznata od Ekonomskog i socijalnog savjeta UN kao međuvladina organizacija nezavisna od drugih međunarodnih organizacija. Struktura i organizacija Interpola propisane su članom 3 Ustava. Interpol obuhvata sljedeće organe: Generalna skupština, izvršni odbor, Generalni sekretarijat, nacionalni centralni biro i savjetnici.

Generalna skupština (eng. *The General Assembly*) je najviše tijelo organizacije.¹⁴⁴ Sačinjena je od delegata imenovanih od strane svih 186 država članica. Svaka država članica može biti predstavljena sa jednim ili više delegata ali sa samo jednim imenovanim šefom delegacije. Zbog tehničke prirode delegacije u delegacije bi trebalo uključiti: visoke oficire iz ministarstava unutrašnjih poslova, službenike čije su dužnosti povezane sa

¹⁴³ A. Bosard, 'Interpol and Law Enforcement: Response to Transnational Crime', 11 *Police Studies* (1988), p 177, 179. Preuzeto iz: Bantekas, I-Nash, S. Ibid. Str. 409.

¹⁴⁴ Članovi 6-14 Ustava.

funkcioniranjem organizacije i specijaliste za pitanja koja su na dnevnom redu.

Generalna skupština ima sljedeće funkcije:

- (a) Izvršenje obaveza propisanih ustavom;
- (b) Utvrđivanje principa i propisivanje generalnih mjera prikladnih za ostvarivanje ciljeva organizacije...;
- (c) Ispitivanje i odobravanje generalnog programa aktivnosti prepremljene od Generalnog sekretara za sljedeću godinu;
- (d) Utvrđivanjem bilo kojih drugih propisa koje smatra nužnim;
- (e) Izbor osoba za vršenje funkcija navedenih u Ustavu;
- (f) usvajanje rezolucija i izrada preporuka članovima o pitanjima iz nadležnosti skupštine;
- (g) utvrđivanje finansijske politike organizacije; i
- (h) ispitivanje i odobravanje sporazuma sa drugim organizacijama.¹⁴⁵

Odluke se donose prostom većinom izuzev u situacijama koje su –

propisane Ustavom za koje se traži dvotrećinska većina.

Izvršni odbor (eng. *The Executiv Committee*)¹⁴⁶ je sastavljen od Predsjednika organizacije, tri podpredsjednika, devet delegata kao i trinaest članova Izvršnog odbora iz različitih država geografski raspoređenih prema određenim kriterijima. Izvršni odbor se sastaje najmanje jedanput godišnje. U vršenju svojih funkcija članovi izvršnog odbora djeluju u ime organizacije a ne u ime njihovih država. Funkcija Izvršnog odbora je: nadzor nad izvršenjem odluka Skupštine, priprema dnevnog reda za sjednice Generalne skupštine, podnošenje Skupštini programa rada ili projekata koje smatra korisnim, nadzor nad administracijom i radom Generalnog sekretara te vrši ovlasti koje mu je delegirala Skupština.

*Generalni sekretarijat*¹⁴⁷, je permanentni administrativni organ putem kojeg Interpol djeluje i koordinira istrage. Sjedište Generalnog sekretarijata je u Lionu, Francuska. Njegovi zadatci su: izvršenje odluka Generalne skupštine i Izvršnog odbora, služi kao međunarodni centar u borbi protiv običnog kriminala, služi kao tehnički i informativni centar, osigurava efikasno upravljanje organizacijom, održava kontakte sa nacionalnim i internacionalnim vlastima budući da se pitanjima koja se odnose na potragu kriminalaca bave nacionalni centralni biro, pravi publikacije za koje

¹⁴⁵ Član 8 Ustava.

¹⁴⁶ Članovi 15-24 Ustava.

¹⁴⁷ Članovi 25-30 Ustava.

smatra da su korisne, organizuje i izvršava rad Sekretarijata na sjednicama Generalne skupštine i izvršnog odbora, sastavlja program rada za sljedeću godinu i održava stalne kontakte sa predsjednikom organizacije. Administraciju Generalnog sekretarijata u ovom trenutku čini oko 500 različitih službenika iz 78 zemalja.

Nacionalni centralni biro (NCB).¹⁴⁸ Da bi ostvario svoje ciljeve Interpolu je potrebna stalna i aktivna saradnja država članica koje djeluju u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom. Da bi osigurali potrebnu saradnju svaka država imenuje organ koji će služiti kao nacionalni centralni biro. Njegova uloga je osiguranje veze sa: (a) različitim službama u državi; (b) onim tijelima u drugim državama koja postupaju kao nacionalni centralni biro; i (c) sa organizacijama Generalnog sekretarijata (član 32 Ustava).

Nacionalni centralni biro za Bosnu i Hercegovinu je međunarodno odjeljenje u Direkciji za koordinaciju policijskih tijela. Ima 21 uposlenu osobu uključujući službenike specijalizirane za: potragu za osobama za kojim je raspisana potjernica, bjegunce i ekstradiciju, finansijski kriminal, korupciju, ilegalne imigracije, trgovina ljudima, ukradena vozila, droge, ratne zločine, opšti kriminal, i javnu bezbjednost i terorizam.¹⁴⁹

Ciljevi NCB za Bosnu i Hercegovinu su:

1. osiguravanje, sprovođenje i popravljane saradnje između lokalnih policijskih i sudskih organa, unaprjeđenje međunarodne policijske saradnje putem Interpola;
2. osiguranje brze i efikasne razmjene informacija sa zajednicom Interpola;
3. djelovanje kao jedinstvena tačka kontakta za sve istrage u Bosni i Hercegovini sa međunarodnom vezom; i
4. predstavljanje Bosne i Hercegovine u aktivnostima Interpola, projektima i sastancima.¹⁵⁰

*Savjetnici*¹⁵¹ pomažu u konsultacijama o naučnim pitanjima. Uloga savjetnika je čisto savjetodavna. Savjetnike imenuje Izvršni odbor na period od tri godine.

¹⁴⁸ Članovi 31-33 Ustava.

¹⁴⁹ Bosnia and Herzegovina, Europe, Member countries, Internet Home - INTERPOL. htm. 20.2.2013.

¹⁵⁰ Ibid.

¹⁵¹ Članovi 34-36 Ustava.

2.3. Rad Interpola

Rad interpola je vrlo ekstenzivan a aktivnosti se neprestano povećavaju što je posljedica unapređenja sredstava za komunikaciju. Uspjeh u radu Interpola zavisi od stepena korištenja njegove obimne baze podataka. Interpolov kompjuterski sistem poznat kao I-24/7 je povezan sa kompjuterima država članica tako da možemo reći da njegova operativna mreža djeluje na tri nivoa: NCB, regionalni i centralni u Lionu.

Nepredak u informativnoj tehnologiji ostvaren 1990-tih godina odrazio se i na unapređenje rada Interpola. Omogućena je razmjena podataka i fotografija a pristup centralnoj bazi podataka je ubrzan. U bazi podataka su sadržane informacije o bjeguncima, nestalim osobama, ukradenim umjetninama i vozilima. Također postoji baza podataka o zloupotrebi djece. Nedavno je razvijena automatska baza podataka poznata kao DNA pristup (gateway). Interpol također održava bazu koja sadrži popis osumnjičenih terorista uključujući i poznate pomagače, otiske prstiju, fotografije, podatke o pasošima i relevantna zapažanja Interpola. Ovi spiskovi su dostupni nacionalnim policijskim vlastima.

Jedna od najpoznatijih Interpolovih djelatnosti jeste dostavljanje međunarodnih obavještenja koje pružaju informacije koje se odnose na fotografije i otiske prstiju. Postoje više vrsta obavještenja o traženim osobama koja su obilježena bojama.

Crvene potjernice(obavijesti) - (eng. *wanted notice*)¹⁵² se raspisuje za osobama koje se međunarodno potražuju: a) zbog vođenja kaznenog postupka, b) ili zbog izvršenja kazne zatvora. One imaju za svrhu privremeno hapšenje u cilju izručenja državi koja ga traži. Ove potjernice predstavljaju ustvari obavijest državama članicama Interpola da se neka osoba traži u nekoj državi ili u više država, a države članice mogu po toj potjernici postupiti ili ne postupiti o čemu odlučuju u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom. Potjernicu na raspisuje država koja traži osobu, već to u njeno ime čini Generalni sekretarijat Interpola. Zahtjev za raspisivanje potjernice u elektronskoj formi se popuni u NCB. U zahtjev se unose lični podatci za traženu osobu, identifikacijski podatci, pravosudni podatci o postupku i kaznenom djelu te o organu koji vodi postupak i koji potražuje lice. Nakon popunjavanja

¹⁵² Dostupno na: <http://www.thefreedictionary.com/International+Wanted+Notice>. 16.3.2013.

zahtjev se šalje Generalnom sekretarijatu. Međunarodne potjernice mogu biti javne.

Plava potjernica (eng. *enquiry notice*)¹⁵³ se raspisuje za osobama radi pribavljanja informacija. Osobe za kojima se raspisuje plave potjernice mogu biti počinitelji krivičnih djela o kojima ne postoji dovoljno informacija da bi se raspisala crvena potjernica, potencijalni svjedoci, osobe oštećene izvršenjem krivičnog djela i kad je u pitanju roditeljska otmica vezano za starateljstvo nad djecom. Informacije koje se prikupljaju mogu se odnositi na identitet osoba, utvrđivanje njihovog prebivališta ili boravišta ili o ranijoj osuđivanosti. Podatci sadržani u plavim potjericama gotovo su identični onim u crvenim.

Žute potjernice (eng. *request for information*)¹⁵⁴ se raspisuje za nestalim osobama ili za osobama koje nisu u mogućnosti dati podatke o svome identitetu. Žute potjernice se razlikuju od crvenih po izostavljanju podataka o pravosudnim pitanjima kao i po pitanjima vezanim za identitet osobe. Tu razlikujemo situacije kada se radi o odrasloj osobi od onih koje se odnose na malodobnu djecu. Ukoliko se radi o odrasloj osobi koja ima poslovnu sposobnost prvo će biti pitana da li želi da se podatci o njoj dostave državi ili osobi koja je tražila raspisivanje potjernice. Ovo iz razloga što se može raditi o bijegu koji je posljedica nasilničkog ponašanja ili nekom drugom razlogu koji zahtijeva oprez u postupanju. Ukoliko se pak radi o nestalom malodobnom djetetu država koja ga pronađe odmah obavještava NCB države koja je raspisala potjernicu.

U slučaju tzv "roditeljskih otmica" za roditeljima se raspisuje crvene ili plave potjernice dok se za djecom raspisuje žute potjernice.

Zelene potjernice (eng. *warning notice*)¹⁵⁵ se raspisuje za osobama poznatim kao počinitelji krivičnih djela u tri ili više država članica ili krivičnih djela koja se tiču tri ili više krivičnih djela. Ove potjernice se objavljuju u cilju upozorenja policije i drugih agencija za sprovođenje zakona i suzbijanje kriminaliteta država članica na osobe koje su poznate kao višestruki počinitelji krivičnih djela za kojim u tom trenutku nije raspisana neka druga vrsta međunarodnih potjernica. Za razliku od prethodnih potjernica, zelene potjernice ne mogu biti javno objavljene.

¹⁵³ Vidi: <http://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Notices>. 16.3.2013.

¹⁵⁴ Vidi: <http://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Notices>. 16.3.2013.

¹⁵⁵ <http://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Notices>. 16.3.2013.

Crne potjernice (eng. *unidentified body notice*)¹⁵⁶ se raspisuju u cilju identifikacije neidentificiranih tijela umrlih osoba. Svaka crna potjernica se odmah po raspisivanju upoređuje sa žutim potjericama zbog vjerovatnoće da se podatci mogu podudariti.

Narandžaste potjernice (eng. *orange notice*)¹⁵⁷ nastale su 2004. godine na inicijativu Generalnog sekretarijata interpol-a i italijanskog NCB Rim. Ove potjernice ne sadrže podatke o potencijalnim počiniteljima nego o eksplozivnim napravama i o pronađenom prikrivenom oružju. Ova vrsta potjernica je značajna za policiju i ostale agencije za sprovođenje zakona za sprečavanje kriminaliteta u zračnim lukama i na ostalim mjestima na kojima se okuplja veći broj osoba. Služe da upozore policiju i druge međunarodne organizacije o mogućoj neposrednoj prijetnji javnoj sigurnosti skrivenim i nepoznatim oružjem.

Najnovija vrsta potjernica su *Potjernice koje su na tzv. "Lista odbora za sankcije"* koje su se počele objavljivati 2005. godine na zahtjev UN-a.¹⁵⁸ Ove potjernice su povezane sa rezolucijama Savjeta sigurnosti i Generalne skupštine UN u borbi protiv terorizma. One su specifične po tome što od država članica zahtijevaju zamrzavanje vlasništva pojedinaca ili grupa koje se na njima nalaze, zabranu njihovog putovanja i uvođenje sankcija na nabavku oružja. Ove potjernice raspisuje Generalni sekretarijat Interpol-a na zahtjev Ujedinjenih nacija.

*Difuzije*¹⁵⁹ u principu služe istoj svrsi kao i potjernice. To su email-ovi koji sadrže ograničene informacije o identitetu. Osnovna je razlika između potjernica s jedne i difuzija s druge strane u načinu raspisivanja. Potjernice raspisuje Generalni sekretarijat Interpol-a dok difuzije raspisuju Nacionalni centralni biro i Generalni sekretarijat samo evidentira njihovo postojanje u bazama traženih osoba. Pošto Generalni sekretarijat ne raspisuje ove potjernice on i ne vrši utvrđivanje njihove kvalitete kao ni usklađenosti sa pomenutim članom 3 Ustava Interpol-a. Ali ukoliko je jasno da je difuzija suprotna ovoj odredbi on neće podatke o osobi objaviti u svojoj bazi podataka. Država koja raspisuje difuziju sama odlučuje kojoj će je državi dostaviti.

¹⁵⁶ <http://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Notices>. 16.3.2013.

¹⁵⁷ <http://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Notices>. 16.3.2013.

¹⁵⁸ Izdate za grupe i pojedince protiv kojih su usmjerene sankcije Odbora za sankcije Savjeta sigurnosti UN. <http://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Notices>. 16.3.2013

¹⁵⁹ <http://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Notices>. 16.3.2013.

Države češće koriste difuziju nego crvenu potjernicu zato što ne moraju čekati provjeru njenog kvaliteta. Kod difuzije je moguće staviti restrikciju određenim državama za pristup podacima sadržanim u difuziji.

U borbi protiv prekograničnog kriminala i radi pomoći kod prirodnih katastrofa i terorističkih napada Interpol upućuje Timove za odgovor na incidente (eng. *incident response team* – IRT).¹⁶⁰ Timovi se sastoje od policijskih službenika iz Generalnog sekretarijata kao i specijalista za forenziku i kriminalističku analizu. IRT je upućen u Pakistan nakon zemljotresa i u zemlje pogođene cunamijem.

Također je značajno naglasiti značaj Interpola za ICC u odnosu na zločine koji se odnose na genocid i ratne zločine.

Rad interpola je bio izložen kritikama naročito zbog olakog davanja informacija o teškim krivičnim djelima što je navodno korišteno od država sklonih terorizmu koji su te informacije prenosile teroristima.

¹⁶⁰ <http://www.fiveiron.com/portfolio-view/incident-response/>. 16.3.2013.

3. Policijska saradnja u okviru Evropske unije

Opšte je pravilo da agencije za sprovođenje zakona ne mogu postupati izvan svoje jurisdikcije. Međusobna saradnja se odvija posredstvom INTERPOL-a. Neke države ostvaruju međusobne kontakte putem oficira za vezu, dok se neformalni kontakti odvijaju na *ad hoc* osnovi. Države dijele informacije i ostvaruju saradnju samo putem formalnih kanala.

Situacija u Evropskoj uniji je drukčija. Europol kordinira prekogranične istrage i pomaže nacionalnim agencijama u određenim stvarima te pravi procjene opasnosti od organiziranog kriminala prikupljajući podatke iz svih članica Evropske unije. Uspostavljena je mreža oficira za vezu. Uspostavljeni su zajednički istražni timovi.

U okviru šengenskih konvencija koje se primjenjuju u više od polovine članica Evropske unije razvijen je informacijski sistem koji omogućava agencijama za sprovođenje zakona da dijele informacije sa kolegama gotovo istog trenutka. Dopuštena je prekogranična potjera pod određenim uslovima. Agencijama za sprovođenje zakona je dopušteno da pod određenim uslovima vrše nadzor u drugim članicama kao i da učestvuju u kontroli sumnjivih isporuka.

3.1. Europol

Europol je uspostavljen u oktobru 1998. godine kada je Konvencija o Europolu stupila na pravnu snagu.¹⁶¹ U oktobru 1999. godine, neposredno nakon stupanja na snagu Konvencije o Europolu, održano je posebno savjetovanje Evropske unije u Tampere-u u Finskoj radi jačanja Evropske unije u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova. U pogledu Europolu na sastanku je zaključeno između ostalog da ulogu Europolu treba ojačati dopuštajući mu da prima operativne podatke od država članica. Također je ovlašten da zahtijeva od država članica da iniciraju, vode ili koordiniraju istrage ili da kreiraju zajedničke istražne timove za pojedina područja

¹⁶¹ Convention of 26 July 1995 on the establishment of a European police office (Europol Convention). Konvencija je amandirana EU COUNCIL DECISION of 6 April 2009 establishing the European Police Office (Europol) (2009/371/JHA).

kriminala poštujući sistem sudske kontrole u državama članicama. Ovaj zaključak je omogućio značajno aktivniju ulogu Eurola u krivičnim istragama.¹⁶²

U martu 2000 godine usvojen je novi akcioni plan protiv organiziranog kriminala koji sadrži brojne odredbe koje se odnose na Eurola.¹⁶³ To su osposobljavanje Eurola za sprovođenje studija o praksi na nacionalnom nivou i na nivou Evropske unije i o njihovoj efikasnosti, za razvijanje strategije, politike i taktike, za organizovanje sastanaka, razvoj i implementaciju zajedničkih akcionih planova, sprovođenje strateških analiza, olakšanje razmjene informacija i obavještenja, davanje analitičke podrške za multilateralne i nacionalne istrage, davanje tehničke, taktičke i pravne podrške, davanje tehničkih uređaja, da sačini zajedničke priručnike i uputstva, olakša trening i procjenjuje rezultate i da savjetuje nadležne organe država članica.

Eurolu je stavljeno u zadatak da uspostavi istražnu i dokumentacionu mrežu o prekograničnom kriminalu i izbjegavanju preklapanja istraga u više država članica uvođenjem nadležnih organa u istu istragu. Uspostava kompatibilnog sistema krivičnih informacija je postavljen kao dugoročni cilj.

2001. godine je zaključen Sporazum o saradnji između Interpol a Eurola.¹⁶⁴ Cilj ovog sporazuma je ustanovljavanje i održavanje saradnje između ove dvije organizacije u borbi protiv

¹⁶² U narednom periodu usvojeni su sljedeći akti:

Act of the Management Board of Eurola of 1 Oktober 1998 laying down its rules of procedure;

Act of 3 November 1998 adopting rules applicable to Eurola analysis files;

Act of 3 November 1998 laying down rules concerning the receipt information by Eurola from third parties;

Act of 3 November 1998 laying down rules governing Eurola's external relations with third States and non-European Union related bodies;

Act of 3 November 1998 adopting rules on the confidentiality of Eurola information (as amended by Council Act of 5 June 2003);

Decision of 3 December 1998 instructing Eurola to deal with crimes committed in the course of terrorist activities against life, limb, personal freedom or property;

Decision of 29 April extending Eurola's mandate to deal with forgery of money and means payment;....

Protocol of 28 November 2002 amending the Convention on the establishment of a European Police Office (Eurola Convention) and the Protocol on the privileges and immunities of Eurola, the members of its organs, the deputy directors and the employees of Eurola. Ltd.

¹⁶³ The Prevention and Control of Organised Crime: A European Union Strategy for the beginning of the new Millennium.

¹⁶⁴ Co-operation Agreement of 5 November 2001 between Interpol and Eurola.

transnacionalnog organiziranog kriminala. Ovi ciljevi se ostvaruju kroz razmjenu operativnih, strateških i tehničkih informacija (član 2).

Konvencija o Europolu je zamijenjena Odlukom Savjeta EU koja je u primjeni od 1. januara 2010. godine radi usklađivanja sa Ugovorom o Evropskoj uniji iz Lisabona.¹⁶⁵

Odluka se sastoji od 64 člana svrstana u XI poglavlja.

Poglavlje I odnosi se na uspostavu i zadatke Europola

Europol uspostavljen Odlukom je pravni nasljednik ranijeg Europola ustanovljenog po Konvenciji o Europolu. Sjedište Europola je u Hagu u Holandiji. On uživa pravni personalitet.

Cilj Europola je popravljane efikasnost i saradnja nadležnih vlasti u državama članicama u sprječavanju i borbi organiziranog kriminala, terorizma i drugih ozbiljnih oblika međunarodnog kriminala gdje postoje činjenične naznake da je uključena organizirana kriminalna struktura a pogođene su dvije ili više država članica oblikom kriminala koji je u pitanju na takav način koji traži zajednički pristup država članica zbog obima, značaja i posljedica povrede u pitanju (član 3 Odluke). Europol je nadležan za organizirani kriminal, terorizam i druga ozbiljna krivična djela koja su popisana u Aneksu a koja pogađaju dvije ili više država članica (član 4 Odluke).

Nadležnost Europola proteže se i na tzv. *povezana kaznena djela*, odnosno: 1. ona kaznena djela počinjena kako bi se pribavila sredstva za počinjenje prethodno navedenih kaznenih djela, 2. kaznena djela počinjena radi olakšanja izvršenja krivičnih djela iz nadležnosti Europola, i 3. Krivična djela počinjena radi osiguranja nekažnjivosti za krivična djela iz nadležnosti Europola (član 4 Odluke).

Osnovni zadatci Europola se sastoje u:

- (a) prikupljanju, pohranjivanju, obradi, analizi i razmjeni informacija i podataka,
- (b) obavještanju nadležnih tijela država članica bez odlaganja preko nacionalnih jedinica o informacija koje ih se tiču i o ustanovljenoj povezanosti između krivičnih djela;
- (c) da pomogne istrage u državama članicama naročito prosleđivanjem svih relevantnih informacija nacionalnim jedinicama;

¹⁶⁵ Acts adopted under title VI of the EU Treaty, Council Decision of 6 April 2009 establishing the European Police Office (Europol) (2009/371/JHA).

(d) da potiče nadležne državne organe država članica da iniciraju, vode ili koordiniraju istrage i da predlažu uspostavu zajedničkih istražnih timova u posebnim slučajevima;

(e) pružiti podatke i analitičku podršku državama članicama u vezi sa važnim međunarodnim događajima;

(f) priprema procjene prijetnji, strateške analize i izvještaje o opštim situacijama koji se odnose na njegove ciljeve, uključujući procjene o prijetnjama od organiziranog kriminala (član 5 Odluke).

Europol može učestvovati u zajedničkim istražnim timovima (član 6 Odluke).

Europol je dužan održavati kontakte sa Nacionalnim jedinicama organizovanim u svakoj državi članici.

Svaka država članica je dužno ustanoviti ili označiti Nacionalnu jedinicu za sprovođenje zadataka koji su im dati konvencijom. Ove nacionalne jedinice su jedina veza između Eurola i nadležnih državnih organa (član 8 Odluke).

Kao zadaće nacionalnih jedinica određeni su:

a) dostavljanje Europoluna vlastitu inicijativu informacija i podataka potrebnih za obavljanje njegovih zadaća;

b) odgovaranje na zahtjeve za informacijama, podacima i savjetima;

c) ažuriranje (dostavljenih) podataka i informacija;

d) procjenjivanje informacija i podataka sukladno domaćem pravu i dostavljanje nadležnim nacionalnim tijelima;

e) traženje savjeta, informacija, podataka i analiza od EUROPOL-a.

f) dostavljanje EUROPOL-u informacija i pohranjivanje u kompjutorski sustav;

g) osigurati postupanje u skladu sa zakonom prilikom svake razmjene informacija sa Europolom.

Svaka država članica je obavezna imenovati oficira za vezu (član 9).

Poglavlje II se odnosi na sistem za obradu informacija.

Europol je obavezan ustanoviti i održavati Europolov informacijski sistem (član 10 Odluke) kao i druge sisteme za obradu ličnih podataka.

Članom 11 Odluke ustanovljena je obaveza Eurola da održava Europolov informacijski sistem. Pri tome je Europol dužan pridržavati se odredaba ove Odluke. On je odgovoran za pravilan rad Evropskog informacijskog sistema u tehničkom i operativnom pogledu. Nacionalne jedinice u svakoj državi članici su obavezne za komunikacije sa Evropskim informacijskim sistemom.

Evropski informacijski sistem u skladu sa članom 12 Odluke može se upotrebljavati samo za obradu takvih podataka koji su nužni za rad Europol. Unosi podataka se odnose na:

(a) osobe koje su u skladu sa nacionalnim pravom država članica osumnjičene počinile ili učestvovala u počinjenju krivičnih djela iz nadležnosti Europol ili koje su osuđene za takva krivična djela; i

(b) osobe u odnosu na koje postoje činjenične indikacije ili razumni razlozi po nacionalnim zakonodavstvima država članica da se vjeruje da će počiniti krivična djela iz nadležnosti Europol.

Nacionalne jedinice, oficiri za vezu, direktor i njegov zamjenik i propisno ovlašteno osoblje Europol imaju pravo unosa podataka u Europolov informacijski sistem kao i njihovo povlačenje. Europol može također koristiti podatke kada je to nužno za vršenje zadataka u konkretnom slučaju (član 13 Odluke).

Europol može analizirati radne fajlove (član 14 Odluke).

Poglavlje III sadrži zajedničke odredbe o obradi informacija.

Poglavlje IV i Vodnose se na : odnose sa partnerima, zaštitu i sigurnost podataka,

Poglavlje VI odnosi se na organizaciju Europol. Njegovi organi su: Upravni odbor i Direktor te osoblje.

3.2. Šengen (*Shengen*)

Zbog sporosti razvoja policijske saradnje unutar Evropske zajednice i zbog različitih mišljenja u kojem smjeru treba razvijati tu saradnju neke države (Belgija, Francuska, Njemačka, Luksemburg i Holandija) su odlučile da među sobom ubrzaju saradnju. To je rezultiralo zaključenjem Šengenskog sporazuma 1985. godine¹⁶⁶ i Šengenske konvencije 1990. godine sa ciljem eliminiranja unutarnje granične kontrole, uspostave intenzivnije policijske saradnje i uspostave sistema za razmjenu podataka.

Šengenski sporazum iz 1985. i pravila uključena u Amsterdamski sporazum iz 1997. godine (član 2 tačka 15) koji je stupio na pravnu snagu 1999. godine¹⁶⁷, kasnije mjere poduzete od članica Šengenskog sporazuma koje se odnose na pravila o

¹⁶⁶ Šengenski sporazum je potpisan 1985. godine u Shengenu, Luxemburg idanas obuhvata 26 evropskih država.

¹⁶⁷ Protocol integrating the Shengen Acqui into the framework of the European Union (Treaty of Amsterdam 2 Oktober 1997).

harmonizaciji u pogledu viza i unaprjeđenje saradnje između policijskih i carinskih oragana, odluke i deklaracije prihvaćene od Izvršnog odbora za implementaciju Konvencije za implementaciju Šengena iz 1990. godine i kasniji protokli i sporazumi o pristupanju čini Šengenski *acquis*.¹⁶⁸

Sporazumom su obuhvaćene sve države Evropske unije. Velika Britanija i Irske izrazile su mnoge rezerve u pogledu Sporazuma. Također četiri države nečlanice EU su članice Šengenskog sporazuma: Island, Lihteštajn, Norveška i Švicarska. Tu su i tri mikro države: Monako, San Marino i Vatikan. Bugarska, Rumunija i Kipar su obavezne pristupiti sporazumu ali moraju predhodno ispuniti sve potrebne uvjete.

Ekonomska integracija je uzrokovala eliminacije graničnih kontrola jer je to usporavalo kretanje ljudi, roba, usluga i kapitala. Zbog toga je "Šengensko" područje trebalo učiniti zonom bez pasoša. Eliminacija pasoških kontrola ubrzala je kretanje ljudi ali je u isto vrijeme otežala kontrolu ulaska i izlaska počinitelja krivičnih djela i sumnjivih osoba.

Policijska kontrola u okviru Šengenskog sporazuma uključuje prekogranični nadzor, potjeru preko granice na teritoriji druge države članice i kontrole isporuka. Do ovih sporazuma se došlo vrlo teško i sporazumi sadrže brojna ograničenja.

"Šengenske" države su uspostavile Šengenski informacijski sistem (eng. *the Schengen Information System - SIS*). Sistem se sastoji iz centralnog kompjutera smještenog u Strasborg-u u Francuskoj koji je povezan sa nacionalnim kompjuterima u svakoj državi i "sa ukupno nekih 50, 000 terminala."¹⁶⁹ Kad se unesu podatci u jedan kompjuter odmah su dostupni drugim nacionalnim informacijskim sistemima. Elektronski poštanski sistem (*short for Supplementary Information Request at the National Entry - SIRENE*) dopušta transfer ostalih informacija kao što su zahtjev za ekstradiciju i otisak prstiju. Drugi sistem povezan sa podacima je VISION (*Visa Inquiry System in an Open-Border Network*). U

¹⁶⁸ Council Decision (1999/435/EC) of 20 May 1999 concerning the definition of the Schengen *acquis* for the purpose of determining, in conformity with the relevant provisions of the Treaty establishing the European Community and the Treaty on European Union, the legal basis for each of the provisions or decisions which constitute the *acquis* (OJ L 176, 10.7.1999,p.1)

¹⁶⁹ Joutsen, M. The European Union and Cooperation in Criminal Matters: the Search for Balance. The European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations, Helsinki, 2006. Str. 13.

međuvremenu je razvijen Shengen-a II koji bi se mogao nazvati druga generacija informacionih sistema.

Snaga Šengenskog sporazuma leži u činjenici da omogućava praktičnu saradnju u sprovođenju zakona.

Građani Albanije, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Crne Gore i Srbije mogu ulaziti u Šengensko područje bez viza. Savjet ministara za unutrašnje poslove i pravosuđe ukinuo je 30. novembra 2009. godine vize za državljane: Makedonije, Crne Gore i Srbije. Za Albaniju i Bosnu i Hercegovinu vize su ukinute 8. novembra 2009. godine.

3.3. Okvirna odluka o pojednostavljanju razmjene informacija

Na inicijativu Švedske usvojena je Okvirna odluka o pojednostavljenju razmjene informacija ¹⁷⁰ usvojena je zbog nepostojanja pravnog okvira za efektivnu i brzu razmjenu informacija između agencija za sprovođenje zakona što je otežavalo borbu protiv pekograničnog kriminala. Cilj Odluke je pojednostavljenje mehanizama koji se koriste u razmjeni informacija između agencija za sprovođenje zakona u državama članicama. Agencije su prigovarale da korištenje formalnih procedura za razmjenu informacija uzima previše vremena.

Ovom odlukom su uspostavljena pravila koja će se primjenjivati između agencija za sprovođenje zakona. Informacije se mogu zahtijevati u cilju zatvaranja, sprečavanja ili istrage ukoliko postoji razlog da se vjeruje da država od koje se to traži raspolaže relevantnim informacijama.

3.4. Evropski nalog za hapšenje

Do 2004. godine ekstradicija među članicama Evropske unije bila je zasnovana na Evropskoj konvenciji Savjeta Evrope o ekstradiciji iz 1957. godine i njenom protokolu. Neke članice EU su uvele identično zakonodavstvo u ovoj materiji tako da je ekstradicija između njih bila olakšana.¹⁷¹ Članice EU su nastojale dopuniti

¹⁷⁰ Council Framework Decision on simplifying the exchange of information and intelligence between law enforcement authorities of the EU 2006/960/JHA 18 Dec 2006.

¹⁷¹ Nordijske zemlje: Norveška, Island, Švedska, Finska i Danska.

Konvenciju Savjeta Evrope i pojednostaviti postupak ekstradicije. Tako je 1995 godine usvojena Konvencija o pojednostavljenju ekstradicije unutar EU.¹⁷² Godinu kasnije, 1996. je usvojena Konvencija o materijalnim zahtjevima za ekstradiciju unutar EU.¹⁷³

Nakon toga se pošlo u smjeru uzajamnog priznanja sudskih presuda i odluka na temelju povjerenja u funkcionisanje pravnog sistema u drugim državama članicama. Prvi put je ideja o Evropskom nalogu za hapšenje predstavljena 1999. godine u okviru "tampere programa".¹⁷⁴ Teroristički napad od 11 septembra potakao je države članice da sačine "EU nalog za hapšenje". Tako je 13 juna 2002. godine usvojena Okvirna odluka o Evropskom nalogu za hapšenje i proceduri izručenja između država članica¹⁷⁵ koji je od 1 januara 2004. godine zamijenio *ekstradiciju* unutar EU sa novim sistemom u kojem se osumnjičeni i osuđeni *izručuju* državi koja to traži. Okvirna odluka je izmijenjena i dopunjena 2009. godine. Okvirna odluka se sastoji od 35 članova.

Evropski nalog za hapšenje je je sudska odluka izdata od suda države članice u cilju hapšenja i izručenja od druge države članice tražene osobe u cilju vođenja krivičnog postupka ili izvršenja kazne zatvora ili pritvora.¹⁷⁶ Država od koje se to traži je dužna izvršiti Nalog na osnovu principa međusobnog priznanja sudskih odluka.

U postupanju po Evropskom nalogu za hapšenje imamo tri subjekta: izdavaoca naloga, izvršioca naloga i pomoćni organ za izvršenje naloga. Okvirna odluka ostavlja državama članicama da utvrde koji je to nadležni sud za postupanje.

Nalog za hapšenje izdat od suda u jednoj državi članici se priznaje kao važeći u svim ostalim članicama i ima se izvršiti od svih nacionalnih sudova. Kao posljedica toga izmijenjena je i terminologija. Umjesto države koja podnosi zahtjev (*requesting States*) i države od koje se zahtijeva (*requested States*) upotrebljavaju se država koja izdaje (*issuing State*) i država koja izvršava (*executing State*). Uveden je rok od 60 dana unutar kojeg se

¹⁷² Convention of 10 March 1995 on simplified extradition procedure between the Member States of the European Union.

¹⁷³ Convention of 27 September 1996 relating to extradition between the Member States of the European Union.

¹⁷⁴ Presidency conclusions, Tampere European Council of 15-16 October 1999.

¹⁷⁵ Framework Decision of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States.

¹⁷⁶ Vidi član 1 (1) Naloga.

mora odlučiti o Nalogu koji se izuzetno može produžiti za još 30 dana a krajnji rok za izvršenje je 30 dana.¹⁷⁷

Evropski nalog za hapšenje *može* se izdati za krivična djela kažnjiva po zakonu države koja izdaje nalog za maksimalan period od najmanje 12 mjeseci ili je osobi izrečen zatvor ili pritvor od najmanje četiri mjeseca.¹⁷⁸ Znači razlozi za izdavanje Evropskog naloga za hapšenje su: sprovođenje istrage za počinjeno krivično djelo, izvršenje kazne zatvora i izvršenje odluke o pritvoru.

Postoje krivična djela za koja se izručenje *mora* provesti bez provjere postojanja dvostruke kažnjivosti za ta krivičnih djela pod uslovom da je za ta djela u zemlji izdavanja Naloga propisana kazna zatvora od najmanje tri godine. Član 2 (2) je pobrojao takva 32 krivična djela.¹⁷⁹ Obaveza države članice je da izruči traženo lice bez obzira što takvo krivično djelo eventualno ne postoji u njenom pravnom sistemu. Probleme u sprovođenju naloga može uzrokovati nepostojanje jedinstvenih opšteprihvaćenih definicija krivičnih djela kao na primjer terorizma.

Za sva ostala krivična djela država od koje se traži može odbiti Evropski nalog za hapšenje ukoliko ne postoji dvostruka kažnjivost. Član 3 je propisao razloge za obavezno neizručenje po Evropskom nalogu za hapšenje. To su: 1) osoba je pomilovana u državi u kojoj se izvršava nalog; 2) osoba je već osuđena za krivično delo za koje se tereti; 3) osoba zbog svojih godina ne može biti krivično odgovorna prema pravu države u kojoj se trenutno nalazi.

Sadržaj Evropskog naloga za hapšenje propisan je članom 8 Okvirne odluke.¹⁸⁰

¹⁷⁷ Član 17 Naloga.

¹⁷⁸ Član 2 (1) Naloga.

¹⁷⁹ To su: 1. Učestvovanje u organizovanoj kriminalnoj grupi; 2. Terorizam; 3. Trgovina ljudima; 4. Seksualna eksploatacija dece i dečja pornografija; 5. Ilegalna trgovina narkoticima; 6. Ilegalna trgovina oružjem; 7. Korupcija; 8. Finansijske prevare; 9. Pranje novca; 10. Falsifikovanje novca; 11. Dela visokotehnološkog kriminala; 12. Ekološki

kriminal; 13. Neovlašćeni ulazak i boravak u državi; 14. Ubistvo; 15. Ilegalna trgovina ljudskim organima; 16. Kidnapovanje; 17. Rasizam i ksenofobija; 18. Oružana pljačka; 19. Ilegalna trgovina kulturnim dobrima; 20. Obmane i prevare; 21. Reketiranje i iznude; 22. Krivotvorenje i piratstvo; 23. Falsifikovanje administrativnih dokumenata i njihova trgovina; 24. Falsifikovanje sredstava plaćanja; 25. Nezakonita trgovina hormonskih supstanci; 26. Nelegalna trgovina nuklearnim i radioaktivnim materijalima; 27. Trgovina ukradenim vozilima; 28. Silovanje; 29. Piromanija proizvoda; 30. Zločini u okviru nadležnosti Međunarodnog krivičnog suda; 31. Nezakonita otmica aviona i brodova. 32. Sabotaža.

¹⁸⁰ Evropski nalog za hapšenje treba sadržavati sljedeće informacije:

Osoba čije se izručenje traži ima pravo da bude informisana o postojanju naloga za hapšenje i o njegovom sadržaju kao i o mogućnosti da ubrza proceduru ne osporavajući ga. Ova osoba ima pravo na pravnog savjetnika a po potrebi i prevodioca. Ukoliko se ne slaže sa Nalogom ima pravo biti saslušana pred sudskim vlastima zamoljene države. Ovo saslušanje može se odnositi samo na zakonitost izručenja. Po pitanju osporavanja optužbe može se izjasniti samo u državi koja je izdala nalog za hapšenje.

Osoba koja je izručena od jedne članice EU drugoj članici EU može biti izručena trećoj članici EU. Ne traži se pristanak prve države ukoliko se tražena osoba ne protivi ili ukoliko bi se pravilo specijalnosti *mutatis mutandis* moglo primijeniti. U ostalim slučajevima se traži pristanak prve države.

3.5. Evropska kancelarija protiv prevara (The European Anti-Fraud Office - OLAF)

Evropska kancelarija protiv prevara poznata kao OLAF ustanovljena je 1999. godine¹⁸¹ radi pružanja pomoći u zaštiti finansijskih interesa EU. Evropski budžet izdvaja značajne sume novca u cilju finansijske podrške državama i pravnim subjektima. Stoga postoje stalna nastojanja pojedinaca i organiziranih grupa da kroz različite vrste prevara dođu do tih sredstava.

Njegov mandat je ograničen na povrede finansijskih interesa Evropske unije. U cilju prevencije prevara OLAF može provoditi unutrašnje istrage (istrage unutar EU struktura). U saradnji sa nacionalnim agencijama za sprovođenje zakona OLAF provodi ekterne istrage.

-
- a) Identitet i državljanstvo tražene osobe;
 - b) Podatke o organu koji je izdao nalog,
 - c) Dokaze o neizvršivosti presude, naloga za hapšenje ili bilo koje druge sudske odluke koja ima iste posljedice,
 - d) Prirodu i pravnu kvalifikaciju povrede;
 - e) Opis okolnosti pod kojim je povreda počinjena, uključujući vrijeme, mjesto i stepen učešća u djelu osobe koja se traži;
 - f) Izrečenu kaznu ukoliko postoji konačan apresuda ili visana propisane kazne za djelo po zakonu države izdavanja Naloga; i
 - g) Ukoliko je moguće druge posljedice djela.

¹⁸¹ http://ec.europa.eu/anti_fraud/index_en.htm. 16.3.2013.

3.6. Evropski policijski koledž

Evropski policijski koledž¹⁸² (eng. *The European Police College* – CEPOL) je ustanovljen sa ciljem treninga starijih policijskih službenika država članica. Lociran je u Bramshill-u u Velikoj Britaniji. Koledž je osnovan sa ciljem da se razvije evropski pristup problemima sa kojima se suočavaju države članice u borbi protiv prekograničnog kriminala. Cepol ima sljedeće zadatke:

- (a) Povećanje znanja o nacionalnim policijskim sistemima i strukturama drugih država članica o Europolu i prekograničnoj saradnji država članica Evropske unije,
- (b) Jačanje znanja o međunarodnim instrumentima, naročito onim koji već postoje na nivou EU na polju saradnje u borbi protiv kriminala;
- (c) Obezbeđenje prikladnog treninga u pogledu demokratske zaštite prava na odbranu.

CEPOL se finansira iz budžeta EU. Nova Odluka Savjeta ugradila je amandmane koji se bave odnosima sa trećim državama i pristupu dokumentima i podacima.¹⁸³

¹⁸² The European Police College ustanovljen Concil Deciiion 2000/820/JHA.

¹⁸³ Council Decision 2005/681/JHA.

III. SARADNJA DRŽAVA NA SUZBIJANJU TRANSNACIONALNOG ORGANIZIRANOG KRIMINALA

1. Globalna saradnja na suzbijanju transnacionalnog organiziranog kriminala

1.1. Uvod

Opšte je uvjerenje da će transnacionalni organizirani kriminal biti jedna od vodećih prijetnji u 21 vijeku. Zbog svoje kompleksnosti nužno ga je suzbijati saradnjom između država. Ukoliko bi saradnja izostala to bi stvorilo priliku transnacionalnom kriminalu da koristi barijere koje proizlaze iz suvereniteta država i da bude nekažnjiv.

Za sada nije u cjelosti izgrađen međunarodni sistem čiji je zadatak identifikacija i odgovor na transnacionalnu kriminalnu prijetnju. Različiti akteri sa različitom motivacijom mogu preduzeti mjere koje u suštini vode ka zakonskom odgovoru na ove prijetnje. To mogu biti nevladine organizacije kao što je *Transparency International* koja je imala ključnu ulogu u usvajanju Konvencije o korupciji. Države imaju najznačajniju formalnu ulogu u identificiranju i odgovoru na transnacionalne zločine putem međunarodne saradnje. Ponekad i pritisak interesnih grupa unutar države može uzrokovati međunarodnu saradnju država kao što je to bio slučaj sa Protokolom o zabrani trgovine duhanskim proizvodima (*Protocol on the Illicit Trade in Tobacco Products*).¹⁸⁴ Pojedinci i državni službenici kao što su istražioci, tužioci i naročito sudije

¹⁸⁴ Vidi: N Boister, 'Recent Progress in the Development of a Protocol on the Illicit Trade in Tobacco Products' 5 *Asian Journal of WTO and International Health Law Policy* (2010) 53.

mogu se sa službenicima drugih država povezati u transnacionalnu mrežu u borbi protiv transnacionalnog kriminala.¹⁸⁵

Naročito je značajna uloga različitih tijela UN, Evropske unije i drugih regionalnih i međudržavnih tijela u definisanju odgovora na posebne prijetnje.

1.2. Saradnja u okviru Ujedinjenih nacija

Unutar sistema Ujedinjenih nacija djeluju: UN Komisija o narkoticima (*Commission on Narcotic Drugs – CND*),¹⁸⁶ UN Komisija za sprečavanje kriminala i krivičnoj pravdi (*Commission on Crime Prevention and Criminal Justice – CCPCJ*)¹⁸⁷ koja se bavi izgradnjom politike za borbu protiv ostalih vrsta kriminala, konferencije država članica (*The Conferences of the States Parties – COP*)¹⁸⁸ različitih konvencija koje se bave specifičnim zločinima koji spadaju u područje odnosne konvencije. Ne postoji samo jedan način unutar UN sistema za identifikaciju transnacionalne prijetnje radi čijeg suzbijanja je nužno usvojiti konvenciju. Obično postupak započinje rezolucijom CCPCJ koja sa dovoljnom podrškom može postati rezolucija Ekonomskosocijalnog savjeta (*Economic and Social Council – ECOSOC*) i konačno dobiti podršku Generalne skupštine UN koja će zatražiti od Generalnog sekretara da pokrene proceduru usvajanja međunarodne konvencije.

Procedura može ići i drugim tokom. UN Kongres o kriminalu koji se održava svakih pet godina može biti mjesto sa kojeg se pokreće postupak zaključenja međunarodnih konvencija. Prilikom odlučivanja o postojanju hitne prijetnje UN se oslanjaju na Međunarodno naučno i profesionalno savjetodavno vijeće (*International Scientific and Professional Advisory Council – ISPAC*)¹⁸⁹ koji je jedna krovna organizacija koja okuplja nevladine organizacije, profesionalnu i naučnu zajednicu i Međuregionalni institut za

¹⁸⁵ Vidi: J Sheptycki, 'Law Enforcement, Justice and Democracy in the Transnational Arena: Reflections on the War on Drugs' 24 *International Journal of the Sociology of Law* (1996) 61.

¹⁸⁶ Vidi: RS Clark, *The United Nations Crime Prevention and Criminal Justice Program* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1994), 58 et seq; <https://www.unodc.org/unodc/commissions/CND/>. 16.3.2013.

¹⁸⁷ Dostupno na: <http://www.unodc.org/unodc/en/commissions/CCPCJ/>. 16.3.2013.

¹⁸⁸ <http://www.unodc.org/unodc/treaties/CTOC/CTOC-COP.html>

¹⁸⁹ <http://ispac.cnpds.org/>

istraživanje zločina i pravde (*United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute* – UNICRI).¹⁹⁰

Naročito je značajna uloga koju ima Kancelarija UN za droge i zločine (*United Nations Office on Drugs and Crime* – UNODC)¹⁹¹ u izgradnji politike borbe protiv transnacionalnog kriminala. Kao sekretarijat CCPCJ, CND i različitih konferencija država članica (COP) njegova uloga je da sprovodi politiku koju one kreiraju ali njegov doprinos je značajan i u razvoju i oblikovanju ove politike.

U skladu sa članom 32 Konvencije o transnacionalnom organiziranom kriminalu ustanovljena je Konferencija država članica Konvencije sa ciljem popravljivanja kapaciteta država članica da se bore protiv transnacionalnog organiziranog kriminala i da se unaprijedi i preispita implementacija Konvencije. Konferencija se održava svake dvije godine. Konferencija je obrazovala radne grupe sa ciljem unapređenja rada konferencije te ustanovila Pravila o preceduri konferencije.

Druge međunarodne organizacije koje imaju ulogu u kreiranju politike i oblikovanju propisa u borbi protiv transnacionalnog kriminala su Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj (*Organization for Economic Cooperation and Development* – OECD), G8, Evropska unija, Savjet Evrope, ASEAN, Međunarodna pomorska organizacija, Svjetska carinska organizacija i druge. Savjet sigurnosti UN je također počeo baviti se pitanjima koja spadaju u ovu materiju kao što su terorističke prijetnje.

Na samitu u Parizu 1989. godine tadašnja G-7 ustanovila je Finansijska operativna grupa protiv pranja novca (*Financial Action Task Forces on Money Laundering* – FATF)¹⁹² sa zadatkom istraživanja tehnika i trendova pranja novca, preispitujući akcije koje su već bile preduzete na nacionalnom i međunarodnom nivou i pokrećući mjere koje trebaju biti poduzete u borbi protiv pranja novca. U aprilu 1990. godine FATF je izdao izvještaj koji je sadržavao *četerdeset preporuka* sa namjerom propisivanja sveobuhvatnog plana akcije potrebnog u borbi protiv terorizma. U oktobru 2001. godine FATF je izdao *osam preporuka* a 2004. godine devetu koje su se odnosile na finansiranje terorizma. Potpuna revizija standarda je izvršena 2012. godine i publikovane su revidirane FATF preporuke. Cilj revizije je jačanje globalne sigurnosti i dalja zaštita integriteta

¹⁹⁰ <http://www.unicri.it/>

¹⁹¹ <http://www.unodc.org/>

¹⁹²

<file:///H:/History%20of%20the%20FATF%20-%20Financial%20Action%20Task%20Force%20%28FATF%29.htm>. 15.1.2013.

finansijskog sistema opskrbljivanjem vlada jačim alatima za preduzimanje akcije protiv organiziranog kriminala. Zadatci su prošireni na suočavanje sa novim prijetnjama kao što su finansiranje proliferacije oružja za masovnu destrukciju.¹⁹³

Kancelarija UN za droge i zločine (UNODC) kao zaštitnik Konvencije Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organiziranog kriminala i njenih protokola poticala je države potpisnice na ratifikaciju Konvencije i na preduzimanje potrebnih koraka ka njenoj implementaciji. Te mjere su obuhvatale pomaganje u pripremi zakona kojim se osiguravao širi okvir za borbu protiv organiziranih kriminalnih aktivnosti, pomaganje u izgradnji kapaciteta u području sprovođenja zakona i to naročito u oblasti trgovine ljudima i krijumčarenju migranata.

1.3. Pravni okvir i mandat

Konvencija UN protiv transnacionalnog organiziranog kriminala (Palermo konvencija)¹⁹⁴ je jedina globalna međunarodna konvencija koja se odnosi na organizirani kriminal. Konvencija se bavi transnacionalnim organiziranim kriminalom u svim aspektima i predstavlja neophodni pravni okvir za sprječavanje i kažnjavanje transnacionalnog organiziranog kriminala putem međunarodne saradnje. Konvencija nije definisala složenu pojavu organiziranog kriminala već je široko definisala organiziranu kriminalnu grupu. Ovako široka definicija dopušta razmatranje širokog spektra kriminalnih aktivnosti.

Konvencija označava kao zločin samo učestvovanje u organiziranoj kriminalnoj grupi kao i korupciju, pranje novca i ometanje pravde. Ona omogućava agresivne protivmjere kao što su konfiskacija prihoda od kriminala i zapljenu imovine, uzajamnu pravnu pomoć i ekstradiciju, pomoć i zaštitu svjedoka i razmjenu informacija.

Konvencija također ima i tri dodatna protokola koji se bave posebnim vrstama kriminalnih aktivnosti. Protokoli dopunjuju Konvenciju i podređeni su Konvenciji. To su: Protokol za prevenciju,

¹⁹³ ATF Recommendations 2012 - International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation.

¹⁹⁴ Otvorena je za potpisivanje u decembru 2000. godine i trenutno ima više od 159 članova.

suzbijanje i kažnjavanje trgovine osobama, naročito ženama i djecom; Protokol protiv krijumčarenja migranata zemljom, morem i vazduhom i Protokol protiv zabranjene proizvodnje i trgovine vatrenim oružjem, njegovim dijelovima i komponentama i municijom.

Po članu 37 (2) Konvencije država mora ratificirati Konvenciju pa tek onda može postati članica Protokola. Djela sadržana u Protokolima su po svojoj prirodi transnacionalna i mogu biti počinjena u kontekstu organizovane kriminalne skupine ili operacije. Struktura Protokola je takva da su odredbe koje se odnose na saradnju i tehničku pomoć primjenjive za sve Protokole. Ali svaki Protokol sadrži i posebne odredbe koje dopunjavaju pravila sadržana u Konvenciji.

UNODC je primarni zaštitnik Konvencije o sprečavanju organiziranog kriminala i njenih protokola. Njegov strateški pristup se temelji na punoj i efektivnoj implementaciji protokola i sastoji se od tri komplementarne komponente:

1. israživanja i podizanja svijesti;
2. promocije protokola i izgradnje kapaciteta;
3. jačanja koordinacije i saradnje.

U odnosu na istraživanje i podizanje svijesti UNODC izdaje dvogodišnji Globalni izvještaj o trgovini ljudima. Po pitanju promocije i izgradnje kapaciteta UNODC angažuje stručnjake koji pružaju pomoć u izgradnji zakonodavstva, strateškom planiranju i razvoju politike, tehničkoj pomoći na jačanju pravosuđa, zaštiti i pomoći žrtvama.

U oblasti trgovine ljudima, najvažniji nezakonski međunarodni instrument je Preporučena načela i smjernice Ujedinjenih nacija o ljudskim pravima i trgovini ljudima iz 2002. godine.

2. Regionalni instrumenti

2.1. Savjet Evrope

Odbor ministara Savjeta Evrope ovlastio je 1987. godine Odbor izabраниh eksperata da istraže primjenjivost postojećih međunarodnih instrumenata za otkrivanje, pljenidbu i oduzimanje prihoda od kriminala.¹⁹⁵ Odbor je izučio problem uzimajući u obzir standardne instrumente međunarodne saradnje u ovoj materiji i ispitao čitav spektar povezanih pitanja. Primijećeno je da krivične istrage ponekad ne mogu biti sprovedene zbog nacionalnih krivičnih zakonodavstava i prakse organa za sprovođenje zakona. Zaključeno je da se Evropska konvencija o međusobnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima iz 1959. godine ne primjenjuje u odnosu na potragu i pljenidbu imovine radi kasnije konfiskacije kao i da je Evropska konvencija o transferu prihoda istakla pitanje jurisdikcije. Prijedlog odbora je bio da se stvore efektivni mehanizmi za međunarodnu saradnju u svim stadijima postupka, da države članice harmoniziraju krivično zakonodavstvo i prihvate mjere za konfiskaciju prihoda od kriminala.

Evropski odbor o krivičnim problemima Savjeta Evrope (*The European Committee on Crime Problems of the Council of Europe – CDPC*)¹⁹⁶ sačinio je i predložio nacrt konvencije tako da je 1990. godine usvojena Konvencija o pranju, potrazi, pljenidbi i konfiskaciji prihoda od kriminala (*The 1990 Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime*)¹⁹⁷

Države članice Konvencije su se dogovorile da prihvate mjere kojim kriminaliziraju pranje novca (član 6), olakšavaju identifikaciju (član 3), konfiskaciju (član 2), i pljenidbu (član 4). Ova konvencija je komplementarna drugim međunarodnim instrumentima i ne utiče na prava i obaveze njima preuzete.

1999. godine usvojena je Krivičnoopravna konvencija Savjeta Evrope o korupciji koja je 2003. godine dopunjena Dodatnim protokolom uz Konvenciju.

¹⁹⁵ Vidi: Bantekas, I. – Nash, S. Ibid. Str. 256 - 258.

¹⁹⁶ http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/CDPC/default_en.asp.

¹⁹⁷ ETS 141.

Konvencija Savjeta Evrope o kompjuterskom kriminalu usvojena je u Budimpešti 2001. godine i trenutno predstavlja najvažniji međunarodni instrument u borbi protiv kompjuterskog kriminala.

Odbor ministara Savjeta Evrope je 2005. godine prihvatio novu Konvenciju o pranju, potrazi, pljenidbi i konfiskaciji prihoda od kriminala i o finansiranju terorizma,¹⁹⁸ kojom su uvedene mjere za sprječavanje finansiranja terorizma. Konvencija je uzela u obzir i druge međunarodne instrumente uključujući i Direktivu o pranju novca EU (*EC Money Laundering Directive*). Konvencija sadrži odredbu po kojoj države članice EU mogu primjenjivati odgovarajuće odredbe EU umjesto pravila sadržanih u Konvenciji.

Savjet Evrope je usvojio i Konvenciju Savjeta Evrope o akciji protiv trgovine ljudima iz 2005. godine. Usvajanje i provedba standarda propisanih Konvencijom Savjeta Evrope takođe su sadržani u OSCE-ovim Preuzetim obavezama u vezi sa borbom protiv trgovine ljudima, posebno u OSCE-ovom Akcionom planu za borbu protiv trgovine ljudima.¹⁹⁹

2.2. Evropska Unija

Evropska unija je pokrenula široku zakonodavnu aktivnost usmjerenu protiv pranja novca nakon samita 1999. godine u Tampere-u.²⁰⁰ Nakon terorističkih prijetnji 2001. godine sprječavanje pranja novca, organizirani kriminal i finansiranje terorizma identificirani su kao politički prioriteti EU. U skladu sa tri direktive o pranju novca i okvirnoj odluci usvojeno je nekoliko mjera radi ojačanja Europol kao i radi povećanja saradnje i razmjene informacija između agencija za sprovođenje zakona.

Prva direktiva je usvojena 1991. godine na temelju originalne preporuke FAFT - a.²⁰¹ Ona definiše pranje novca kao konverziju ili transfer imovine znajući da takva imovina potiče iz kriminalne aktivnosti ili iz akta učešća u takvoj aktivnosti u cilju prikriivanja ili prerusavanja zabranjenog porijekla imovine ili iz pomaganja bilo

¹⁹⁸ Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on Financing of Terrorism (2005).

¹⁹⁹ OSCE PC.ODL/557, 24 juli. 2003. godine.

²⁰⁰ Vidi: Bantekas, I. – Nash, S. Ibid. Str. 258 - 261.

²⁰¹ Council Directive 91/308/EEC of June 1991 on the prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering, OJ 1991, L 166/77.

kojoj osobi koja je uključena u činjenje takve aktivnosti da izbjegne pravne posljedice.

Druga Direktiva o pranju novca usvojena 2001. godine amandira predhodnu direktivu proširujući definiciju kriminalne aktivnosti uvodeći nove uključujući i terorizam. Ona je omogućila osnivanje finansijske obavještajne jedinice (*Financial Intelligence Units* – FIU)²⁰² sa zadatkom prikupljanja i analize informacija.

Treća Direktiva o pranju novca usvojena je 2005. godine uključuje revidirane preporuke FAFT - a iz 2003. godine. Ona je potpuno zamijenila ranije direktive i ojačala područje "dužne pažnje mušterija" koja zahtijeva provjeru identiteta klijenata koji otvaraju račune i povećala kazne za propuštanje izvještavanja o sumnjivim transakcijama. Kao dodatak ovoj direktivi priložena je Okvirna odluka o pranju novca iz 2001. godine²⁰³ sa ciljem podrške drugim inicijativama koje se bave pljenidbom i konfiskacijom prihoda od kriminala. Ona je potvrđena i ojačana Okvirnom odlukom o pranju novca iz 2005. godine.

Dalje aktivnosti unutar EU se sastoje u proširenju nadležnosti EUROPOL - a na pitanja pranja novca. Protokol na Konvenciju o uzajamnoj pomoći u krivičnoj materiji obavezuje države da propišu detalje o bankovnim računima i uvedu carinsku kontrolu na kretanje većih suma novca preko državnih granica.²⁰⁴ Svako ko unosi ili iznosi sumu veću od 10 000 Eura dužan je da to prijavi carini.

2.3. Jugoistočna Evropa

2.3.1. SELEC Centar (Southeast European Law Enforcement Center)²⁰⁵

²⁰² <http://www.fiu.net/>.

²⁰³ Council Framework Decision of 26 June 2001 on money laundering, the identification, tracing, freezing, seizing and confiscation of the instrumentalities and the Proceeds of crime. COM (2006) 72 final.

²⁰⁴ Council act of 16 October 2001 establishing, in accordance with Article 34 of the Treaty on European Union, the Protocol to the Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters between Member States of the EU, OJ 2001/C 326/1.

²⁰⁵ Ima 12 članova: Republic of Albania, Bosnia and Herzegovina, Republic of Bulgaria, Republic of Croatia, the Former Yugoslav Republic of Macedonia, Hellenic Republic, Hungary, Republic of Moldova, Montenegro, Romania, Republic of Serbia, and Republic of Turkey.

Južnoevropski centar za sprovođenje zakona uspostavljen je 7. oktobra 2011. godine umjesto dotadašnjeg SECI centra od kojeg su preuzeti operativni i strateški kapaciteti. Sjedište centra je u Bukureštu.

Rad SELEC centra²⁰⁶ reguliše se Poveljom koju usvajaju strane potpisnice Sporazuma o suradnji na prevenciji i borbi protiv prekograničnog kriminala.

Glavni ciljevi centra su da u okviru saradnje između nadležnih organa obezbijedi podršku državama članicama i poveća njihovu koordinaciju u sprečavanju i borbi protiv zločina uključujući teška i organizirana krivična djela u situacijama kad ta djela imaju elemente prekograničnih krivičnih djela.

Nova Konvencija propisuje sljedeće zadatke SELECA:

- a) Koordinira regionalne operacije i daje podršku istragama i prevenciji prekograničnih kriminalnih aktivnosti u državama članicama;
- b) Daje mogućnosti državama članicama za razmjenu informacija i podataka i nudi operativnu pomoć na przi i pravovremen način;
- c) Prikuplja, analizira i prosljeđuje i širi informacije i podatke o kriminalnim aktivnostima;
- d) Pravi strateške analize i procjene prijetnji koje se odnose na ciljeve SELEC-a;
- e) Ustanovljava, vodi i održava kompjuterizovani informativni sistem što uključuje i zaštitu ličnih podataka.

Korist od ovog centra je povećanje mogućnosti za zajedničke istrage i operacije usmjerene na sprečavanje i suzbijanje prekograničnih krivičnih djela.

2.3.2. Carpo regionalni projekt

Evropska komisija i Savjet Evrope zajednički su pokrenuli *Carpo* regionalni projekat utvrđivanja stanja organiziranog i privrednog kriminaliteta i njihov uticaj u zemljama jugoistočne Evrope koje su pretendenti za ulazak u Evropsku uniju.²⁰⁷ Važnost ovog pitanja potvrđena je na trećem samitu šefova država i vlada

²⁰⁶ Dostupno na: <http://www.secicenter.org/>. 16.3.2013.

²⁰⁷ http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/economiccrime/organisedcrime/projects/CARPO/carpo_en.asp

država Savjeta Evrope 2005. godine sa kojeg je izdata Varšavska deklaracija.²⁰⁸

Cilj ovog projekta je davanje ažuriranih izvještaja o stanju organiziranog i privrednog kriminaliteta uz naglašavanje najnovijih dešavanja, prijetnji, analitičkih propusta i drugih pitanja vezanih za organizirani kriminal u državama Jugoistočne Evrope. Također, izvještaji trebaju pomoći kreatorima politike za pripremanje odluka u borbi protiv organiziranog kriminala kao i poboljšanje svijesti i povećanje učešća javnosti u borbi protiv organiziranog kriminala.²⁰⁹ Izvještaji se sačinjavaju na osnovu detaljnih upitnika upućenih saradnicima CARPO projekta u svakom od projektnih područja i drugih izvještaja i informacija pribavljenih od relevantnih organizacija i institucija. Izvještaje sačinjavaju radne grupe koje sačinjavaju članovi određenih agencija za sprovođenje zakona iz sedam projektnih područja. Prvi izvještaj je sačinjen 2005. godine, nakon čega se redovno ažurira.

Izvještaj iz 2006. godine sastavljen je iz pet poglavlja.

Izvještaj prvo definiše organizirani kriminal koristeći prvu multinacionalnu definiciju kriminalne organizacije iz zajedničke akcije usvojene na nivou EU²¹⁰ koja glasi:

"Kriminalna organizacija je organizirano udruženje koje postoji određeno vrijeme, najmanje dvije osobe, djelujući na usklađen način u cilju učinjenja krivičnih djela za koje se može izreći najviša kazna zatvora u trajanju od najmanje četiri godine ili teža kazna, bez obzira da li su ta krivična djela cilj sama za sebe ili su sredstvo za sticanje materijalne koristi, i ako se to može primijeniti za neprimjereno vršenje utjecaja na rad javnih organa."

Savjet Evrope je u svojoj Preporuci iz 2001. godine²¹¹ predložio sličnu definiciju bez ograničenja na transnacionalna krivična djela. Na kraju se opredjeljuje za definiciju sadržanu u UN

²⁰⁸ Varšavska deklaracija, 17. 5. 2005. godine.

²⁰⁹ Vidi: Evropska komisija i Savjet Evrope, Carpo regionalni projekt. Izvještaj o stanju organiziranog i privrednog kriminala u Jugoistočnoj Evropi, Strazbur, septembar 2006. Str. 9. Dostupno na: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/economiccrime/organisedcrime/projects/carpo/Pctc_2006_20b.pdf. 16.3.2013.

²¹⁰ Zajednička akcija 98/733 JHA od 21. 12. 1988. godine koju je usvojio Savjet Evrope na osnovu člana K3 Ugovora o Evropskoj uniji o inkriminiranju učešća ukriminalnoj organizaciji u zemljama članicama EU. Izvještaj. Str. 11. Fus nota 11.

²¹¹ Preporuka (2001) 11 Savjeta ministara zemalja članica u vezi vodećih principa za borbu protiv organiziranog kriminala, koju je donio Savjet ministara 19. 9. 2001. godine na 765 sastanku zamjenika ministara. Izvještaj. Str. 11. Fus nota 12.

Konvenciji o transnacionalnom organiziranom kriminalu (UNTOC).

Član 2 Konvencije glasi:

(a) "Organizirana kriminalna grupa" znači grupa ustrojena od tri ili više osoba, koja postoji određeno vrijeme i djeluje u skladu s ciljem da počini jedno ili više teških krivičnih djela ili prekršaja ustanovljenih u skladu s ovom konvencijom, radi sticanja, direktno ili indirektno, finansijske ili druge materijalne koristi;

(b) "Teško krivično djelo" znači ponašanje koje predstavlja prekršaj kažnjiv maksimalnim lišavanjem slobode od najmanje četiri godine ili težu kaznu;

(c) "Organizirana grupa" znači grupa koja nije nasumice formirana za neposredno činjene prekršaja i koja ne mora imati formalno određene uloge za svoje članove, kontinuitet članstva ili razvijenu strukturu;...

Izveštaj sadrži kriteriji za definisanje kriminala ili kriminalnih

grupa kao "organiziranog kriminala" koji se dijele na obavezne i fakultativne. Obavezni su:

1. Saradnja najmanje tri osobe
2. Na duži period ili na neodređeno vrijeme;
3. Osumnjičeni ili osuđeni za teška krivična djela;
4. S ciljem ostvarivanja dobiti ili moći;
Pored obaveznih kriterija od 1 - 4 potrebna su najmanje dva od sljedećih fakultativnih kriterija:
5. Postojanje konkretnog zadatka ili uloge svakog učesnika;
6. Primjena nekog oblika interne discipline i kontrole;
7. Primjena sile ili drugih sredstava pogodnih za zastrašivanje;
8. Vršenje uticaja na politiku, sredstva javnog informisanja, javnu upravu, sprovođenje zakon, djelovanje pravosuđa, ili privredu putem korupcije ili nekim drugim sredstvima;
9. Korišćenje komercijalnih ili poslovnih struktura;
10. Uključenost u pranje novca;
11. Djelovanje na međunarodnom nivou.²¹²

Poslednjih godina osnovana su nova tijela za borbu protiv organiziranog i privrednog kriminala kao što su: EUROPOL, EUROJUST, CEPOL i slična tijela u regiji kao što su SECI centar.

²¹² Izveštaj. Str. 12 - 13.

Glavna kriminalna tržišta zajednička većini država Jugoistočne Evrope su: 1. nedozvoljena trgovina drogama; 2. trgovina ljudima; 3. ilegalna imigracije; i 4. privredni kriminal: izbjegavanje poreza i carina, prevare, krijumčarenje (duhana odnosno cigareta i visokotarifnih roba), pranje novca.²¹³

Radi sprječavanja i suzbijanja trgovine ljudima usvojene su brojne konvencije i drugi međunarodni akti među kojima su najznačajniji:

1. Konvencija o pravima djeteta iz 1990. godine.
2. Konvencija Europola (1998);
3. Udarna grupa Pakta stabilnosti o trgovini ljudima (SPTF) (2000);
4. Preporuke Savjeta ministara o "Djelovanju protiv trgovine ljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja" (2000) i o "Zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja" (2001);
5. Direktiva Savjeta EU o dopuni odredaba člana 26 Konvencije za provedbu Šengenskog sporazuma od 14. Juna 1985. godine "Odgovornost prevoznika" (2001);
6. Okvirna odluka Savjeta Evrope o borbi protiv trgovine ljudima (2002);
7. Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta i prodaji djece (2002);
8. Evropski nalog za hapšenje (izručenje) (2002);
9. UNOHCHR, Preporuke principa i smjernica o ljudskim pravima i trgovini ljudima (2002);
10. OSCE Plan djelovanja za borbu protiv trgovine ljudima (2003);
11. "Protokol o trgovini ljudima" Uz Konvenciju UNTOC (2003);
12. Direktiva Savjeta EU o dozvolama za kraći boravak (2004);
13. Konvencija Savjeta Evrope o djelovanju protiv trgovine ljudima (ETS

197).²¹⁴

Izveštaj utvrđuje šest glavnih zadataka koji stoje pred vladama u cilju sprječavanja i suzbijanja trgovine ljudima:

²¹³ Izveštaj, Str. 15.

²¹⁴ Izveštaj, str. 35.

1. Sprovođenje i dobro iskorištavanje usklađenih zakonskih propisa za borbu protiv trgovine ljudima;
2. Smanjenje potražnje, bilo za uslugama koje pruža seksualno roblje ili za robom ispod cijene koju proizvode potčinjeni ljudi u fabrikama, farmama i rudnicima;
3. Intenziviranje saradnje agencija za provedbu zakona
4. Usmjeravanje na kriminalce koji zarađuju na osjetljivosti ljudi koji pokušavaju pobjeći od siromaštva, nezaposlenosti, gladi i ugnjetavanja;
5. Zaštita žrtava trgovine, naročito žena i djece;
6. Pružanje pomoći žrtvama trgovine u programima repatrijacije.²¹⁵

Posao trgovine ljudima odvija se kroz sljedeće faze: 1. regrutovanje; 2. prevare vezane za lične dokumente; 3. vezivanje dugom; 4. prisila; i 5. dalja eksploatacija (dalja prodaja ili razmjena između kriminalnih grupa).²¹⁶

Savjet Evrope je u svojoj Preporuci R(81)12 iz 1981. godine²¹⁷ ukazao na "vodeće principe u borbi protiv organiziranog kriminala" na "jaku uzajamnu vezu između organiziranog kriminala i privrednog kriminala, naročito korupcije, pranja novca i prevare"²¹⁸ Izvještaj se posebno bavi: poreskim i carinskim prevarama, prevarama u bankarskom sektoru, prevarama u procesu privatizacije i privrednim kriminalom općenito.

Po pitanju pranja novca Izvještaj razlikuje tri faze:

2. Plasman - načini na koji se sredstva stečena krivičnim djelom usmjeravaju u finansijske sisteme, obično u vidu gotovinskih uplata;
3. Stratifikacija - cirkuliranje sredstava kroz niz finansijskih transakcija kako bi se izbrisala veza između kriminalne aktivnosti i plasiranog kapitala, obično putem gotovinskih transfera i čekova; i
4. Integracija - ulaganje sredstava koja su prvobitno stečena krivičnim djelom u legalne privredne tokove, obično u nekretnine, poslovni kapital i vrijedne predmete.²¹⁹

²¹⁵ Izvještaj. Str. 36.

²¹⁶ Izvještaj. Str. 38.

²¹⁷ Savjet Evrope, Preporuka R (81)12 iz 1981. o privrednom kriminalu (usvojio Ministarski savjet 25 juna 1981.) navodi specifična i nespecifična krivična djela koja se smatraju privrednim kriminalom. Izvještaj. Str. 51. Fus nota 133.

²¹⁸ Izvještaj. Str. 51.

²¹⁹ Izvještaj. Str. 60.

Kao pravni izvori u borbi na sprečavanju i suzbijanju pranja novca

navedeni su:

1. Konvencija UN protiv nedozvoljenog prometa opojnim drogama i psihotropnim supstancama (1988);
2. Konvencija Savjeta Evrope o pranju, pretresu, privremenom i trajnom oduzimanju prihoda od kriminala iz 1990 (ETC 141);
3. Radna grupa za finansijske mjere protiv pranja novca (FATF), četrdeset preporuka (1990), revidiranih 1996 godine i različita obrazloženja uz njih, čiji je cilj da pojašne primjenu pojedinih preporuka i daju dodatne smjernice;
4. Izmjene i dopune Radne grupe za finansijske mjere protiv pranja novca (FATF) vezane za finansiranje terorista iz oktobra 2004. godine (40 + 9 Preporuka);
5. Rezolucija Savjeta sigurnosti UN 1617 (2005) kojom se "strogo pozivaju sve države članice na provedbu svobuhvatnih, međunarodnih standarda" utvrđenih u četrdeset preporuka FATF - a o pranju novca i Devet posebnih preporuka o finansiranju terorista;
6. Nova Konvencija Savjeta Evrope o pranju novca i finansiranju terorizma (2005);
7. Direktiva Savjeta EU iz 2995. godine o pranju novca i finansiranju terorizma, kojom se traži uspostavljanje finansijsko - obavještajnih jedinica u svakoj zemlji EU do kraja 2007. godine nadležnih za primanje i analizu informacija u vezi potencijalnih aktivnosti pranja novca i finansiranja terorista što bi dovelo do jednog svjetskog sveobuhvatnog sistema za borbu protiv pranja novca;
8. "Izveštaj" FATF - a o tipologijama koji je ranije služio kao osnovni izvor informacija za ovaj sektor za razumijevanje osnovnih metoda pranja novca odnosno finansiranja terorista;
9. Uspostavljanje regionalnih tijela u stilu FATF - a koja su dobila status "pridruženog člana"²²⁰

U dijelu koji se odnosi na sprečavanje i suzbijanje korupcije navode se kao izvori:

1. UN Konvencija protiv korupcije;

²²⁰ Izveštaj. Str. 61 - 62.

2. Krivičnopravna konvencija Savjeta Evrope protiv korupcije (ETS 173) i njeni dodatni protokoli (191);
3. Građanskopravna konvencija Savjeta Evrope protiv korupcije (ETS 174);
4. OECD Konvencija za borbu protiv primanja mita stranih javnih dužnosnika u međunarodnim poslovnim transakcijama;
5. OECD revidirane preporuke protiv mita u međunarodnim poslovnim transakcijama;
6. Pravila postupanja u borbi protiv iznuđivanja i principima za borbu protiv mita Međunarodne privredne komore (ICC);
7. Doneseni su ili revidirani domaći krivični zakoni o sprečavanju i suzbijanju korupcije često kombinirani sa organiziranim kriminalom.²²¹

2.3.3. Konvencija o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi

Konvencija o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi zaključena je 5. maja 2006. godine u Beču²²² između Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Makedonije, Republike Moldavije, Rumunije i Državne zajednice Srbija i Crna Gora.

Konvencija je zaključena radi jačanja saradnje u borbi protiv prijetnji po javnu bezbjednost i/ili mir i u prevenciji, otkrivanju i policijskoj istrazi krivičnih djela (član 1 Konvencije).

Članom 3 su propisane opšte mjere saradnje koje se sastoje u unapređenju razmjene informacija i struktura komunikacije. Službeni organi unapređuju razmjenu informacija i strukturu komunikacija tako što:

a) informišu jedni druge o činjenicamavezanim za predmete, vezama između osumnjičenih i tipičnom ponašanju osumnjičenih bez ukazivanja na podatke u vezi sa licima,

b) informišu neposredno jedni druge, blagovremeno, o predstojećim događajima i incidentima od značaja za policiju, bez ukazivanja na podatke u vezi sa licima, kako bi olakšali borbu protiv prijetnji po javni red i bezbjednost tako da se neophodne mjere mogu preduzeti na vrijeme,

²²¹ Izvještaj, Str. 65 - 66.

²²² Bosna i Hercegovina je ratificirala ovu konvenciju. "Službeni glasnik BiH" broj: 4/07.

c) razmjenjuju značajne informacije, osim podataka u vezi sa licima, da bi olakšali operativno planiranje rutinskih aktivnosti i specijalnih operacija, uključujući - kao mjeru predostrožnosti - obavještajne podatke o događajima i incidentima koji bi mogli imati utjecaja na teritoriji druge ugovorne strane sa kojom sarađuju,

d) pripremaju i redovno ažuriraju zajedničke baze sa podacima o jurisdikcijama i nadležnostima, kao i kontakt podatke, i

e) održavaju radio komunikaciju razmjenom opreme dok se ne uvede jedinstvena radio oprema i frekvencije u svim evropskim zemljama, i pripremaju zajedničke prijedloge za finansijski povoljno poboljšanje telekomunikacija, naročito radio komunikacija duž granica;

Također, države potpisnice Konvencije rade na unapređenju saradnje tokom operacija i istraga u cilju prevencije, otkrivanja, istrage i suprotstavljanja prijetnjama, tako što:

a) raspoređuju snage u susednim graničnim oblastima u skladu sa koordiniranim planiranjem,

b) planiraju i sprovode zajedničke programe u oblasti prevencije kriminala,

c) održavaju redovne sastanke i razgovore u cilju kontrolisanja i održavanja kvaliteta saradnje, raspravljanja o novim strategijama, koordiniranja planova operacija, potraga i patroliranja, razmjene statističkih podataka i koordiniranja programa rada,

d) omogućavaju uzajamne posjete radi obuke i studijske posjete na osnovu sporazuma nadležnih uprava,

e) pozivaju predstavnike drugih ugovornih strana da učestvuju u specijalnim operacijama kao posmatrači.

Organi za sprovođenje zakona pružaju na zahtjev jedni drugim pravnu pomoć u okviru svojih nadležnosti (član 4).

Zahtjevi se posebno mogu odnositi na:

a) Identifikaciju vlasnika i korisnika motornih vozila, svih tipova plovila i vazduhoplova,

- na zahtjev jedne ugovorne strane, ugovorna strana kojoj je upućen zahtjev šalje podatke iz arhive o motornim vozilima, svim tipovima plovila i vazduhoplova, kao i podatke o vlasnicima i korisnicima, ukoliko su ovi podaci potrebni radi identifikacije lica u svojstvu vlasnika/korisnika istih, ili radi identifikacije vozila koje koristi lice, ili podatke o vozilu koji su potrebni radi prevencije i borbe protiv krivičnih djela, i zaštite od prijetnji po javni red i/ili bezbjednost.

- organi za sprovođenje zakona ugovorne strane koja upućuje zahtjev mogu proslijediti zahtjev organu/organima koji održava/ju

bazu podataka o registracijama vozila, ili, u hitnim i sličnim slučajevima, ukoliko se od odgovarajućih organa traži informacija o registarskim brojevima svih tipova plovila, organu za sprovođenje zakona ugovorne strane kojoj je upućen zahtjev.

b) Informacije o vozačkim dozvolama i dokumentima o vozilima kao i o odgovarajućim vozačkim odobrenjima i dokumentima,

c) Utvrđivanje mjesta prebivališta, mjesta boravišta i boravišne dozvole,

d) Identifikaciju pretplatnika na telefone i drugu telekomunikacionu opremu,

e) Identifikaciju pojedinaca, mrtvih tijela ili dijelova mrtvih tijela,

f) Informacije o porijeklu predmeta kao što su vatreno oružje, municija i eksplozivi, eksplozivne naprave, motorna vozila, svi tipovi plovila i vazduhoplova i kulturna dobra,

g) Potragu za traženim licima i imovinom,

h) Iniciranje i koordinaciju mjera potrage,

i) Policijske informativne razgovore i saslušanja, posebno one na osnovu kojih se utvrđuje spremnost lica da pruži informacije,

j) Informacije o istrazi na mjestu zločina, sakupljanju dokaza, procjeni i analizi dokaza,

k) Konkretnu mjeru radi obezbeđenja zaštite svjedoka,

l) Razmjenu informacija u slučajevima vruće potrage,

m) Saradnju i razmjenu informacija u vezi sa kontrolisanjem mase na javnim okupljanjima.

(6) Zahtjevi i odgovori na zahtjeve upućuju se u pisanom obliku (faksom ili E-mejlom). U slučaju slanja podataka koji se odnose na lica, mora se odabrati bezbjedan način prenosa uzimajući u obzir osjetljivost podataka. U hitnim slučajevima, zahtjevi se mogu uputiti usmeno, međutim, odmah zatim mora se poslati pismena potvrda. Pismeni odgovor će uslijediti samo nakon prijema pismene potvrde. Ugovorne strane Konvencije obezbjeđuju da samo ovlašćeno osoblje ima pristup sredstvu komunikacije koje se koristi.

2.4. Zaključak

Transnacionalni organizirani kriminal postao je jedna od vodećih prijetnji za međunarodni mir sigurnost kao i za ekonomski razvoj i prosperitet država. Radi se o globalnoj prijetnji pošto činjenje krivičnih djela i njihove posljedice nisu ograničene na

teritoriju jedne države. Svako transnacionalno organizirano krivično uzrokuje efekte u najmanje dvije države. Stoga je nužna saradnja između država radi suzbijanja ove globalne prijetnje. Ta saradnja se ne odnosi samo na uzajamnu pravnu pomoć i ekstradiciju kao tradicionalne vidove međunarodne saradnje u krivičnim stvarima. Ona se odnosi na uspostavu međunarodnih mehanizama i institucija čija je primarna uloga suzbijanje i sprječavanje transnacionalnog organiziranog kriminala.

Saradnja je uspostavljena na globalnom, regionalnom i bilateralnom nivou. Na nivou Ujedinjenih nacija usvojena je UN Konvencija o sprečavanju i suzbijanju transnacionalnog organiziranog kriminala. Konvencija je dopunjena sa tri prateća protokola. Protokoli dopunjuju Konvenciju i podređeni su Konvenciji. To su: Protokol za prevenciju, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudima, naročito ženama i djecom; Protokol protiv krijumčarenja migranata zemljom, morem i vazduhom i Protokol protiv zabranjene proizvodnje i trgovine vatrenim oružjem, njegovim dijelovima i komponentama i municijom kao i brojne druge konvencije i protokoli. Unutar sistema Ujedinjenih nacija uspostavljeni su: UN Komisija o narkoticima (*Commision on Narcotic Drugs* – CND), UN Komisija za sprečavanje kriminala i krivičnoj pravdi (*Commision on Crime Prevention and Criminal Justice* - CCPCJ) koja se bavi izgradnjom politike za borbu protiv ostalih vrsta kriminala, konferencije država članica (*The Conferences of the States Parties* - COP) različitih konvencija koje se bave specifičnim zločinima koji spadaju u područje odnosne konvencije i Kancelarija UN za droge i zločine (UNODC) kao zaštitnik Konvencije UN protiv transnacionalnog organiziranog kriminala i njenih protokola. Također su ustanovljeni brojni regionalni mehanizmi unutar Savjeta Evrope, Evropske unije kao i Jugoistočne Evrope.

3. Nacionalni instrumenti za sprečavanje i suzbijanje organiziranog kriminala u Bosni i Hercegovini

1. Uvod

Bosna i Hercegovina nastoji spriječiti i suzbiti organizirani kriminal različitim mjerama među kojima je i usvajanje i sprovođenje Strategije Bosne i Hercegovine za borbu protiv organiziranog kriminala. Strategiju usvaja Vijeće ministara Bosne i Hercegovine za ograničeni vremenski period.

Bosna i Hercegovina je usvojila Strategiju za borbu protiv organiziranog kriminala za period 2009 – 2012. godine²²³ kao i strategije za pojedine segmente organiziranog kriminala. Za sprovođenje strategije predviđena je izrada i usvajanje akcionih planova. Osnovni cilj strategije je praćenje i borba protiv organiziranog kriminala. Pored osnovnog navedeno je i jedanaest opštih ciljeva²²⁴ kao i dvadeset jedan posebni cilj.

²²³ Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Strategija Bosne i Hercegovine za borbu protiv organiziranog kriminala (period 2009. – 2012. godine) Sarajevo, septembar 2009. godine.

²²⁴ 5.1. OPŠTI CILJEVI STRATEGIJE ZA BORBU PROTIV ORGANIZIRANOG KRIMINALA

1. Harmonizacija pravnih propisa Bosne i Hercegovine sa međunarodnim konvencijama, sporazumima, preporukama i standardima koji tretiraju borbu protiv organiziranog kriminala, kao i propise o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnim aktivnostima.
2. Harmonizacija pravnih propisa u Bosni i Hercegovini.
3. Povećanje efikasnosti u borbi protiv organiziranog kriminala odgovarajućom primjenom edukativnog, preventivnog i represivnog djelovanja, kao i oduzimanje imovine proistekle izvršenjem krivičnog djela;
4. Jačanje kapaciteta (ljudskih i materijalno - tehničkih) svih subjekata u Bosne i Hercegovine koji učestvuju u borbi protiv organiziranog kriminala;
5. Razvijanje proaktivnog pristupa u borbi protiv organiziranog kriminala;
6. Jačanje i razvoj međuinstitucionalne i međuagencijske saradnje u Bosni i Hercegovini.
7. Razvijanje međunarodne saradnje u borbi protiv svih oblika organiziranog kriminala uz intenziviranje učešća u međunarodnim organizacijama, inicijativama, radnim grupama i klubovima, sa efikasnim i pravovremenim sprovođenjem odluka i zaključaka proisteklih iz njihovih aktivnosti.

Pod tačkom 6 Strategija se bavi organiziranim kriminalom u Bosni i Hercegovine kroz definiranje pojma i pojava oblika organiziranog kriminala. Analiziraju se prijetnje od organiziranog kriminala kao i faktori koji pogoduju organiziranom kriminalu. Posebna pažnja je posvećena nedozvoljenom prometu opojnim drogama, trgovini oružja, krađi i preprodaji ukradenih motornih vozila, trgovini ljudima, korupciji, pranju novca, krivotvorenju novca, ilegalnoj trgovini visokotarifnom robom, visokotehnološkom kriminalu (tzv. kompjuterskom kriminalu), razbojništvu i krivičnim djelima sa elementima nasilja.

8. Razvoj nezavisnih istraživanja organiziranog kriminala, podrška institucijama koje se bave multidisciplinarnim istraživanjem organiziranog kriminala uz unapređenje saradnje sa naučnim i akademskim organizacijama.

9. Jačanje saradnje između javnog, društvenog, privatnog sektora i civilnog društva.

10. Podizanje svijesti civilnog društva i edukacija građana o rizicima i štetnim posljedicama koje organizirani kriminal ima na društvo u cjelini.

11. Kreiranje svijesti pravosudnih institucija i agencija za sprovođenje zakona o potrebi saradnje sa elektronskim i pisanim medijima radi objektivnog i blagovremenog upoznavanja javnosti sa faktorima koji generišu organizirani kriminal, važnijim

slučajevima organiziranog kriminala i primjerima oduzimanja imovine i imovinske koristi stečene kriminalnim aktivnostima.

2. Definiranje organiziranog kriminala

Strategija borbe protiv organiziranog kriminala definira organizirani kriminal oslanjajući se na međunarodne dokumente o transnacionalnom organiziranom kriminalu a naročito na elemente sadržane u Konvenciji UN protiv transnacionalnog organiziranog kriminala. Po strategiji

"Organizirani kriminal podrazumijeva vršenje krivičnih djela od strane organizovane kriminalne grupe ili njenih pripadnika. Pod organizovanom kriminalnom grupom podrazumjeva se grupa od tri ili više lica, koja postoji određeno vrijeme i djeluje sporazumno u cilju vršenja jednog ili više krivičnih djela za koja je propisana kazna zatvora najmanje tri godine ili teža kazna, radi sticanja, posredno ili neposredno, finansijske ili druge koristi."

Također, Strategija definiše osnovne karakteristike organiziranog kriminala. To su: svaki član kriminalne organizacije ima unaprijed određeni, odnosno očigledno određivi zadatak ili ulogu; djelatnost kriminalne organizacije planirana je na duže vrijeme ili za neograničeni vremenski period; djelatnost organizacije zasniva se na primjeni određenih pravila unutrašnje kontrole i discipline članova; djelatnost organizacije planira se i vrši u međunarodnim razmjerama; u vršenju djelatnosti primjenjuje se nasilje, zastrašivanje ili da postoji spremnost za njihovu primjenu; u vršenju djelatnosti koriste se privredne ili poslovne strukture, pranje novca i nezakonito stečene dobiti; postoji uticaj organizacije ili njenog dijela na političku vlast, sredstva javnog informisanja, zakonodavnu, izvršnu ili sudsku vlast ili na druge važne društvene ili ekonomske činioce.²²⁵

Zajedničke karakteristike organiziranih kriminalnih grupa u Bosni i Hercegovini po Strategiji su sljedeće: saradnja tri i više ljudi u kriminalnoj domeni; postoji hijerarhija u strukturi grupe sa jasnom podjelom rada u grupi; izražena je isključivo težnja za ostvarivanjem profita; upotrebljava se nasilje da se postigne cilj; upotrebljava se moderna tehnologija i infrastruktura; organizirane grupe su veoma dobro povezane na području Bosne i Hercegovine a isto tako i sa drugim kriminalnim grupama u inostranstvu, a ponajviše sa grupama iz Crne Gore, Srbije, Hrvatske, Makedonije, Albanije, Slovenije i Turske; u posljednje vrijeme koriste se pripadnici

²²⁵ Vidi: Strategija str. 7.

pojedinih skupina iz regije za izvršenje naručenih ubistava koja se mogu povezati sa organiziranim kriminalom.

3. Zakonodavni okvir

Utvrđen je normativnopravni okvir za borbu protiv organiziranog kriminala. Čine ga zakoni koji propisuju nadležnost, ovlašćenja i postupanje svih državnih organa koji učestvuju u borbi protiv organiziranog kriminala.

Državni i entitetski zakoni koji se odnose na organizirani kriminal su:

1.KZ Bosne i Hercegovine²²⁶ – Glava XXII (Dogovor, Pripremanje, Udruživanje i Organizirani kriminal) koja obuhvataju krivična djela: član 247 - Dogovor za učinjenje krivičnog djela, član 248 - Pripremanje krivičnih djela, član 249 - Udruživanje radi činjenja krivičnih djela, član 250 - Organizirani kriminal.

2.KZ Federacije Bosne i Hercegovine²²⁷ - Glava XXIX (Krivična djela protiv pravosuđa) obuhvata krivična djela: član 338 - Dogovor za učinjenje krivičnih djela, član 339 - Pripremanje krivičnih djela, član 340 - Udruživanje radi činjenja krivičnih djela, član 341 - Učestvovanje u grupi ljudi koja učini krivično djelo, član 342 - Zločinačka organizacija;

3.KZ RS²²⁸ - Glava XXX (Krivična djela protiv javnog reda i mira), obuhvata krivična djela: član 383 - Zločinačko udruženje, član 383 a - Organizirani kriminal, član 384 - Dogovor za izvršenje krivičnog djela;

4. KZ Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine²²⁹ – Glava XXIX (Krivična djela protiv pravosuđ obuhvata krivična djela: član 332 – Dogovor za učinjenje krivičnih djela, član 333 - Pripremanje krivičnog djela, član 334 - Udruživanje radi počinjenja krivičnih djela, član 335 - Sudjelovanje u grupi ljudi kojapočini krivično djelo, član 336 - Zločinačka organizacija.²³⁰

²²⁶ Krivični zakon Bosne i Hercegovine, "Sl. Glasnik, Bosne i Hercegovine" br. 03/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 08/10.

²²⁷ Krivični zakon FBiH (Službene novine FBiH, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05 i 42/10).

²²⁸ Krivični zakon RS, (Službeni glasnik RS, br. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06 i 73/10).

²²⁹ Krivični zakon Brčko Distrikta BiH (Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, br. 10/03, 45/04, 06/05 i 21/10).

²³⁰ Strategija. Str. 14 i 15.

4. Institucionalni okvir

Na nivou Bosne i Hercegovine, u okviru Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine djeluju agencije koje se bave suzbijanjem organiziranog kriminala: Državna agencija za istrage i zaštitu (SIPA), Granična policija Bosne i Hercegovine (GP Bosne i Hercegovine), i Ured za saradnju s Interpolom (NCB Interpol Sarajevo).²³¹

Za poslove i zadatke sprječavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti nadležno je Finansijsko-obavještajno odjeljenje (FOO) u sjedištu SIPA - e i kao takvo glavni je nosilac aktivnosti u Bosne i Hercegovine po pitanjima iz svoje nadležnosti.

U sastavu Granične policije Bosne i Hercegovine (GP Bosne i Hercegovine) djeluje Centralni istražni ured, koji je nadležan za sprječavanje i otkrivanje krivičnih djela iz oblasti organiziranog prekograničnog kriminala a naročito u onom dijelu koji se odnosi na krijumčarenje ljudi, ilegalnih migracija i krijumčarenje roba.

U sastavu Ministarstva sigurnosti djeluje Ured za saradnju s Interpolom (*Nacionalni centralni biro* – NCB Interpol Sarajevo), kao samostalna služba čija se prava i dužnosti uređuju posebnim propisima. Zadatak je ove službe obezbijediti i unaprijediti saradnju s policijskim organima i pravosudnim institucijama u borbi protiv transnacionalnog organiziranog kriminala i drugih vidova međunarodnog kriminala.

Sud Bosne i Hercegovine i Tužilaštvo Bosne i Hercegovine djeluju na državnom nivou i njihove nadležnosti su propisane Zakonima o Sudu Bosne i Hercegovine i Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.

U cilju efikasnijeg postupanja u borbi protiv organiziranog kriminala u Tužilaštvu Bosne i Hercegovine je formiran Posebni odjel za organizirani kriminal, ekonomski kriminal i korupciju.

Obavještajno sigurnosna agencija (OSA/OBA) djeluje kao samostalna agencija za prikupljanje sigurnosno-obavještajnih podataka a za svoj rad je odgovorna Parlamentu Bosne i Hercegovine. Njene nadležnosti propisane su Zakonom o obavještajno - bezbjednosnoj agenciji Bosne i Hercegovine.

Značajnu ulogu u borbi protiv organiziranog kriminala ima i Uprava za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine, kao samostalna upravna organizacija, na nivou Bosne i Hercegovine koja

²³¹ Ibid. Str. 15.

je uspostavljena Zakonom o sistemu indirektnog oporezivanja i direktno je odgovorna Savjetu ministara Bosne i Hercegovine.

Pored institucija na državnom nivou, na nivou entiteta, u borbi protiv organiziranog kriminala značajnu ulogu imaju Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova (FMUP), Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske, kao i Policija Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Na nivou entiteta djeluju okružna i kantonalna tužilaštva dok u okviru Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine djeluje Tužilaštvo Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. U Republici Srpskoj formirano je i Specijalno tužilaštvo sa isključivom nadležnošću za borbu protiv organiziranog kriminala.

5. Zloupotreba opojnih droga

Članom 7 (1) Zakona o sprječavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga u Bosni i Hercegovini iz 2006. godine²³² propisana je obaveza Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine da donese Državnu strategiju nadzora nad opojnim drogama, sprječavanja i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u BiH, s ciljem stvaranja osnova za glavne pravce reformskih djelovanja organa vlasti, ustanova, udruženja i drugih pravnih i fizičkih lica u Bosni i Hercegovini u ovoj oblasti u srednjoročnom periodu. Strategija je usvojena u martu 2009. godine²³³ i utemeljena na principima koji omogućavaju aktivnu borbu protiv zloupotrebe opojnih droga.²³⁴

5.1. Institucionalni okvir za realizaciju ciljeva

Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine je uspostavilo u skladu sa članom 411 Zakona o krivičnom postupku, centralnu evidenciju pravosnažnih presuda za krivična djela za koja se međunarodnim ugovorima predviđa centralizacija podataka, gdje spadaju i krivična djela neovlaštene proizvodnje, prerađivanja i prodaje opojnih droga i otrova.

Savjet ministara Bosne i Hercegovine je u skladu sa članom 8 (1) Zakona ustanovio Komisiju za suzbijanje zloupotrebe opojnih droga²³⁵ sa zadatkom usklađivanja aktivnosti ministarstava i

²³² Službeni glasnik BiH, broj: 8/06.

²³³ Državna strategija nadzora nad opojnim drogama, sprječavanja i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u Bosni i Hercegovini za period 2009 – 2013. Sarajevo, mart 2009. godine.

²³⁴ Navedeno je 13 principa. Str. 7-8.

²³⁵ U obavljanju poslova iz Člana 8. stav (1) ovog zakona, Komisija za opojne droge:

- a) razmatra pitanja i daje preporuke i prijedloge za sprovođenje međunarodnih konvencija o kontroli opojnih droga i drugih propisa i mehanizama djelovanja;
- b) razvija i stara se o sveobuhvatnom i sistematskom sprovođenju strategije nadzora nad opojnim drogama, sprječavanja i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga;
- c) propagira preventivno djelovanje i javno obavještanje o štetnoj upotrebi opojnih droga;
- d) uspostavlja sistem prikupljanja podataka o prirodi i raširenosti pojave zloupotrebe opojnih droga u Bosni i Hercegovini, te sistem njihove obrade;
- e) koordinira i pruža podršku aktivnostima nevladinih organizacija i ostalih udruženja u prevenciji i tretmanu štetne upotrebe opojnih droga;
- f) predlaže zakone i ostale propise te druge mehanizme djelovanja u vezi s problematikom zloupotrebe i štetne upotrebe opojnih droga;
- g) obavlja i ostale poslove koje joj povjeri Savjet ministara.

samostalnih upravnih organizacija te drugih subjekata uključenih u sprovođenje Državne strategije nadzora nad opojnim drogama i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u Bosni i Hercegovini kao i radi kontrole sprovođenja Državne strategije.

Pored policijskih organa entiteta i policije Distrikta u okviru Ministarstva sigurnosti BiH uspostavljen je i Odjel za suzbijanje zloupotrebe droga, kao i agencije koje se između ostalog bave i suzbijanjem nedozvoljene trgovine drogama i to: Državna agencija za istrage i zaštitu, Granicna policija i Kancelarija za saradnju sa INTERPOL-om.

Kao samostalna agencija za prikupljanje obavještajno-sigurnosnih podataka na nivou države djeluje Obavještajno-sigurnosna agencija.

Također je značajna i uloga pravosudnih organa u borbi protiv zloupotrebe droga.

5.2. Pravni okvir za realizaciju Strategije

Pravni okvir za realizaciju Strategije čine:

Konvencije Ujedinjenih Nacija na kojima se bazira Strategija nadzora nad opojnim drogama: Konvencija Ujedinjenih Nacija o opojnim drogama iz 1961. godine, koja je izmijenjena i dopunjena Protokolom iz 1972. godine, Konvencija o psihotropnim supstancama iz 1971. godine i Konvenciji protiv ilegalne trgovine opojnim drogama i psihotropnim supstancama iz 1988. godine;

Strategija Evropske unije za borbu protiv droga 2005-2012. godine;

Konvencija UN o pravima djeteta koja obavezuje države članice da djeci obezbijede zaštitu i brigu koja je neophodna za njihovu dobrobit, uzimajući u obzir prava i obaveze osoba koje su pravno odgovorni za dijete;

Politika zdravlja za sve sačinjena od Svjetske zdravstvene organizacije;

Konvencije UN protiv transnacionalnog organiziranog kriminala iz 2000. godine.

Zakonski okvir Bosne i Hercegovine pored ustava i krivičnih zakona države i entiteta čini Zakon o sprječavanju i suzbijanju zloupotreba opojnih droga.²³⁶

²³⁶ Zakon o sprječavanju i suzbijanju zloupotreba opojnih droga. („Sl. Glasnik BiH“, broj 8/06).

Državna strategija sadrži i opšte ciljeve nadzora nad opojnim drogama.²³⁷ Značajan dio Strategije odnosi se na prevenciju, edukaciju i liječenje ovisnika. Propisane su i mjere policijskih organa za sprječavanje i smanjenje ponude opojnih droga na ilegalnom tržištu u Bosni i Hercegovini. Predviđena je i izrada Državnog akcionog plana borbe protiv zloupotrebe opojnih droga.

Donesen je *Državni akcioni plan za borbu protiv zloupotrebe opojnih droga za period 2009 - 2013. godine* koji je sačinilo Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine a usvojio Savjet ministara. Akcioni plan je usmjeren na realizaciju strateških ciljeva utvrđenih Državnom strategijom. Za svaku od strateških oblasti u Akcionom planu definirani su posebni ciljevi, prioritetne mjere, aktivnosti sprovođenja, rokovi izvršenja i nosioci sprovođenja.²³⁸ "Posebna pažnja u Akcionom planu posvećena je uspostavljanju efikasnog sistema borbe protiv zloupotrebe i prometa psihoaktivnih supstanci, koji predviđa uspostavljanje nezavisnog multisektoralnog ureda za suzbijanje zloupotrebe opojnih droga na nivou BiH (Ured za droge)."²³⁹

²³⁷ Državna strategija nadzora nad opojnim drogama, sprečavanja i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u BiH, kao svoje opšte ciljeve postavlja: „Podizanje nivoa svijesti kroz obrazovanje zajednice u cilju primjene zdravih stilova života i očuvanje mentalnog zdravlja; suzbijanje i sprječavanje daljeg širenja zloupotrebe psihoaktivnih supstanci; sprječavanje razvoja bolesti ovisnosti, smrtnosti i ošteđenja zdravlja zbog zloupotrebe psihoaktivnih supstanci; smanjenje šteta po zajednicu nastalih zbog zloupotrebe psihoaktivnih supstanci; smanjenje potražnje psihoaktivnih supstanci, prvenstveno kod mladih; jačanje institucionalnih kapaciteta i odgovornije uključivanje društva; unapređenje legislative i njene primjene; smanjenje ponude psihoaktivnih supstanci, te formiranje nezavisnog multisektoralnog ureda za suzbijanje zloupotrebe opojnih droga na nivou Bosne i Hercegovine. Str. 10.

²³⁸ Akcioni plan str. 10.

²³⁹ Ibid.

6. Korupcija

Bosna i Hercegovina je usvojila *Strategiju za borbu protiv korupcije za period 2009 – 2014.* godine kao i Akcioni plan za sprovođenje strategije za borbu protiv korupcije. Strategija je podijeljena na sedam dijelova i pored Uvoda sadrži sljedeća poglavlja: Izgradnja kapaciteta Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije; Prevencija korupcije; Edukacija, obuka i javna svijest; Sprovođenje zakona; Koordinacija i implementacija strategije; i Međunarodna saradnja. Ciljevi Strategije su:

1. Uspostaviti efikasan sistem za koordiniranje aktivnosti vlasti u BiH usmjerenih na borbu protiv korupcije, kako bi se osigurala konzistentnost i održivi rezultati aktivnosti provedenih u sklopu ove strategije;

2. Uspostaviti sistem za prevenciju korupcije u svim strukturama javnih institucija u BiH, kako bi se minimizirao rizik od korupcije;

3. Izgraditi kapacitete tijela za borbu protiv korupcije na svim nivoima vlasti, kako bi se na efikasan način upravljalo programima za sprječavanje korupcije, educiralo bosanskohercegovačko društvo o rizicima od korupcije, koordinirala borba protiv korupcije, otkrivali i provjeravali slučajevi korupcije i pokretali odgovarajući postupci protiv počinilaca;

4. Podići svijest bosanskohercegovačkog društva u cjelini i određenih stručnih grupa i udruženja o rizicima korupcije i ojačati već postojeće negativno mišljenje bosanskohercegovačkog društva o korupciji, te osigurati učešće civilnog društva u svim aktivnostima koje provode javne institucije u cilju suzbijanja i borbe protiv korupcije.²⁴⁰

Institucionalni okvir za realizaciju ciljeva. Institucionalni okvir za realizaciju ciljeva čine: Parlamentarna skupština BiH; Vijeće ministara BiH i državne institucije; Parlament Federacije BiH i Narodna skupština RS; entitetske vlade i institucije; Skupština Brčko Distrikta BiH; Vlada i institucije Brčko Distrikta BiH; javna preduzeća i ustanove; političke stranke; univerziteti i druge obrazovne institucije; udruženja i institucije civilnog društva; građani; mediji; i privatni sektor.²⁴¹

²⁴⁰ Strategija, str. 4.

²⁴¹ Strategija, str. 7

Pravni okvir. Pravni okvir za realizaciju ciljeva Strategije utvrđen je: Konvencijom UN protiv korupcije iz 2003. godine; Krivično-pravnom konvencijom o korupciji Vijeća Evrope iz 1999. godine i njezinim Protokolom (Dodatni Protokol na Krivično-pravnu konvenciju o korupciji Vijeća Evrope iz 2003. godine); Građansko-pravnom konvencijom o korupciji Vijeća Evrope iz 1999. godine; Konvencijom Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organiziranog kriminala iz 2000. godine; Konvencijom UN protiv nedozvoljenog prometa opojnim drogama i psihotropnim supstancama iz 1988. godine; Konvencijom UN za suzbijanje finansiranja terorizma; FATF preporukama koje se odnose na pranje novca i finansiranje terorističkih aktivnosti; i Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN-a br. 1267, 1373 i 1377, koje se odnose na finansiranje terorističkih aktivnosti.²⁴²

Akcioni plan za sprovođenje strategije za borbu protiv korupcije 2009 – 2014. godine odnosi se na: 1. izgradnju kapaciteta Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije; 2. prevenciju korupcije; 3. obrazovanje, obuka i upoznavanje javnosti; 4. provedbu zakona; i 5. koordinaciju i sprovedbu Strategije.

Zakonom o Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije²⁴³ ustanovljena je Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije kao nezavisno tijelo koje za svoj rad odgovara Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine. Njen zadatak je kreiranje politike prevencije korupcije i praćenje njene provedbe.

Ciljevi koji se žele postići osnivanjem Agencije su: a) identificiranje i eliminiranje uzroka korupcije; b) odvracanje lica od činjenja krivičnih djela u vezi sa korupcijom; c) osiguranje i unapređenje pravnog okvira za prevenciju korupcije; d) podsticanje učešća civilnog društva u prevenciji korupcije; e) podizanje svijesti javnosti i stvaranje odnosa netolerancije prema korupciji; f) edukacija i bolje upoznavanje društva o uzrocima i posljedicama uticaja korupcije, te o aktivnom učešću u njenoj prevenciji; g) promoviranje transparentnog i odgovornog rada organa i institucija u Bosni i Hercegovini.

²⁴² Strategija, str. 18.

²⁴³ Objavljen u Službenom glasniku BiH, broj: 103/09 od 30. 12. 2009. godine.

7. Trgovina ljudima

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je usvojilo *Akcionni plan za sprečavanja trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini 2008 – 2012.* godine, koji predstavlja nastavak ranije ustanovljene prakse usvajanja akcionih planova za sprečavanje trgovine ljudima. Ciljevi koji se žele ostvariti akcionim planom odnose se na: sistem podrške, prevenciju, zaštitu i pomoć žrtvama i svjedocima, krivično gonjenje i međunarodnu saradnju. Sastavni dio Akcionog plana predstavlja i Operativni plan aktivnosti za isti period i njime se razrađuju ciljevi Akcionog plana i utvrđuju konkretne mjere za postizanje utvrđenih ciljeva. Utvrđuju se odgovorne institucije i partneri iz vladinog i nevladinog sektora, vremenski okvir, finansijska sredstva kao i pokazatelji ostvarenih rezultata.

Institucionalni okvir. Institucionalni okvir za realizaciju postavljenih ciljeva čine: Državni kordinator²⁴⁴ i Ured državnog koordinatora, Državna grupa,²⁴⁵ Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine, Ministarstva pravde entiteta, kantona i Brčko distrikta, Ministarstvo civilnih poslova kao i ministarstva nadležna za zdravstvo i zdravstveno osiguranje i socijalnu zaštitu i rad entiteta, kantona i Brčko distrikata, ministarstva za obrazovanje, radne grupe za prevenciju kao i vladine i nevladine organizacije. Kao posebna mjera predviđena je uspostava Odsjeka unutar Ministarstva sigurnosti koji će osigurati administrativnu i tehničku podršku Državnoj grupi i svim drugim učesnicima u provođenju akcionog plana.

Pravni okvir. Osnovni međunarodnopravni dokument sa kojim je nužno uskladiti zakonodavstvo Bosne i Hercegovine je Konvencija vijeća Evrope o borbi protiv trgovine ljudima.²⁴⁶

Zakonodavni okvir za realizaciju postavljenih ciljeva čine Krivični zakon Bosne i Hercegovine i krivični zakoni entiteta,

²⁴⁴ Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je 2003. godine uspostavilo funkciju Državnog koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima i ilegalne migracije u Bosni i Hercegovini.

²⁴⁵ Udarna grupa za borbu protiv trgovine ljudima i organizirane ilegalne imigracije kao oblika organiziranog kriminala formirana je 2004. godine. (Službeni glasnik BiH, broj: 3/04).

²⁴⁶ Poglavlje II Konvencije propisuje da potpisnici imaju opću obavezu izrade politike prevencije trgovine ljudima. Ova politika mora biti usvojena na državnom nivou, te mora osigurati koordinaciju različitih tijela nadležnih za ovo pitanje, kao i uključiti organizacije civilnog društva koje se bave sprečavanjem trgovine ljudima i pružanjem pomoci žrtvama.

kantona i Brčko distrikta. Sva krivična djela povezana sa trgovinom ljudima u Krivičnom zakonu Bosne i Hercegovine svrstana su u poglavlje: Krivična djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom. Zakonom o putnim ispravama iz maja 2007. godine u Bosni i Hercegovini su uvedeni biometrijski pasoši. Zakonom o kretanju i boravku stranaca i azilu Bosne i Hercegovine precizirane su obaveze prevoznika kao i sankcije u slučaju neispunjavanja obaveza. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine usvojilo je 2008. godine *Pravilnik o zaštiti stranih žrtava trgovine ljudima*. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je 2007. godine usvojilo *Pravila o zaštiti žrtava i žrtava svjedoka trgovine ljudima državljana Bosne i Hercegovine*. Ovdje su također značajni: Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine²⁴⁷, Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka²⁴⁸ i Zakon o programu zaštite svjedoka u Bosni i Hercegovini²⁴⁹.

Procedurama za postupanje sa žrtvama trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini, usvojenim 2005. godine (*Vlašicke procedure*), utvrđena su sredstva međusobne saradnje po pitanju upućivanja žrtava trgovine ljudima, između nadležnih institucijama u Bosni i Hercegovini, nevladinih organizacija i Međunarodne organizacije za migracije (IOM).²⁵⁰

²⁴⁷ Službeni glasnik BiH, broj: 3/03.

²⁴⁸ Službeni glasnik BiH, broj: 3/03 i 61/04.

²⁴⁹ Službeni glasnik BiH, broj: 29/04.

²⁵⁰ ODIHR i Vijeće Evrope, Analiza pravnih propisa koji se odnose na borbu protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini Mišljenje broj: 127/2009 (MASz)). Dostupno na: www.legislationline.org. 4.3.2013.

8. Migracije i azil

Bosna i Hercegovina je usvojila Strategiju u oblasti migracija i azila i akcioni plan za period 2012 – 2015. godine. Osnovni principi na kojima se temelji ovaj dokument su: princip zakonitosti, princip sigurnosti države i njenih građana, princip integracije i princip međunarodne saradnje.²⁵¹

8.1. Institucionalni okvir

U okviru Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine nalazi se Sektor za imigraciju koji ima dva odsjeka: Odsjek za upravne poslove i readmisiju i Odsjek za analitiku, strateško planiranje, nadzor i obuku. Također u Ministarstvu sigurnosti osnovan je Sektor za azil koji ima tri odsjeka: Odsjek za postupak azila, Odsjek za podršku i Odsjek za prihvata i program.

Zakonom o Službi za poslove sa strancima uspostavljena je Služba za poslove sa strancima kao upravna organizacija u Ministarstvu sigurnosti. Služba ima tri sektora: Sektor za operativnu podršku, Sektor za readmisiju, prihvata i smještaj i Sektor za administraciju. Zakonom o Državnoj graničnoj službi Bosne i Hercegovine²⁵² uspostavljena je Državna granična služba Bosne i Hercegovine. Ministarstvo vanjskih poslova ima određene nadležnosti u sistemu upravljanja migracijama u Bosni i Hercegovini. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice ima Sektor za izbjeglice, raseljene osobe i stambenu politiku, koji po ustroju ima tri odjela, i to: Odjel za praćenje ostvarivanja prava izbjeglica, raseljenih osoba i povratnika, Odjel za povratak izbjeglica, raseljenih osoba, prihvata izbjeglica u Bosni i Hercegovini i koordiniranje rada centara za zbrinjavanje izbjeglica u Bosni i Hercegovini, kao i Odjel za stambenu politiku i analitičko-planske poslove.²⁵³ Odlukom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine imenovano je Koordinaciono tijelo za praćenje implementacije strategije u oblasti imigracije i azila i Akcionog plana za razdoblje 2008-2011. godine.²⁵⁴

²⁵¹ Uvjeti mape puta za liberalizaciju viznog režima uglavnom su se odnosili na pitanja migracije i azila čije je sveobuhvatno ispunjavanje rezultiralo ukidanjem viznog režima za državljane Bosne i Hercegovine.

²⁵² Službeni glasnik BiH, broj: 19/01.

²⁵³ Strategija u oblasti migracija i azila i akcioni plan za period 2012 – 2015. Godine str. 41.

²⁵⁴ Ibid, str. 43.

8.2. Pravni okvir

Međunarodne konvencije: 1. Konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda; 2. Konvencija o statusu izbjeglica iz 1951. godine i Protokol o statusu izbjeglica iz 1967. godine; 3. Konvencija o pravima djeteta; 4. Konvencija protiv mučenja i drugih surovih, nehumanih ili ponižavajućih tretmana ili kažnjavanja; 5. Evropska konvencija o sprečavanju mučenja, nehumanog ili ponižavajućeg tretmana ili kažnjavanja; 6. Konvencija o statusu lica bez državljanstva; 7. Konvencija o zaštiti prava svih radnika – migranata i članova njihovih porodica; 8. Konvencija Vijeća Evrope o akciji protiv trgovine ljudima; i 9. Protokol za sprječavanje, zaustavljanje i kažnjavanje trgovine ljudima, naročito ženama i djecom kojim se dopunjuje Konvencija Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog kriminala. U ovoj materiji primjenjuju se različite direktive kao pravna stečevina Evropske unije²⁵⁵ kao i akti Savjeta Evrope.²⁵⁶ Također su u primjeni različiti podzakonski akti doneseni na osnovu Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu.²⁵⁷ Na državnom i entitetskim nivoima u Bosni i Hercegovini postoji veliki broj agencija za provedbu zakona koje su nadležne za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i povezanih krivičnih djela.

²⁵⁵ Ibid, str. 137-138.

²⁵⁶ Strategija, str. 21-25.

²⁵⁷ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj: 36/08. U Strategiji su navedeni na str. 131-136.

9. Pranje novca i finansiranje terorizma

Strategija i akcioni plan za sprječavanje pranja novca i finansiranje terorizma za period 2009 – 2013. godine. Ciljevi Strategije su: 1. Razviti mehanizam za izvještavanje i saradnju javnog i privatnog sektora s ciljem borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma; 2. Pojačati razmjenu informacija između organa vlasti u Bosni i Hercegovini; 3. Osigurati sveobuhvatnu istragu, krivično gonjenje i sudski postupak protiv pranja novca, predikatnih krivičnih djela i finansiranja terorističkih aktivnosti; 4. Razvoj i primjena proaktivnog pristupa međunarodnoj saradnji u sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma; 5. Razviti i uskladiti pravni okvir u Bosni i Hercegovini u vezi sa pranjem novca i finansiranjem terorizma kako bi se usaglasio s međunarodnim standardima; i 6. Povećanje informiranosti javnosti i razvoj zajedničkog programa obuke za javni i privatni sektor.

9.1. Institucionalni okvir

Radi sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma uspostavljena je „Radna grupa za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, koja predstavlja međuinstitucijsko stručno tijelo formirano od strane Vijeća ministara Bosne i Hercegovine koje je zaduženo da pomaže u sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.²⁵⁸

9.2. Pravni okvir

Sadržan je u Zakonu o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.²⁵⁹

Najčešće korištene metode za pranje novca stečenog vršenjem kriminalnih radnji u Bosni i Hercegovini su: 1. korištenje gotovine; 2. osnivanje lažnih preduzeća; 3. korištenje fizičkih lica kao prividnih partnera za potrebe osnivanja lažnih preduzeća, otvaranja bankovnih računa i kupovinu imovine; 4. ulaganje u građevinsku

²⁵⁸ Odluke o formiranju Radne grupe institucija Bosne i Hercegovine za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti 92/08, 2008, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

²⁵⁹ Zakonu o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj: 59/09.

industriju; 5. ulaganje u nekretnine; i 6. ulaganje u proces privatizacije.²⁶⁰

Radi sprovođenja Strategije usvojen je Akcioni plan za provedbu Strategije za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. Akcioni plan je zapravo popis aktivnosti koje se moraju izvršiti da bi se provela Strategija za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. Funkcija pojedinačnih aktivnosti je osigurati provedbu strateškog cilja.

²⁶⁰ Strategija str. 12.

10. Kontrola malog oružja i lakog naoružanja

Strategija i akcioni plan kontrole malog oružja i lakog naoružanja u Bosni i Hercegovini za period 2008 – 2012. godine. Strategijom su propisani ciljevi kao i nosioci aktivnosti za provedbu strategije. Odlukom Savjeta ministra 2007. godine formiran je Koordinacioni odbor za malo oružje i lako naoružanje.

Na nivou Jugoistočne Evrope stvorene su sljedeće institucije:

1. Regionalnog centra za kontrolu malog oružja za jugoistočnu Evropu (SEESAC);
2. Centar za sigurnosnu saradnju (RACVIAC); RACVIAC je diplomatska, međunarodna, nezavisna, neprofitna regionalna, akademska organizacija sa misijom da ubrza dijalog i saradnju u bezbjednosnim pitanjima u Jugoistočnoj Evropi kroz partnerstvo između zemalja u regionu i njihovim međunarodnim Partnerima; i
3. Radne grupe za borbu protiv krijumčarenja SALW-a (SECI).²⁶¹

Pravni okvir. Pravni okvir čine:

1. Zakon o uvozu i izvozu oružja i vojne opreme i kontroli uvoza i izvoza proizvoda dvojne namjene ("Službeni glasnik BiH", broj:5/03, 35/03, 9/04 i 14/05);
2. Zakon o ispitivanju, žigosanju i obilježavanju rucnog vatrenog oružja i municije ("Službeni glasnik BiH", broj:21/03);
3. Pravilnik o uslovima koje moraju ispunjavati privredna društva-preduzeca, ustanove ili laboratorije za ispitivanje, žigovanje i obilježavanje rucnog vatrenog oružja, municije i aparata;
4. Pravilnik o postupku za ispitivanje, žigovanje i obilježavanje rucnog vatrenog oružja, municije i rucnih aparata i naprava;
5. Krivični zakon Bosne i Hercegovine;
6. Jedinstvena Odluka o graničnim prijelazima;
7. Zakon o kontroli kretanja oružja i vojne opreme;
8. Zakon o oružju;
9. Zakon o prevozu opasnih materija; i
10. Zakonom o zaštiti okoliša.

²⁶¹ Vidi: Strategija.

11. Zaključak

Radi ispunjavanja svojih međunarodnih obaveza ali i radi zaštite društva od različitih kriminalnih aktivnosti Bosna i Hercegovina je pristupila usvajanju i sprovođenju Strategije Bosne i Hercegovine za borbu protiv organiziranog kriminala. Ova strategija je krovni instrument koji se bavi organiziranim kriminalom u Bosni i Hercegovine kroz definiranje pojma i pojava oblika organiziranog kriminala. Analiziraju se prijetnje od organiziranog kriminala kao i faktori koji pogoduju organiziranom kriminalu. Posebna pažnja je posvećena korupciji, nedozvoljenom prometu opojnim drogama, trgovini ljudima, migracijama i azilu, pranju novca i finansiranju terorizma i kontroli malog oružja i lakog naoružanja. Za svaku od ovih kriminalnih aktivnosti usvojena je posebna strategija. Za sve strategije je zajedničko da utvrđuju ciljeve radi kojih se usvajaju kao i institucionalni i pravni okvir za njihovu realizaciju. Navode se međunarodnopravni dokumenti koji predstavljaju osnov usvajanja strategije a onda zakoni i drugi propisi Bosne i Hercegovine koji predstavljaju pravno sredstvo za realizaciju strategije. Također se navode postojeći ili osnivaju novi organi kojima se stavlja u zadatak realizacija strategije.

Radi realizacije strategije usvaja se i akcioni plan. Za svaku od strateških oblasti u akcionom planu definirani su posebni ciljevi, prioritetne mjere, aktivnosti sprovođenja, rokovi izvršenja i nosioci sprovođenja.

Prilozi

A) Primjeri međunarodne krivičnopravne pomoći u praksi sudova

*Predmet Branimir Glavaš*²⁶²

U predmetu *Branimir Glavaš*, Sud BiH je optuženom izrekao kaznu od 8 godina zatvora jer je osuđen pravosnažnom presudom Županijskog suda u Zagrebu, Hrvatska.²⁶³

Županijski sud u Zagrebu²⁶⁴ izrekao je Glavašu jedinstvenu kaznu zatvora od 10 godina za krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 120. stav 1. u vezi sa članom 43. stav 1. OKZ RH.²⁶⁵ Vrhovni sud Republike Hrvatske²⁶⁶ preinačio je presudu i izrekao Glavašu kaznu zatvora od 8 godina za krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva, iz člana 120. stav 1. OKZ RH.²⁶⁷

U dopisu koji je Županijski sud u Zagrebu uputio nadležnim vlastima u BiH navedeno je da je Branimir Glavaš napustio Republiku Hrvatsku i preselio u BiH prije pravosnažnosti presude.²⁶⁸

U pismu koje je Branimir Glavaš poslao Sudu BiH stoji da on kao građanin BiH „politički izrečenu presudu Republike Hrvatske želi da izdržava“ na teritoriji BiH.²⁶⁹ Ministarstvo pravde BiH dostavilo je Sudu BiH dokumente i zamolnicu Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske u kojem se traži od BiH da preuzme

²⁶² Preuzeto iz: Međunarodno krivično pravo i praksa. Materijali za praktičnu obuku. Saradnja i međusobna pravna pomoć. International Criminal Law Servis (ICLS). Nastavna oblast 15. Str. 29-32.

²⁶³ Sud BiH, Branimir Glavaš, predmet br. SU-10-431/10, prvostepena presuda od 20. septembra 2010. godine, str. 1-4 (str. 1-5 BHS) (presuda u relevantnom dijelu potvrđena u žalbenom postupku).

²⁶⁴ Županijski sud u Zagrebu, Branimir Glavaš, predmet br. X K-rz-1/07, 8. maj 2009. godine.

²⁶⁵ Sud BiH, *Branimir Glavaš*, prvostepena presuda, str. 4 (str. 5 BHS).

²⁶⁶ Vrhovni sud Hrvatske, Branimir Glavaš, predmet br. Kz 84/10-8, 2. juni 2010. godine.

²⁶⁷ Sud BiH, *Branimir Glavaš*, prvostepena presuda, str. 5 (str. 6 BHS).

²⁶⁸ *Ibid.* na str. 8 (str. 9 BHS). (presuda u relevantnom dijelu potvrđena u žalbenom postupku) (odnosi se na Županijski sud u Zagrebu, dopis br. X-K-rz-1/07 od 19. avgusta 2010. godine).

²⁶⁹ Sud u BiH, *Branimir Glavaš*, prvostepena presuda, str. 8 (str. 9 BHS) (presuda u relevantnom dijelu potvrđena u žalbenom postupku) (odnosi se na pismo osuđenog Branimira Glavaša od 19. septembra 2010. godine).

izvršenje zatvorske kazne protiv Glavaša.²⁷⁰ Sud je postupio u skladu s članom 68. stav 1. i 2. Zakona BiH o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima i odredbama iz Sporazuma br. 1., 2. i 14. između vlada Bosne i Hercegovine, Federacije BiH i Republike Hrvatske o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima.

Sudsko vijeće održalo je sjednicu na kojoj je prisustvovalo Tužilaštvo BiH i branilac optuženog.²⁷¹ Branimir Glavaš nije bio prisutan, i ako je bio propisno pozvan.

Vijeće je razmotrilo zahtjev za izvršenje sudske presude koji je uputilo Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske. Vijeće je zaključilo da su ispunjeni uslovi za donošenje formalne odluke domadeg suda.²⁷² Vijeće je ispitalo da li su ispunjeni uslovi iz člana 63. Zakona BiH o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima. Pri tome, vijeće je cijenilo sljedeće:

Prirodu krivičnog djela optuženog koje predstavlja kršenje člana 173. stav 1. tačka a) i (c) KZ-a BiH, u vezi sa članom 180. stav 1. KZ-a BiH.²⁷³

Na osnovu uvjerenja o državljanstvu Bosne i Hercegovine, utvrđeno je da je Branimir Glavaš državljanin Bosne i Hercegovine.²⁷⁴ Vijeće je utvrdilo da su ispunjeni uslovi iz Sporazuma²⁷⁵ i člana 63. Zakona BiH o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima.²⁷⁶

²⁷⁰ *Branimir Glavaš*, prvostepena presuda, str. 4 (str. 5 BHS).

²⁷¹ *Ibid.* str. 5 (str. 6 BHS).

²⁷² *Ibid.* str. 7 (str. 8 BHS).

²⁷³ *Ibid.*

²⁷⁴ *Ibid.* str.7 (str. 8-9 BHS).

²⁷⁵ Član 2. prvobitnog Sporazuma iz 1996. godine glasi:

(1) Nadzor ili izvršenje prema odredbama ovog sporazuma preuzet de se, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

1. ako je osuđena osoba državljanin države izvršenja ili tamo ima stalno prebivalište,
2. ako je sudska odluka pravosnažna,
3. ako se osuđena osoba s tim saglasi,
4. ako je djelo, na kojem se zasniva pravosnažna sudska odluka, krivično djelo prema pravu obje države,
5. ako država presuđenja i država izvršenja pristaje na prijenos izvršenja ili nadzora,
6. ako osuđena osoba u vrijeme podnošenja molbe ima izdržati još najmanje šest mjeseci kazne.

(2) U posebnim slučajevima ugovorne strane mogu pristati na prijenos izvršenja navedenog u tački 6. Stav 1. ovog Sporazuma.

Prema tome, u skladu sa članom 68. Zakona BiH o međunarodnoj pomoći u krivičnim stvarima i članovima 39, 42, 48, 49. i 50. KZ-a BiH, Sud BiH izrekao je krivičnu sankciju protiv osuđenog Branimira Glavaša.²⁷⁷

Odbrana je tvrdila da je zahtjev Republike Hrvatske preuranjen jer izvršenje zatvorske kazne, prema zakonima Hrvatske, može početi tek kada ta kazna postane pravomodna i izvršna. Odbrana dalje tvrdi da ta presuda nema potvrdu izvršnosti²⁷⁸ i da Županijski sud u Zagrebu nije imao podatak o izvršnosti presude kada je uputio zamolnicu BiH, jer nije imao dostavnicu iz koje bi proizlazilo da je osuđeni primio presudu Vrhovnog suda Republike Hrvatske.²⁷⁹ Na temelju navedenog, odbrana osuđenog smatra da podaci i isprave koji su dostavljeni Sudu BiH nisu dovoljni za donošenje presude u smislu člana 68. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima i člana 24. citiranog Sporazuma.²⁸⁰ Odbrana predlaže da Sud BiH putem Ministarstva pravde BiH zatraži od nadležnih pravosudnih organa Republike Hrvatske dopunu molbe u primjerenom roku, kako bi mogao donijeti na zakonu zasnovanu odluku.²⁸¹

Odbrana dalje navodi da prema odredbama člana 62. stav 3. tačka a. – izvršenje strane sudske presude u krivičnim stvarima koja podrazumijeva zatvor, mogude je po molbi strane države, u slučaju kad je osuđeno lice nedostupno drugoj državi, a državljanin je BiH i ima prebivalište u BiH.²⁸² Prema mišljenju odbrane, iz

(3) Ako osuđena osoba ne može dati pravovaljan pristanak na prijenos izvršenja ili nadzora, pristanak zakonskog zastupnika treba pribaviti prema pravu one države na čijoj

teritoriji boravi osuđena osoba. (izbrisano izmjenama sporazuma – vidi dolje).

Napomena: tačka 3. člana 2(1) kao i stav 3. člana 2. Sporazuma izbrisani su Sporazumom između BiH i Republike Hrvatske o izmjenama i dopunama Sporazuma o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima od 11.02.2010. (Izmjene i dopune Sporazuma); Iako ove izmjene sporazuma još nisu ratifikovane, one su primjenjive na privremenoj osnovi od datuma potpisivanja, u skladu s članom 3.

Izmjena i dopuna Sporazuma.

²⁷⁶ Sud BiH, *Branimir Glavaš*, prvostepena presuda, str. 7 (str. 9 BHS).

²⁷⁷ *Ibid.*

²⁷⁸ *Ibid.* str. 5-6 (str. 7 BHS) (odbrana se poziva na član 4. stav 1. Zakona o izvršenju kazne zatvora

Republike Hrvatske).

²⁷⁹ Sud BiH, *Branimir Glavaš*, prvostepena presuda, str. 6 (str. 7 BHS).

²⁸⁰ *Ibid.*

²⁸¹ *Ibid.*

²⁸² *Ibid.* str. 6 (str. 8 BHS).

dokumentacije koja je dostavljena uz molbu Republike Hrvatske nije vidljivo da je ovaj uvjet ispunjen odnosno da je osuđeni Branimir Glavaš nedostupan Republici Hrvatskoj, jer Republika Hrvatska nije ni pokušala pokrenuti postupak izvršenja kazne, a iz dostavnica koje de se dostaviti uz pismeno izjašnjenje odbrane vidljivo je da je osuđeni Županijskom sudu u Zagrebu dostavio svoju adresu u BiH.²⁸³

Prema tome, odbrana tvrdi da pošto je sudu u Zagrebu bila poznata njegova adresa prije postupka međunarodne pravne pomoći, molba za izvršenje presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske je preuranjena.²⁸⁴

Vijeće je odbacilo ove navode.

U žalbi, odbrana je ponovo tvrdila da je zahtjev Republike Hrvatske preuranjen. Odbrana je to tvrdila jer pretresno vijeće nije uzelo u obzir hrvatske zakone, zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i kršenja odredaba KZ-a BiH, jer nije dalo obrazloženje zašto nije uzelo u obzir zakone Hrvatske.²⁸⁵ Pozivajući se na član 23. stav 1. (1) Sporazuma i član 63. stav 1. tačka a) Zakona BiH o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, žalbeno vijeće je zaključilo da se potvrda izvršnosti traži samo po potrebi, a uslov za izvršenje strane presude jedino predstavlja pravosnažnost presude, što je ovdje ispunjeno.²⁸⁶ Prema tome, žalbeno vijeće je zaključilo da nije potrebna klauzula izvršnosti i da molba Republike Hrvatske nije preuranjena.²⁸⁷ Žalbeno vijeće je također zaključilo da činjenica da Branimir Glavaš nije bio dostupan pravosudnim organima Republike Hrvatske nije relevantna za predmet.²⁸⁸

U svojoj žalbi odbrana također ističe da je prvostepeno vijeće pogrešno primijenilo krivični zakon, jer pretresno vijeće nije trebalo primijeniti KZ BiH.²⁸⁹ Žalbeno vijeće je potvrdilo zaključak prvostepenog vijeda da je trebalo primijeniti KZ BiH, a ne KZ SFRJ, zato što je maksimalna kazna dugotrajnog zatvora koju predviđa KZ

²⁸³ *Ibid.*

²⁸⁴ *Ibid.*

²⁸⁵ Sud BiH, Branimir Glavaš, predmet br. SU-10-431/10, drugostepena presuda od 29. novembra 2011. godine, str. 9.

²⁸⁶ *Ibid.* str. 14.

²⁸⁷ *Ibid.*

²⁸⁸ *Ibid.* Str. 15.

²⁸⁹ *Ibid.* Str. 20; *Vidi također* prvostepenu presudu u predmetu *Branimir Glavaš*, str. 7 (str. 8 BHS).

BiH za predmetno krivično djelo blaža za optuženog od maksimalne kazne (smrtne kazne) koju KZ SFRJ predviđa za isto krivično djelo.²⁹⁰

Predmet Tihomir Purda²⁹¹

U predmetu *Tihomir Purda*, Sud BiH odobrio je izručenje Purde pravosudnim organima Republike Srbije.²⁹² Sud BiH je zaključio da su ispunjene zakonske pretpostavke za izručenje iz sljedećih razloga:²⁹³

Potraživani nije državljanin BiH i nije u postupku traženja azila u vrijeme podnošenja molbe;

Međunarodna potjernica za Tihomirom Purdom raspisana je od nadležnih organa i na način predviđen međunarodnim pravnim dokumentima;

Ministarstvo pravde Republike Srbije, putem Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, dostavilo je zamolnicu za izručenje potraživanog Tihomira Purde, sa pratećom dokumentacijom radi predaje nadležnim organima Republike Srbije, zbog krivičnog djela ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika;

Razmatrajudi standard „dovoljno dokaza za sumnju“, kao pretpostavku za izručenje, Sud je zaključio da on ne uključuje razmatranje dokaza od strane sudskih organa moliteljice nego ocjenu da li akti države moliteljice sadrže pozivanje na dokaze;

Na osnovu dokumentacije u spisu, sud je zaključio sljedeće:

²⁹⁰ *Branimir Glavaš*, drugostepena presuda, str. 23. Međutim, izgleda da žalbeno vijeće u ovom slučaju nije slijedilo dosadašnju praksu žalbenih vijeda Suda BiH koji su smatrali da ako je kazna izrečena protiv optuženog bliža propisanoj maksimalnoj kazni, KZ BiH de se smatrati kao blaži zakon, a ako je izrečena kazna bliža minimalnoj kazni, KZ SFRJ de se smatrati kao blaži zakon, jer propisuje 5 godina zatvorske kazne kao minimum, za razliku od 10 godina zatvorske kazne kao minimum koji propisuje KZ BiH. *Vidi npr.*, Sud BiH, *Stupar i dr.*, predmet br. No. X-KRZ-05/24, drugostepena presuda od 9. septembra, 2009. godine, str. 515-518 i *Kurtovid*, predmet br. X-KRZ-06/299, drugostepena presuda od 25. marta 2009. godine, str. 115- 131; vidi također relevantne dijelove Nastavne oblasti 13. i 5.

²⁹¹ Preuzeto iz: Međunarodno krivično pravo i praksa. Materijali za praktičnu obuku. Saradnja i međusobna pravna pomoć. International CriminalaLaw Servis (ICLS). Nastavna oblast 15. Str. 32.

²⁹² Sud BiH, Rješenje od 16. februara 2011. godine, koje se navodi u vijestima objavljenim na zvaničnoj web stranici Suda BiH, <http://www.sudbih.gov.ba/index.php?id=1960&jezik=b>.

²⁹³ *Ibid.*

1. Tihomir Purda je državljanin Republike Hrvatske;
2. krivično djelo zbog kojeg se traži izručenje nije počinjeno na teritoriji Bosne i Hercegovine;
3. Krivično djelo nije počinjeno protiv BiH ili njenog državljanina; i
4. Predmetno krivično djelo je inkriminisano kao krivično djelo i prema domaćem zakonodavstvu BiH.

Na osnovu člana 44. u vezi sa članom 34. i 35. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, Sud BiH je zaključio da su ispunjene sve pretpostavke za izručenje potraživanog Tihomira Purde pravosudnim organima Republike Srbije.²⁹⁴

Međutim, nakon ovog rješenja, nadležni sud u Republici Srbiji odustao je od zahtjeva za izručenje Purde.²⁹⁵ Nakon toga, Sud BiH je donio rješenje o ukidanju pritvora protiv Tihomira Purde.²⁹⁶

²⁹⁴ *Ibid.*

²⁹⁵ Sud BiH, Rješenje od 3. marta 2011. godine, koje je navedeno u vijestima objavljenim na zvaničnoj stranici Suda BiH, <http://www.sudbih.gov.ba/index.php?id=1976&jezik=e> i <http://www.sudbih.gov.ba/?id=1976&jezik=b>.

²⁹⁶ *Ibid.*

B) Multilateralni sporazumi koje je potpisala i ratifikovala Bosna i Hercegovina²⁹⁷

1. Evropska konvencija o ekstradiciji (ETS 024) – potpisana 30.04.2004, ratifikovana 25.04.2005, stupila na snagu 24.07.2005;
2. Dodatni protokol uz ETS 024 (ETS 086) – potpisan 30.04.2004, ratifikovan 25.04.2005, stupio na snagu 24.07.2005;
3. Drugi dodatni protokol uz ETS 024 (ETS 098) – potpisan 30.04.2004, ratifikovan 25.04.2005, stupio na snagu 24.07.2005;
4. Evropska konvencija o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima (ETS 030) – potpisana 30.04.2004, ratifikovana 25.04.2005, stupila na snagu 24.07.2005;
5. Drugi dodatni protokol uz ETS 030 (ETS 182) – potpisan 17.05.2006, ratifikovan 07.11.2007, stupio na snagu 01.03.2008;
6. Evropska konvencija o prijenosu postupka u krivičnim stvarima (ETS 073) – potpisan 30.04.2004, ratifikovan 25.04.2005, stupio na snagu 26.07.2005;
7. Konvencija o transferu osunjenih lica (ETS 112), potpisana 30.04.2004, ratifikovana 15.04.2005, stupila na snagu 01.08.2005;
8. Konvencija za zaštitu pojedinaca s obzirom na automatsku obradu ličnih podataka (ETS 108) - potpisana 02.03.2004, ratifikovana 31.03.2006, stupila na snagu 01.07.2006;
9. Dodatni protokol uz ETS 108 (ETS 181) - potpisan 02.03.2004, ratifikovan 31.03.2006, stupio na snagu 01.07.2006;
10. Konvencija o pranju, traženju, zaplijeni i konfiskaciji prihoda stečenih kriminalom (ETS 141) – potpisana 30.03.2004, ratifikovana 30.03.2004, stupila na snagu 01.07.2004;

²⁹⁷ Savjet Evrope i Evropska Unija. Popis bilateralnih i multilateralnih sporazuma u oblasti međunarodne saradnje. Podrška tužilačkoj mreži u Jugoistočnoj Evropi. Strazbur 2009.

11. Konvencija Savjeta Evrope o pranju, traženju, zaplijeni i konfiskaciji prihoda stečenih kriminalom i o finansiranju terorizma (CETS 198) potpisana 19.01.2006, ratifikovana 11.01.2008, stupila na snagu 01.05.2008
12. Evropska konvencija o suzbijanju terorizma (CETS br.090) – potpisana 17.03.2003, ratifikovana 03.10.2003, stupila na snagu 04.01.2004;
13. Protokol o izmjeni Evropske konvencije o suzbijanju terorizma (ETS 190) – potpisan 04.02.2005;
14. Krivično pravna konvencija o korupciji (ETS 173) - potpisana 01.03.2000, ratifikovana 30.01.2002, stupila na snagu 01.07.2002;
15. Dodatni protokol uz ETS 173 (ETS 191) - potpisan 01.03.2000, ratifikovan 30.01.2002, stupio na snagu 01.11.2003;
16. Granansko pravna konvencija o korupciji (ETS 174) – potpisana 01.03.2000, ratifikovana 30.01.2002, stupila na snagu 01.11.2003;
17. Konvencija o kibernetičkom kriminalu (ETS 185) – potpisana 09.02.2005, ratifikovana 19.05.2006, stupila na snagu 01.09.2006;
18. Dodatni protokol uz Konvenciju o kibernetičkom kriminalu, a u vezi sa kažnjavanjem djela rasističke i ksenofobične prirode učinjenih putem kompjuterskih sistema (CETS br. 189) - potpisan 09.02.2005, ratifikovan 19.05.2006, stupio na snagu 01.09.2006;
19. Konvencija Savjeta Evrope o borbi protiv trgovine ljudima (CETS br. 197) – potpisana 19.01.2006, ratifikovana 11.01.2008, stupila na snagu 01.05.2008;
20. Evropski sporazum o prenošenju prijave za pravnu pomoć (CETS br. 092) – potpisan 7.10.2008, ratifikovan 30.04.2009, stupio na snagu 31.05.2009;
21. Konvencija UN protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstanci - ratifikovana 01.09.1993;
22. Konvencija Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organiziranog kriminala (UNTOC) - potpisana 12.12.2000, ratifikovana 24.04.2002;
23. Protokol o prevenciji, sprječavanju i kažnjavanju trgovine ljudima, posebno ženama i djecom koji dopunjuje Konvenciju UN-a protiv transnacionalnog organiziranog kriminala - potpisan 12.12.2000, ratifikovan 24.04.2002;

24. Protokol protiv krijumčarenja migranata kopnenim, morskim i vazdušnim putem kojim se dopunjuje Konvencija UN protiv transnacionalnog organiziranog kriminala - potpisan 12.12.2000, ratifikovan 24.04.2002.

C) Međunarodni multilateralni ugovori koje je Bosna i Hercegovina preuzela sukcesijom, prihvatanjem ili pristupanjem od značaja za međunarodnu saradnju²⁹⁸

I. Ugovori, ustavi i statuti za koje je izvršena notifikacija o sukcesiji, prihvatanju ili pristupanju u postupku regulisanja članstva Republike Bosne i Hercegovine u međunarodnim organizacijama.²⁹⁹

1. Povelja Ujedinjenih nacija od 26.juna 1945. godine - prihvatanje
2. Statut Međunarodnog suda pravde (priložen u Povelju Ujedinjenih nacija)
3. Ustav Organizacije ujedinjenih nacija za ishranu i poljoprivredu od 16. oktobra 1945. godine - prihvatanje
4. Ustav Organizacije ujedinjenih nacija za prosvjetu, nauku i kulturu od 16. Novembra 1945. godine sa dopunama - prihvatanje
5. Ustav Svjetske zdravstvene organizacije od 22. Jula 1946. godine sa dopunama - prihvatanje
6. Konvencija o Svjetskoj meteorološkoj organizaciji od 11. oktobra 1948. godine sa dopunama - prihvatanje
7. Konvencija o Međunarodnoj pomorskoj organizaciji od 6.marta 1948. godine sa dopunama - prihvatanje
8. Konvencija o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu od 7. decembra 1944. godine - pristupanje
9. Protokol o autentičnom trojezičnom tekstu Konvencije o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu iz 1944.godine od 24.septembra 1968. godine - prihvatanje
10. Statut Svjetske organizacije za turizam od 27. novembra 1970. godine - prihvatanje
11. Sporazum o osnivanju Međunarodnog fonda za razvoj poljoprivrede od 13. jula 1976. godine - pristupanje

²⁹⁸ Preuzeto iz Softic, S. (2013). Sukcesija u međunarodnom pravu, Sukcesija SFRJ. Saarajevo: str. 143-153.

²⁹⁹ Ovi ugovori objavljeni su u "Sl.list RBiH" br. 25/93 od 15. decembra 1993. godine i "Sl.list RBiH" br. 15/95 od 27. aprila 1995. godine.

12. Ustav Organizacije ujedinjenih nacija za industrijski razvoj od 8.aprila 1979.godine - pristupanje
13. Konvencija o osnivanju Svjetske organizacije za intelektualnu svojinu od 14. jula 1967. godine i dopunjena 2. oktobra 1979. godine - sukcesija
14. Pariška konvencija za zaštitu industrijske svojine od 20. marta 1883. godine, revidirana u Štokholmu 14. jula 1967. godine i dopunjena 2. oktobra 1979. godine - sukcesija
15. Madridski aranžman o međunarodnom registrovanju žigova od 14.aprila 1891. godine revidirana u Štokholmu 14. jula 1967. godine i dopunjen 2. oktobra 1979. godine - sukcesija
16. Načinski aranžman o međunarodnoj klasifikaciji proizvoda i usluga radi registrovanja žigova od 15. juna 1957. godine, revidiran u Ženevi 13. maja 1977. godine i dopunjen 2. oktobra 1979. godine - sukcesija
17. Lokarnski aranžman o ustanovljenju međunarodne klasifikacije za industrijske uzroke i modele od 8. oktobra 1968. godine i dopunjen 2. oktobra 1979. godine - sukcesija
18. Bernska konvencija od 9. septembra 1886. godine za zaštitu književnih i umjetničkih djela revidirana u Parizu 24. jula 1971. godine i dopunjena 20. oktobra 1979. godine - sukcesija
19. Ustav Međunarodne organizacije rada - prihvatanje

Sukcesija šezdeset konvencija Međunarodne organizacije rada koje je ratifikovala bivša Jugoslavije, a koje su na snazi:

- 20) Konvencija br. 2. o nezaposlenosti,1919.
- 21) Konvencija br.3. o zapošljavanju žena prije i poslije porođaja, 1919.
- 22) Konvencija br. 8 o naknadi za nezaposlenost u slučaju gubitka zbog brodoloma, 1920.
- 23) Konvencija br. 9. o namještanju mornara, 1920.
- 24) Konvencija br. 11 o pravima udruživanja i koaliranja poljoprivrednih radnika, 1921.
- 25) Konvencija br. 12 o obeštećenju nesrećnih slučajeva na poslu u poljoprivredi,1921.
- 26) Konvencija br. 13 o upotrebi olovnog bjelila u bojedisanju, 1921.

- 27) Konvencija br. 14 o primjeni nedeljnog odmora u industrijskim preduzećima, 1921.
- 28) Konvencija br. 18 o obaveznom ljezarskom pregledu djece i mladića zaposlen na brodovima, 1921.
- 29) Konvencija br. 19 o jednakom postupanju prema stranim i domaćim radnicima u pogledu obeštećenja nesrećnih slučajeva pri radu, 1925.
- 30) Konvencija br.18 o obeštećenju usljed profesionalnih oboljenja, 1925.
- 31) Konvencija br. 19 o jednakom postupanju prema stranim i domaćim radnicima u pogledu obeštećenja nesrećnih slučajeva pri radu, 1925.
- 32) Konvencija br. 22 o ugovoru o najmu mornara, 1926.
- 33) Konvencija br. 23 o repatiranju mornara, 1926.
- 34) Konvencija br. 24 o osiguranju za slučaj bolesti industrijskih i trgovačkih radnika i domaće posluge, 1927.
- 35) Konvencija br. 25 o osiguranju za slučaj bolesti poljoprivrednih radnika, 1927.
- 36) Konvencija br. 27 o naznačavanju težine na velikim koletima koja se prijenose lađom, 1929.
- 37) Konvencija br. 29 o prinudnom ili obaveznom radu, 1930.
- 38) Konvencija br. 32 o zaštiti od nesreća na poslu radnika zaposlenih na utovaru i istovaru brodova (revidirana) ,1932.
- 39) Konvencija br. 45 o zaposlenju žena na podzemnim radovima u rudnicima svih kategorija, 1935.
- 40) Konvencija br. 53 o minimumu stručne sposobnosti zapovjednika i oficira trgovačke mornarice, 1936.
- 41) Konvencija br. 56 o bolesničkom osiguranju pomoraca, 1936.
- 42) Konvencija br. 69 koja se odnosi na diplomu o sručnoj sposobnosti brodskih kuvara, 1946.
- 43) Konvencija br. 73 koja se odnosi na ljezarski pregled pomoraca, 1946.
- 44) Konvencija br. 74 koja se odnosi na svjedodžbe o sposobnosti kvalifikovanog mornara , 1946.
- 45) Konvencija br. 80 o djelimičnoj reviziji konvencija usvojenih od strane opšte konferencije Međunarodne organizacije rada na 28 prvih zasjedanja, 1946.
- 46) Konvencija br. 81 koja se odnosi na ispekciju rada u industriji i trgovini , 1947.
- 47) Konvencija br. 87 o sindikalnim slobodama i zaštiti sindikalnih prava, 1948.

- 48) Konvencija br. 90 o noćnom radu djece u industriji (revidirana), 1948.
- 49) Konvencija br. 91 o plaćenom odmoru pomoraca (revidirana), 1949.
- 50) Konvencija br. 92 koja se odnosi na smještaj posade na brodu (revidirana), 1949.
- 51) Konvencija br. 97 o migraciji u cilju zapošljavanja (revidirana), 1949.
- 52) Konvencija br. 98 koja se odnosi na primjenu principa prava organizovanja i kolektivnih pregovora, 1949.
- 53) Konvencija br. 100 o jednakosti nagrađivanja muške i ženske radne snage za rad jednake vrijednosti, 1951.
- 54) Konvencija br. 102 o minimalnoj normi socijalnog obezbjeđenja, 1952.
- 55) Konvencija br. 103 o zaštiti materinstva, 1952.
- 56) Konvencija br. 106, o nedeljnom odmoru u trgovini i biroima, 1957.
- 57) Konvencija br. 109 o platama, radnom vremenu i brojnomo stanju posade (revidirana), 1958.
- 58) Konvencija br. 111, koja se odnosi na diskriminaciju u pogledu zapošljavanja i zanimanja, 1958.
- 59) Konvencija br. 113, koja se odnosi na ljekarski pregled ribara, 1959.
- 60) Konvencija br. 114 koja se odnosi na ugovor o zaposlenju ribara, 1959.
- 61) Konvencija br. 116 o djelimičnoj reviziji konvencija usvojenih od strane Generalne konferencije Međunarodne organizacije rada na njena prva 32 zasijedanja radi standardizacije odredaba koje se odnose na pripremanje izvještaja o primjeni konvencija Međunarodnog biroa rada, 1961.
- 62) Konvencija br. 119 o zaštiti mašina, 1963.
- 63) Konvencija br. 121 o davanju odnosa za slučaj nesreća na poslu i profesionalnih oboljenja, 1964 (plan I. dopunjen 1980).
- 64) Konvencija br. 122 o politici zapošljavanja, 1964.
- 65) Konvencija br. 126 o smještaju ribara na ribarskim brodovima, 1966.
- 66) Konvencija br. 129 o inspekciji rada u poljoprivredi, 1969.
- 67) Konvencija br. 131 o utvrđivanju minimalnih plata s posebnim osvrtom na zemlje u razvoju, 1970.

- 68) Konvencija br. 132 o plaćenom godišnjem odmoru (revidirana) 1970.
- 69) Konvencija br. 135 o zaštiti i olakšicama koje se pružaju predstavnicima radnika u preduzeću, 1971.
- 70) Konvencija br. 136 o zaštiti od opasnosti trovanja benzolom, 1971.
- 71) Konvencija br. 138 o minimalnim godinama starosti za zasnivanje radnog odnosa, 1973.
- 72) Konvencija br. 139 o sprečavanju i kontroli profesionalnih rizika prouzrokovanih kanceregenim supstancijama i agensima, 1974.
- 73) Konvencija br. 140 o plaćenom odsustvu za svrhe obrazovanja, 1974.
- 74) Konvencija br. 142 o profesionalnoj orijentaciji i stručnom osposobljavanju u razvoju ljudskih resursa, 1975.
- 75) Konvencija br. 143 o migracijama u uslovima zloupotrebe i unapređenju jednakih mogućnosti i tretmanu radnika migranata, 1975.
- 76) Konvencija br. 148 o zaštiti radnika od profesionalnih rizika u radnoj sredini prouzrokovanih zagađenjem vazduha , bukom i vibracijom, 1977.
- 77) Konvencija br. 155 o zaštiti na radu , zdravstvenoj zaštiti i radnoj sredini, 1981.
- 78) Konvencija br. 156 o jednakim mogućnostima i tretmanu za radnice i radnice (radnici sa porodičnim obavezama), 1981.
- 79) Konvencija br. 158 o prestanku radnog odnosa na inicijativu poslodavca, 1982.
- 80) Konvencija br. 159 o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju invalida, 1983
- 81) Konvencija br. 161 o službama medicine rada, 1985.
- 82) Konvencija br. 162 o bezbjednosti prilikom korišćenja azbesta, 1986.

II. Ugovori za koje je depozitar Generalni sekretar Ujedinjenih Nacija (sukcesija)

- 1) Konvencija o privilegijama i imunitetima UN-a od 13. februara 1946.
- 2) Konvencija o privilegijama i imunitetima specijalnih agencija od 21. novembra 1947.
- 3) Bečka konvencija o diplomatskim odnosima od 18. aprila 1961.

- 4) Fakultativni protokol uz Bečku konvenciju o diplomatskim odnosima koji se odnose na obavezno rješavanje sporova, 18. aprila 1961.
- 5) Bečka konvencija o konzularnim odnosima, 4. april 1963.
- 6) Konvencija o specijalnim misijama, 8. decembra 1969.
- 7) Konvencija o sprečavanju i kažnjavanju krivičnih dijela protiv lica pod međunarodnom zaštitom, uključujući diplomatske agente, 14. decembra 1973.
- 8) Bečka konvencija o predstavljanju država u njihovim odnosima s međunarodnim organizacijama univerzalnog karaktera, 14. marta 1975.
- 9) Konvencija o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida, 9. decembra 1948.
- 10) Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, 7. marta 1966.
- 11) Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, 16. decembra 1966.
- 12) Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima , 16. decembra 1966.
- 13) Konvencija o nezastarjevanju ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti, 26. novembra 1968.
- 14) Međunarodna konvencija o suzbijanju i kažnjavanju zločina aparthejda, 30. novembra 1973.
- 15) Konvencija protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka, 10. decembra 1984.
- 16) Međunarodna konvencija protiv aparthejda u sportu , 10. decembra 1985.
- 17) Konvencija o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena, 18. decembra 1979.
- 18) Konvencija o pravima djeteta, 20. novembra 1989.
- 19) Konvencija o statusu izbjeglica, 28. jula 1951.
- 20) Konvencija o statusu lica bez državljanstva, 28. septembra 1954.
- 21) Protokol o statusu izbjeglica, 31. januara 1967.
- 22) Konvencija o psihotropnim supstancama, 21. februara 1971.
- 23) Jedinствena konvencija o opojnim drogama iz 1961 dopunjena Protokolom od 25. marta 1972. o izmenama i dopunama jedinstvene konvencije o opojnim drogama iz 1961. sačinjena u Njujorku 8. avgusta 1975.
- 24) Konvencija UN-a protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstanci, 20 decembra 1988.

- 25) Konvencija za suzbijanje i ukidanje trgovine licima i eksploatacije prostituisanja drugih, otvorena za potpisivanje u Leik Saksesu, Njujork, 21. mart 1950.
- 26) Konvencija o carinskim pogodnostima za kružna turistička putovanja, 4. juna 1954.
- 27) Carinska konvencija o privremenom uvozu privatnih drumskih vozila, 4. juna 1954.
- 28) Carniska konvencija o međunarodnom prevozu robe na osnovu karneta TIR (TIR konvencija), 14. novembra 1975.
- 29) Međunarodna konvencija o usklađivanju graničnih kontrola robe, 21. oktobra 1982.
- 30) Deklaracija o izgradnji velikih puteva za međunarodni saobraćaj, 16. septembra 1950.
- 31) Sporazum o znakovima za radove na putu, kojim se dopunjuje Evropski sporazum od 16. septembra 1950 o dopuni konvencije o drumskom saobraćaju iz 1949 i Protokola o putnim oznakama iz 1949. zaključen u Ženevi 16. decembra 1955.
- 32) Konvencija o ugovoru za međunarodni prevoz robe drumom (CMR), 19. maja 1956.
- 33) Evropski sporazum o međunarodnom prevozu opasne robe u drumskom saobraćaju (ADR), 30. septembra 1957.
- 34) Protokol kojim se dopunjuje čl. 14. st. 3. Evropskog sporazuma o međunarodnom prevozu opasne robe u drumskom saobraćaju (ADR), 30. septembra 1957, zaključen u Njujorku 21. avgusta 1975.
- 35) Konvencija o saobraćaju na putevima, 8. novembra 1968.
- 36) Evropski sporazum o dopuni konvencija o saobraćaju na putevima otvoren za potpisivanje 8. novembra 1968. u Beču. Zaključen u Ženevi 1. maja 1971.
- 37) Evropski sporazum o glavnim međunarodnim saobraćajnim arterijama (AGR), 15. novembra 1975.
- 38) Evropski sporazum o glavnim međunarodnim željezničkim prugama, 31. maja 1985.
- 39) Sporazum o uvozu obrazovnih, naučnih i kulturnih materija, otvoren za potpisivanje u Leik Saksesu, Njujork, 22. novembra 1950.
- 40) Protokol uz sporazum o uvozu obrazovnih, naučnih i kulturnih materijala, 22. novembra 1950 zaključen u Najrobiju 26. novembra 1976.
- 41) Međunarodni sporazum o osnivanju Univerziteta za mir, 5. decembra 1980.

- 42) Konvencija o političkim pravima žena otvorena za potpisivanje u Njujorku 31. marta 1953.
- 43) Konvencija o državljanstvu udate žene, 20. februara 1957.
- 44) Konvencija o pristanku na bra, o minimalnoj starosti za sklapanje braka i o registrovanju brakova otvorena za potpisivanje u Njujorku 10. decembra 1962.
- 45) Protokol o dopuni konvencije o ropstvu potpisane Ženevi 25. septembra 1926, od 7. decembra 1953.
- 46) Konvencija o ropstvu potpisana u Ženevi, 25. septembra 1926 i dopunjena Protokolom 7. decembra 1953.
- 47) Dopunska konvencija o ukidanju ropstva, trgovine robljem i ustanove i prakse slične ropstvu, 7. septembra 1956.
- 48) Međunarodna konvencija protiv uzimanja talaca, 17. decembra 1979.
- 49) Konvencija o ostvarivanju alimentacionih zahtjeva u inostranstvu, 20 juna 1956.
- 50) Konvencija o teritorijalnom moru i vanjskom pojasu, 29. aprila 1958.
- 51) Konvencija o otvorenom moru, 29. aprila 1958.
- 52) Konvencija o priznanju i izvršenju inostranih arbitražnih odluka, 10. juna 1958.
- 53) Evropska konvencija o međunarodnoj trgovinskoj arbitraži, 21. aprila 1961.
- 54) Bečka konvencija o ugovornom pravu, 23. marta 1969.
- 55) Bečka konvencija o sukcesiji država u odnosu na ugovore, 23. avgusta 1978.
- 56) Konvencija o zabrani ili ograničavanju upotrebe određenih vrsta klasičnog oružja za koje se može smatrati da ima prekomjerne traumatske efekte ili da djeluje bez razlike u pogledu ciljeva, uključujući Protokol I. II. i III. od 10. oktobra 1980.
- 57) Konvencija o prekoračenom zagađenju vazduha na velikim udaljenostima, 13. novembra 1979.
- 58) Protokol uz konvenciju o prekoračenom zagađivanju vazduha na velikim udaljenostima iz 1979, o dugoročnom ifnansiranju programa saradnje za praćenje i procjene prekoračenog prijenosa zagađujućih tvari u vazduhu na velike daljine u Evropi, 28. septembra 1984.
- 59) Bečka konvencija o zaštiti ozonskog omotača, 22. marta 1985.
- 60) Montrelaski protokol o supstancama koje oštećuju ozonski omotač, 16. septembra 1987.
- 61) Konvencija i statut o slobodi tranzita, 20. aprila 1921.

- 62) Fakultativni protokol uz Bečku konvenciju o diplomatskim odnosima o sticanju državljanstva sačinjen u Beču 18. aprila 1961.
- 63) Fakultativni protokol uz Bečku konvenciju o konzularnim odnosima o sticanju državljanstva sačinjen u Beču 24. aprila 1963.
- 64) Fakultativni protokol uz Bečku konvenciju o obaveznom rješavanju sporova sačinjen u Beču 24. aprila 1963. (sukcesija potpisa)
- 65) Fakultativni protokol uz konvenciju o specijalnim misijama o baveznom rješavanju sporova usvojen od Generalne skupštine UN-a, 08.decembra 1969.
- 66) Konvencija o zastarjelosti potraživanja u oblasti međunarodne kupoprodaje robe, zaključena u Njujorku 17. juna 1974.
- 67) Konvencija UN-a o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe zaključen u Beču 11. aprila 1980
- 68) Međunarodna konvencija za olakšanje uvoza trgovačkih uzoraka i reklamnog materijala, sačinjena u Ženevi, 7. novembra 1952.
- 69) Carinska konvencija o kontejnerima, sačinjena u Ženevi 18. maja 1956.
- 70) Carinska konvencija o privremenom uvozu komercijalnih drugih vozila , sačinjena u Ženevi 8. maja 1956.
- 71) Evropska konvencija o carinskom postupku sa paletama koje se koriste u Međunarodnom prevozu sačinjena u Ženevi, 9. decembra 1960.
- 72) Konvencija o oporezivanju drumskih vozila za privatnu upotrebu u međunarodnom saobraćaju, sačinjena u Ženevi 18. maja 1956.
- 73) Konvencija o fiskalnom režimu drumskih vozila za međunarodni transport robe, sačinjena u Ženevi 14. decembra 1956.
- 74) Evropski sporazum o putnim oznakama sačinjenim u Ženevi, 13. decembra 1957.
- 75) Sporazum o prihvatanju jednoobraznih uslova za homologaciju i uzajamno priznavanje homologacije opreme i dijelova motornih vozila sačinjen u Ženevi 20..marta 1958.
- 76) Konvencija o putnim znakovima i signalima zaključena u Beču 08.novembra 1968.
- 77) Evropski sporazum o radu posade na vozilima koja obavljaju međunarodni drumski prevoz (AETR), zaključen u Ženevi 1. jula 1970.

- 78) Sporazum o međunarodnom prevozu lako kvarljivih namjernica i specijalnim vozilima za njihov prevoz (ATP), zaključen u Ženevi 1. decembra 1970.
- 79) Evropski sporazum kojim se dopunjuje konvencija o putnim znakovima i signalima otvorena za potpisivanje u Beču 08.novembra 1968. zaključen u Ženevi 1. maja 1971.
- 80) Protokol o putnimoznakama, dodatak Evropskom sporazumu kojim se dopunjuje konvencija o putnim znakovima i signalima otvorena za potpisivanje u Beču 08.novembra 1968. zaključen u Ženevi 1. marta 1973.
- 81) Konvencija o ugovoru o međunarodnom drumskom prevozu putnika i prtljaga (CVR), zaključena u Ženevi 1. marta 1973.
- 82) Sporazum o minimalnim uslovima za izdavanje i za važnost vozačkih dozvola (APC), zaključen u Ženevi 1. aprila 1975.
- 83) Sporazum za olakšanje međunarodnog prometa vizuelnog i auditivnog materijala, vaspitnog, naučnog i kulturnog karaktera otvoren za potpisivanje u Lejksaksesu, Njujork, 15. jula 1949.
- 84) Međunarodna konvencija za zaštitu izvođača, proizvođača honograma i radio difuznih organizacija, sačinjena u Rimu 26. oktobra 1961. (sukcesija potpisa)
- 85) Konvencija za zaštitu proizvođača honograma OD neovlaštenog umnožavanja njihovig honograma, zaključena u Ženevi 29. oktobra 1971. godine (Sukcesija potpisa)
- 86) Konvencija o međunarodnom pravu na ispravku, otvorena za potpis u Njujorku 31. marta 1953.
- 87) Konvencija o ribolovu i o čuvanju bioloških bogastava otvorenog mora, sačinjena u Ženevi 29. aprila 1958.
- 88) Konvencija o epikontinentalnom pojasu sačinjena u Ženevi 29. aprila 1958.
- 89) Fakultativni protokol o potpisivanju koji se odnosi na obavezno rješavanje sporova, sačinjen u Ženevi 29. aprila 1958.
- 90) Konvencija UN-a o pravu mora, zaključena u Montego Bay, Jamajka 10. decembra 1982.
- 91) Bečka konvencija o ugovornom pravu između država i međunarodnih organizacija ili između međunarodnih organizacija, zaključena u Beču 21. marta 1986.
- 92) Konvencija o distribuciji signala za prijenos programa preko satelita, zaključena u Brislu, 21. maja 1974.

III.Ugovori čiji je depozitar Generalni direktor UNESCO-a (sukcesija)

- 1) Univerzalna konvencija o autorskom pravu sa priložima, 6. septembra 1952.
- 2) Protokol 1 uz Univerzalnu konvenciju o autorskom pravu o primjeni konvencije na djela lica bez državljanstva i izbjeglica od 6. septembra 1952.
- 3) Protokol 2 uz Univerzalnu konvenciju o autorskom pravu o primjeni konvencije na djela određenih međunarodnih organizacija, 6. septembra 1952.
- 4) Protokol 3 uz Univerzalnu konvenciju o autorskom pravu o datumu stupanja na snagu instrumenata o ratifikaciji ili prihvatanju ili pristupanju konvenciji, 6. septembra 1952.
- 5) Konvencija za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba sa pravilnikom o izvršavanju konvencije za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba od 14. maja 1954.
- 6) Protokol za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba od 14. maja 1954
- 7) Konvencija o borbi proti diskriminacije u oblasti prosvjete , 14. decembra 1960.
- 8) Konvencija o mjerama za zabranu i sprečavanje nedozvoljenog uvoza, izvoza i prijenosa svojine kulturnih dobara, 14. novembra 1970.
- 9) Univerzalna konvencija o autorskom pravu izmjenjena u Parizu 24. jula 1971.
- 10) Konvencija o zaštiti svjetske, kulturne i prirodne baštine, 16 novembra 1972.
- 11) Međunarodna konvencija o priznavanju visokoškolskih studija, diploma i stepena u mediteranskim, arapskim i evropskim državama, 17 decembra 1976.
- 12) Konvencija o priznavanju visokoškolskih studija i diploma u državama koje pripadaju evropskom regionu, 21. decembra 1979.

IV. Ugovori za koje je depozitar Vlada Holandije (sukcesija)

- 1) Konvencija o građanskom sudskom postupku od 1. marta 1954.
- 2) Konvencija o sukobima zakona u pogledu oblika testamentarnih odredaba, 5. oktobra 1961.
- 3) Konvencija o ukidanju potrebe legalizacije stranih javnih isprava, 5. oktobra 1961.

- 4) Konvencija o zakonu koji se primjenjuje na saobraćajne nezgode, 4. maja 1971.
- 5) Konvencija o građansko-pravnim aspektima međunarodne otmice djece, 25 oktobra 1980.
- 6) Konvencija čiji je cilj da obezbjedi lakši pristup pravosuđu na međunarodnom planu, 21. oktobra 1980.
- 7) Aranžman o izbjeglim mornarima, 23. novembra 1957.
- 8) Protokol koji se odnosi na mornare izbjeglice, 12. juna 1973.

V. Ugovori za koje je depozitar Vlada Švajcarske (sukcesija)

- 1) Ženevska konvencija za poboljšanje položaja ranjenika i bolesnika u oružanim snagama u ratu, 12. avgusta 1949.
- 2) Ženevska konvencija za poboljšanje položaja ranjenika , bolesnika i brodolomnika oružanih snaga na moru, 12. avgusta 1949.
- 3) Ženevska konvencija o postupanju sa ratnim zarobljenicima, 12. avgusta 1949.
- 4) Ženevska konvencija o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata, 12. avgusta 1949.
- 5) Dopunski protokol uz Ženevske konvencije, 12. avgusta 1949. o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I.), 8. juna 1977.
- 6) Dopunski protokol uz Ženevske konvencije, 12. avgusta 1949. o zaštiti žrtava ne međunarodnih oružanih sukoba (Protokol II,) 8. juna 1977.

VI. Ugovori za koje je depozitar Vlada SAD-a (sukcesija)

- 1) Sporazum o spasavanju astronauta, povratku astronauta i vraćanju predmeta izbačenih u kosmos sačinjen u Vašingtonu, Londonu i Moskvi, 22. aprila 1968.
- 2) Konvencija o suzbijanju nezakonite otmice vazduhoplova, sačinjena u Hagu, 16. decembra 1970.
- 3) Konvencija o suzbijanju nezakonitih akata uperenih protiv bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva, sačinjena u Montrealu 23. septembra 1971.
- 4) Protokol o suzbijanju nezakonitih akata nasilja na aerodromu koji služe međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu kojim se dopunjuje konvencija o suzbijanju nezakonitih akata uperenih

- protiv bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva, otvorena za potpisivanje u Montrealu 24. februara 1988.
- 5) Konvencija o zabrani usavršavanja, proizvodnje i stvaranja zaliha bakteriološkog(biološkog) i toksičkog oružja i o njihovom uništavanju, sačinjena u Vašingtonu, Londonu i Moskvi 10. aprila 1972.
 - 6) Protokol o autentičnom tekstu konvencije o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu (Čikago 1944), na četiri jezika, sačinjenu u Montrealu 30. septembra 1977.
 - 7) Konvencija o sprečavanju zagađivanja mora, otpatcima i drugim tvarima, sačinjena u Vašingtonu, Londonu, Meksiko Sitiju i Moskvi, 29. decembra 1972.
 - 8) Ugovor o zabrani eksperimenata s nuklearnim oružjem u atmosferi, kosmosu i pod vodom, sačinjen u Moskvi 5. avgusta 1963.
 - 9) Ugovor o neširenju nuklearnog oružja, sačinjen u Vašingtonu, Londonu i Moskvi, 1. jula 1968.
 - 10) Pakt o odricanju od rata kao instrumenta nacionalne politike (Briand-Kelloggo Pakt) potpisan u Parizu 27. avgusta 1928.
 - 11) Ugovor o zabrani smještaja nuklearnog i drugog oružja za masovno uništavanje na dnu mora i oceana i njihovo podzemlje, sačinjen u Vašingtonu, Londonu i Moskvi 11. februara 1971.
 - 12) Konvencija o međunarodnoj obavezi naknade štete počinjene od strane vasionkih letjelica, sačinjena u Vašingtonu, Londonu i Moskvi 29. marta 1972.
 - 13) Konvencija o jednoobraznom zakonu o obliku međunarodnog testameta, sačinjena u Vašingtonu 26. oktobra 1973.

VII. Ugovori za koje je depozitar Generalni sekretar Savjeta Evrope (pristupanje ugovorima čija je članica bila bivša SFRJ)

- 1) Evropska kulturna konvencija od 19. decembra 1954.
- 2) Evropska konvencija o ekvivalenciji diploma na temelju kojih je moguće stupiti u visokoškolske ustanove od 11. decembra 1953.
- 3) Evropska konvencija o priznavanju razdoblja visokoškolskih studija, 15. decembra 1956.
- 4) Evropska konvencija o akademskom priznavanju sveučilišnih kvalifikacija, 14. decembra 1959.
- 5) Protokol uz evropsku konvenciju o ekvivalenciji diploma na temelju kojih je moguće stupiti u visokoškolske ustanove, 3. juna 1964.

- 6) Evropska konvencija o zaštiti arheološkog nasljedstva, 6. maja 1969.
- 7) Evropski sporazum o stalnom plaćanju stipendija studentima koji studiraju u inostranstvu, 12. decembra 1969.
- 8) Evropska konvencija o nasilju i nedoličnom ponašanju gledalaca na sportskim priredbama, naročito na nogometnim utakmicama, 19. avgusta 1985.
- 9) Konvencija o zaštiti arhitektonskog blaga Evrope, 3. oktobra 1985.
- 10) Konvencija protiv dopinga u sportu, 16. novembra 1989.
- 11) Konvencija o odgovornosti hotelijera u vezi s imoivnom njihovih gostiju, 17. decembra 1962.
- 12) Konvencija o izradi evropske formakopeje, 22. jula 1964.
- 13) Evropska konvencija o nadzoru na uvjetno osuđenim ili uvjetno oslobođenim osobama, 30. novembra 1964.
- 14) Evropska konvencija o zaštiti životinja za uzgoj, 10. marta 1976.
- 15) Evropska konvencija o međunarodnim posljedicama oduzimanja prava na vožnju motornog vozila, 3. juna 1976.
- 16) Evropska konvencija o zaštiti životinja za klanje, 10. maja 1979.

VIII. Uredba sa zakonskom snagom o ratifikaciji međunarodnih konvencija³⁰⁰

U cilju uspostave diplomatskih i konzularnih odnosa Republike Bosne i Hercegovine sa drugim državama Predsjedništvo BiH je na prijedlog Vlade RBiH 19. maja 1992. godine donijelo Uredbu sa zakonskom snagom o ratifikaciji sljedećih međunarodnih konvencija:

1. Bečka konvencija o konzularnim odnosima,
2. Bečka konvencija o diplomatskim odnosima,
3. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima,
4. Konvencija o statusu izbjeglica (do 1. 1. 1991.),
5. Protokol o statusu izbjeglica (poslije 1. 1. 1991.),
6. Haški aranžman o izbjeglim mornarima,
7. Haška konvencija o građanskom postupku;
8. Konvencija o ukidanju potrebe legalizacije stranih isprava,

³⁰⁰ Službeni list RBiH 5/92 od 3. juna 1992. godine.

9. Haška konvencija o sukobima zakona u pogledu oblika testamentarnih odredaba,
10. Konvencija o pristanku na brak, o minimalnoj starosti za sklapanje braka i o registrovanju brakova,
11. Konvencija o državljanstvu udate žene,
12. Pariška konvencija o izdavanju nekih izvoda iz matičnih knjiga namijenjenih inostranstvu, i
13. Konvencija o ostvarivanju alimentacionih zahtjeva u inostranstvu.